

ΠΑΝΔΩΡΑ

1 ΙΟΥΝΙΟΥ, 1862.

ΤΟΜΟΣ ΙΓ΄.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 293.

ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΦΑΓΟΙ.

—οοο—

Ἡ Ἀγγλία προσέθετο τὸ παρελθὸν ἔτος εἰς τὰς κατὰ τὸν ὠκεανὸν ἀποικίας αὐτῆς καὶ τὰς νήσους Βίτι ἢ Φίτζι, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὸ ἀξιολογώτατον τῶν δευτερευόντων ἀρχιπελάγων τῆς Ὠκεανίας· διότι ἡ συστάς αὐτῆ εἶναι ἡ ἀνωτέρα καὶ τῆς τῶν Σάνδουιτς καὶ Ταίτιας οὐ μόνον διὰ τὴν ἔκτασιν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ εὐλίμενον, καὶ τὸ ὑγιεινὸν τοῦ κλίματος καὶ τὸ ἄφθονον καὶ ποικίλον τῶν προϊόντων. Ἀπέχουσι ἐξ ἴσου καὶ τῆς Αὐστραλίας καὶ τῆς νέας Ζελανδίας πρὸς τὴν Ἀμερικὴν, θέλουσι κατασταθῆ πλείονος λόγου ἄξιαι ἔταν ὁ ἀμερικανικὸς ἰσθμὸς γίνῃ προσιτὸς εἰς τὴν ναυτιλίαν, ἢ καὶ ὅταν ἀτμόπλοια διχπλέωσι τακτικῶς πάντα τὸν Εἰρηηνικόν.

Περίεργοι εἶναι αἱ περιστάσεις ἐξ ὧν παρακινήθησα ἡ Ἀγγλία κατέκτησε τὰς νήσους ταύτας. Πρὸ τινῶν ἐτῶν εἶχεν ἐν αὐταῖς προξένον, πρὸς τούτῳ δὲ καὶ τινὰς ἰσραποστόλους μεθοδιστὰς, σωτηρίαν μετερχομένους ἐπιβροῆν ἐπὶ τοὺς ἀγρίους αὐτῶν κατοίκους· ἡ τοῦ προξένου μάλιστα ἐπὶ τινῶν πρώτων ἀρχηγῶν Ταμβακῶ κλοῦμενον, διχμύμενοντα ἐπὶ τῆς Βίτι Λέβου, τῆς μεγαλητέρας τῶν νήσων, ὑπῆρχε μεγίστη. Πρὸς τὸν ἀρχηγὸν τοῦτον ἔδωκαν οἱ Ἄγγλοι ἢ τοῦλάχιστον ἐπέτρεψαν νὰ οἰκιοποιηθῆ τί-

τλον βασιλέως, *Τοῦ Βίτι* πολὺ ὅμως δὲν παρήλθε καὶ μετενόησε, διότι, οἱ Ἀμερικανοὶ, ζητοῦντες ἰκανοποίησιν διὰ τινὰς ζημίας γενομένας αὐτοῖς ἀπετάθησαν πρὸς τὸν φέροντα τίτλον βασιλέως καὶ ἐζήτησαν χρηματικὰς ἀποζημιώσεις. Ἐπειδὴ δὲ οὗτος ἀπεκρίθη ὅτι ὁ τίτλος δὲν ἔδιδεν αὐτῷ καὶ εὐθύνην τῆσον εὐρεῖν, καὶ ὅτι πολλὰ τῶν γενομένων κατὰ τὸ Ἀρχιπέλαγος δὲν ὑπήγοντο εἰς τὴν δικαιοδοσίαν αὐτοῦ, οἱ Ἀμερικανοὶ δὲν ἐπέισθησαν· ἀλλ' ἀπαγαγόντες αὐτὸν εἰς πλοῖον πρότειναν ἐν τῶν δύο, ἢ ἀποζημιώσιν ἢ ἀγχόνην. Ἐννοεῖται ὅτι ὁ Μεγαλειώτατος προετίμησε τὸ πρῶτον· ἀλλὰ πῶς ν' ἀπότιση τριακοσίας χιλιάδας δραχμῶν; νομισμάτων χρῆσις οὐδεμία ἐγένετο κατὰ τὰς νήσους ἐκεῖνας, κατὰ δὲ τὰς συναλλαγὰς ἐδίδοντο ἐμπορεύματα ἀντὶ ἐμπορευμάτων. Ἐν τούτοις εὐρισκόμενος, ἐζήτησε τὴν γνώμην τοῦ φίλου προξένου· οὗτος δὲ προσέτρεψεν αὐτὸν νὰ ὑποβάλῃ καὶ ἑαυτὸν καὶ τὰς νήσους ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας, ἧτις ἤθελεν ἀναλάβει τὴν ἀπότισιν τῶν ὀφειλομένων. Μεταβὰς δὲ εἰς Ἀγγλίαν ἐπὶ τούτῳ ἔφερε καὶ δείγματα ἐγχωρίου βάμβακος, ἅτινα ἐκρίθησαν ἄριστα. Καὶ ταῦτα μὲν ἐγένοντο τὸ 1859 ἔτος· ἀλλ' ἡ Ἀγγλικὴ κυβερνησις, νομίζουσα ὅτι ὁ Ταμβακῶ δὲν εἶχεν ἐξουσίαν ὅπως παραχωρήσῃ ὕλον τὸ Ἀρχιπέλαγος καὶ ἐπιθυμοῦσα νὰ πορισθῇ ἀκριβεστέρας εἰδήσεις, δὲν ἐδέχθη

ἀμέσως τὴν πρότασιν. Ἀπέστειλε λοιπὸν ἐκ νέου τὸν πρόξενον εἰς τὰς νήσους, ἐπιτάξασα αὐτῷ νὰ λάβῃ καὶ ἄλλου τινὸς ἰσχυροῦ ἀρχηγοῦ τὴν συγκατάθεσιν, τοῦ Κουρουδουάδα, ὅστις κυβερνᾷ τὸ ἡμισυ τῆς μεγάλης νήσου. Ἐστάλη δὲ καὶ ἀνώτερός τις ἀξιωματικὸς ἵνα ἐξακριβώσῃ τίνα ἄρα ὠφελήματα ἤθελε πορισθῆ ἢ Ἀγγλία ἐκ τῆς προστασίας. Ἀλλὰ καὶ ὀνομαστός τις βοτανικὸς συνώδευσεν αὐτόν. Ἐπειδὴ δὲ αἱ παρὰ τῶν δύο δοθεῖσαι πληροφορίες ἦσαν εὐχάριστοι, ἡ Ἀγγλία ἐδήλωσε τὸ 1861 ἔτος ὅτι ἐδέχτο τὴν παρὰ τῶν ἀρχηγῶν τοῦ Βιτίου ἀρχιπελάγους γενομένην παραχώρησιν.

Ἐκτοτε λοιπὸν κατετάχθη ἡ συστάς τῶν νήσων τούτων μετὰ τῶν ἄλλων ἐν Ἰκεανίᾳ ἀποικιῶν τῆς Ἀγγλίας. Ἐπειδὴ δὲ πρὸ τῆς κατοχῆς καὶ μετ' αὐτὴν πολλαὶ εἰδήσεις ἐδημοσιεύθησαν περὶ αὐτῶν καὶ περὶ τῶν ἀξιολόγων ἠθικῶν μεταρρυθμίσεων ὅσας ἐπέφερον ὁ ἀκαταγώνιστος ζῆλος τῶν ἱεραποστόλων, θέλομεν συγκεφαλαιώσῃ ἐνταῦθα ὀλίγας τινὰς, τὰς περιεργότερας.

Α΄.

Τὸ Ἀρχιπέλαγος Βίτι σύγκειται ἐκ διακοσίων νήσων καὶ νησιδίων, ἐξ ὧν δύο μόναι εἶναι ἄξια λόγου, ἡ Βάνουα Λέβου, καὶ ἡ Βίτι Λέβου. ἔχουσι δὲ αἱ δύο τριάκοντα πέντε ἕως τεσσαράκοντα λευγῶν μῆκος. Καὶ ἡ μὲν πρώτη εἶναι στενὴ, ἡ δὲ δευτέρα σχεδὸν στρογγύλη καὶ ὡς ἔγγιστα μακρὰ ὅσον καὶ πλατεῖα. Πέριξ δὲ τούτων κείνται ἄλλαι τινὲς, πολὺ μὲν μικρότεραι, κατοικημέναι ὅμως, καὶ μετὰ ταύτας πλῆθος νησιδίων καὶ βράχων διεσπαρμένων εἰς τὸ ἐπάπειρον.

Τὸ ἀρχιπέλαγος τοῦτο ἐτάχθη εἰς τὴν Μελανησίαν, πρὸς τὰ ἄκρα τῆς ὁποίας σχηματίζει ἀκρωτήριον προχωροῦν πρὸς τὴν Πολυνησίαν ἢ γεωγραφικὴ δὲ αὕτη κατὰ τὰς δὲν ἐγένετο αὐθαίρετως· διότι οἱ κάτοικοι ἔχουσι χαρακτῆρας πολλὰ διαφόρους τῶν τῆς Πολυνησίας. Κατὰ τινὰ γλωσσικὰ τεκμήρια καὶ φυσικοὺς χαρακτῆρας φαίνεται ὅτι εἶναι κρᾶμα Μαλαίων καὶ Παπούων. Καὶ δὲν ἔχουσι μὲν τὸ εὐρυθμον κάλλος τῶν κατοίκων τῆς Νέας Ζελανδίας τῶν Σάνδουίτς καὶ τῆς Ταίτης, δὲν ἔχουσι ὅμως οὔτε τὸ δυσειδὲς τῶν καθαρῶν Μελανησίων τῆς Αὐστραλίας καὶ τῆς Νέας Καληδονίας. Εἶναι ὑψηλοὶ, ῥωμαλέοι καὶ εὐκίνητοί· καὶ τὸ μὲν πρόσωπον ἔχουσι πλατὺ, τὴν δὲ ῥίνα ὀγκώδη καὶ πλατεῖαν, τὸ στόμα μέγα, τὰ χεῖλη παχέα, τοὺς ὀδόντας λευκοὺς, τὴν κόμην πλουσίαν καὶ οὐλὴν καὶ δασεῖσι ὄφρυς σκιάζουσι τοὺς ἄγριους αὐτῶν ὀφθαλμούς. Τὸ χρῶμα τοῦ δέρματος εἶναι κιτρινωπὸν μέλαν, παραπλήσιον μὲν τῷ καπνῷ, ὅλως ὅμως διάφορον τοῦ τῶν Πολυνησίων.

Καὶ τοιοῦτος μὲν ἐν γένει ὁ τύπος αὐτῶν. Ἰπάρχουσιν ὅμως καὶ τινες τῶν ἐγγχωρίων διαφέροντες κατὰ τὸ τοῦ προσώπου τὸ σχῆμα καὶ τὸ χρῶμα τοῦ δέρματος καὶ τὴν κομψότητα τοῦ ἔθους· εἶναι δὲ οὗτοι μιγάδες, ἢ γόνιοι Πολυνησίων ἐκ τῶν τοῦ Τογκαίου ἀρχιπελάγους νυμφευθέντων Βιτείαι· οἱ ἀνεμοι πνέοντες ἐπὶ δέκα μῆνας κατ' ἔτος ἀπ' ἀνατολῶν, ὑποχρεοῦσιν εἰς μετοικεσίαν πρὸς δυσμὰς, κατὰ τὸ μέρος τοῦτο τῆς Ἰκεανίας.

Τὸν δὲ ἀριθμὸν τῶν κατοίκων πολλοὶ πολλαχῶς ὥρισαν, ἀναριθμήσαντες αὐτὸν καὶ μέχρι τριακοσίων χιλιάδων· ἀλλ' ἀκριβέστεραι ἔρευναι ἀπέδειξαν ὅτι δὲν ὑπερβαίνουσι τὰς 150 χιλιάδας.

Ἡ δὲ ὄψις τῶν νήσων τούτων εἶναι τερπνοτάτη· πάντες οἱ ἐπισκεφθέντες αὐτὰς ἐξυμνοῦσι καὶ τὰ ὠραία δάση καὶ τὰ χλοερὰ ἔρη καὶ τὸ εὐκρᾶς τοῦ κλίματος. Ἡ φύσις ἐπεδαψίλευσεν εἰς αὐτὰς τὰ πλούτη τῶν τροπικῶν. Ἄλλοτε τὰ δένδρα τὰ καλούμενα *sardalia* ἦσαν ἄφθονα ἐν αὐταῖς, καὶ δεόντως καλλιεργούμενα, ἤθελον κατασταθῆ διὰ κρᾶς εἰσόδημα· ἀλλ' οἱ Σίνοι, περιπλέοντες εἰς ἀναζήτησιν πολιτῶν ξύλων διὰ τὰς λάρνακας τῶν μανδραρίων καὶ ἄλλοι συλαγωγοὶ εἰσβαλόντες ἀκάθεκτοι εἰς τὰ πολύτιμα ταῦτα δάση τοσοῦτον ἠρήμωσαν αὐτὰ, ὥστε ἐπὶ πολὺν χρόνον, ἴσως δὲ καὶ διὰ παντὸς θέλουσι μείνει στεῖρα.

Κατὰ παράδοξον δὲ σύμπτωσιν αἱ νῆσοι αὗται πρὸς ἃς ἡ φύσις ἐδείχθη τοσοῦτω ἐλευθερίως, ἔχουσι κατοίκους τοὺς τρομερωτάτους καὶ ὠμωτάτους τῶν ἀγρίων τῆς Ἰκεανίας. Οἱ Βίτειοι ἐγένοντο πασιγνωστοὶ διὰ τὴν ἐπὶ δύο αἰῶνας θηριώδη αὐτῶν διαγωγὴν πρὸς τοὺς ξένους. Ἔθα· θρησκευτικὸν ἐπεκράτει παρ' αὐτοῖς νὰ θεωρῶσι πάντα ξένον ἢ καὶ ἰθαγενῆ ῥιπτόμενον ὑπὸ τῆς τρικυμίας εἰς τὰς κρημνώδεις τῶν νήσων ἀκτὰς ὡς θύμα σταλὲν ὑπὸ τῶν δαιμόνων ὅπως φρονέουσι καὶ καταβροχθίσωσιν αὐτό. Ὅτι δὲ τὸ ἔθος τοῦτο ἴσχυε καὶ μέχρι ἐσχάτων μαρτυρεῖ ὁ πλοίαρχος Ἑρσκιν ὅστις περιηγεῖτο τὴν Ἰκεανίαν τὸ 1849 ἔτος. Πλοῖον ἀνήκον εἰς χώραν παρακειμένην εἰς τὴν πρωτεύουσιν πόλιν τῆς νήσου Βίτι Λέβου Μπῶ, καὶ τελοῦσιν εἰς ταύτην φόρον ἰχθύων, ἀπῆλθεν εἰς ἀλίσαιαν δεκατέσσαρας ἔχον ἐπιβάτας ὅπως ἀγρεύσῃ τὸν φόρον τοῦτον· ἀλλὰ καταληφθὲν ὑπὸ τρικυμίας συνετρίβη, οἱ δ' ἐπιβάται ἀρπαγέντες ἀμέσως ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς πόλεως ταύτης ἐσφάζοντο. Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἱεραπόστολοι ἦσαν ἀπόντες αἱ γυναῖκες αὐτῶν ἀκούσασαι φωνὰς ἐξῆλθον καὶ εἶδον δύο τῶν ναυαγῶν σφαγέντας ἔδη. Ἐδραμαν λοιπὸν εἰς Μπῶ, καὶ εἰσελθούσας μετὰ βίας εἰς τὴν καλύβην τοῦ πατρὸς τοῦ Ταχομβῶ Τανόα, ὑπερθεωρεῖται ἱεροσυλία, ἐζήτησαν τὴν ζωὴν τῶν καταδικῶν. Καὶ ἐνέδωκε μὲν ὁ ἀρχηγὸς διότι εἶ-

χεν ἀνάγκην νὰ περιποιῆται τοὺς Ἀγγλοὺς, ἀλλ' ὀλίγοι ἐσώθησαν διότι ἔχον ἤδη σφαγῆ δέκα.

Ἐκ τούτου συμπεραίνομεν ὅσοτον θάρρος καὶ δύστην δύναν ψυχῆς εἶχον οἱ ἱεραπόστολοι καὶ αἱ σύζυγοι αὐτῶν κατοικήσαντες μεταξύ τῶν τρομερῶν τούτων βραβάρων, οἵτινες, ἐξ ὅλων τῶν κατοίκων τῆς Ἰκεανίας ἐπέμειναν πεισματωδέστερον εἰς τὸ νὰ τρέφονται διὰ σαρκῶν ἀνθρωπίνων. Οἱ τῶν Μαρκεσίων νήσων καὶ τῆς νέας Ζελανδίας ἔτρωγον ἀνθρώπους κατὰ θρησκευτικὸν καθῆκον, οἱ Βίτειοι ὅμως ἦσαν ἀληθῆ ἀνθρωποβόρα θηρία. Ἐνῶ οἱ κάτοικοι τῆς Νέας Καληδονίας ἔτρωγον ἀνθρώπους ἐν ἐλλείψει ἄλλης τροφῆς, οὗτοι ἔτρωγον τὰς ἀνθρωπίνους σάρκας ἐντὸς δημοσίων κλιβάνων καὶ διένεμον δημοσίως αὐτάς, θεωροῦντες τὴν ἀνθρωποφαγίαν ὡς ἄλλον ἐθνικὸν θεσμόν. Καὶ ὅμως καλλιεργοῦσι μετὰ πολλῆς ἐπιτηδεύτητος διάφορα ἤδη γεωμῆλων καὶ ἀλιεύουσιν ἰχθύς. Εἶναι ἐξαιρετοὶ ναῦται, καὶ τοιοῦτοι μάλιστα ὥστε ὁ γνωστὸς Γάλλος Dumont-d'Urville ἐπήνεσε καὶ αὐτῶν τὴν ἐμπειρίαν καὶ τῶν πλοίων αὐτῶν τὴν ὠρικιότητα καὶ ἐλαφρότητα. ἔχουσι καὶ πρὸς τὴν βιομηχανίαν κλίσιν, διότι κατασκευάζουσιν ὑφάσματα καὶ ἀξιόλογα πῆλινα ἀγγεῖα.

Μεταξὺ λοιπὸν τούτων ἐλθόντες κατόκησαν πρὸ εἰκοσιπέντε ἐτῶν ἱεραπόστολοι μεθωδισταί. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ὑπέμειναν τὰ πάνδεινα παρὰ τῶν ἐγγχωρίων, πολλὰ καὶ μάλιστα ἐκινδύνευσε καὶ ἡ ζωὴ αὐτῶν· ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἀντημείφθη ἡ καρτερία αὐτῶν. Διὰ τοιούτων ἀγῶνων καὶ διὰ δαπάνης δύο καὶ ἡμίσεως περίπου ἑκατομμυρίων δραχμῶν κατόρθωσαν νὰ στερεώσωσιν εἰς τὰς νήσους ἐκεῖνας τὴν ἰδίαν ἐπιβροχήν· καὶ σήμερον τριάκοντα χιλιάδες καὶ ἐπέκεινα ἰθαγενῶν πιστεύουσιν εἰς Χριστόν. Κατόρθωσαν δὲ καὶ τὴν ἀνθρωποφαγίαν νὰ καταργήσωσι σχεδὸν πανταχοῦ. Εἰ καὶ τὸ θρησκευμα αὐτῶν ἀποκροῦσι καὶ ἐορτὰς καὶ τελετὰς, οἱ ἄγριοι ὅμως παρεδέχθησαν εὐχαρίστως αὐτὸ, καὶ πολλοὶ ἀναγινώσκουσι τὰς ἱεράς γραφὰς μεταπεφρασμένας εἰς τὰς διαλέκτους αὐτῶν. Ὅταν σημᾶν ὁ κώδων τῆς ἐκκλησίας, συνέρχονται καὶ ἀκούουσι τὸν διδάσκαλον· οὕτως ὀνομάζουσι τοὺς ἀρχαιότερους προσηλύτους, τοὺς ὁποίους οἱ ἱεραπόστολοι μεταχειρίζονται ὡς βοηθοὺς ἵνα διδάξωσι τοὺς νεωτέρους. Οἱ διδάσκαλοι δὲ οὗτοι διπλασιάζοντες τὴν αὐστηρότητα τῶν μεθωδιστῶν, καταπλήττουσι τὰ γονυπετοῦντα πλήθη, ἢ τινὰ ἀγωνίζονται νὰ πράξωσι κατὰ τὴν διδασκαλίαν.

Ταῦτα ἀποδεικνύουσι τὸ εὐμάλακτον τοῦ χαρακτῆρος τῶν ἀγρίων τούτων. Ἀλλ' ἡ βελτίωσις εἶναι τῶν ἄλλων ἢ ἐνδίδουσι ἀπλῶς εἰς τὸ ξενοπρεπὲς καὶ ἀσύνθητες τοῦ θεάματος; Καὶ δὲν εἶναι κίνδυνος μὴ ἀνταλλάξωσιν ὡς τόσοι ἄλλοι ὠκεάνιοι

λαοί, τὰ ἄγρια αὐτῶν ἐλαττώματα πρὸς τὰ πολυλάκεις χεῖρονα ἐλαττώματα ἀστόχου πολιτισμοῦ;

Ἡ ὑπαρξὶς τῶν νήσων Βίτι ἐγένετο κατὰ πρῶτον γνωστὴ τὸ 1643, καὶ ἔκτοτε καὶ Ἀγγλοὶ καὶ Γάλλοι ἐπεσκέφθησαν αὐτάς. Ὁ διερευνήσας ὅμως ἀκριβέστερον αὐτάς εἶναι ὁ γερμανὸς φυσιολόγος Σήμαν, καὶ τοῦτον θέλομεν ἀκολουθήσει κατὰ τὴν ἐπομένην περιγραφὴν.

Β΄.

Ὁ Σήμαν ἦλθε πρῶτον εἰς τὴν Ταβιούνην, νήσον τερπνὴν καὶ κατὰ φύτον, καὶ ἀποβὰς εἰς θέσιν καλουμένην Σομοσόμο ἐφιλοξενήθη ὑπὸ Ἀγγλοῦ ἔχοντος ἐκεῖ ἐλαιουργεῖον· κατασκευάζεται δὲ τὸ ἐλαιον ἐκ κοκκοκαλάνων. Ἡ σύζυγος τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Σομοσόμου ὑποδεχθεῖσα τὸν ξένον εὐμενῶς ἠθέλησε νὰ συνοδεύσῃ τιμῶσα αὐτόν, μετὰ τῶν ἀμφιπόλων γυναικῶν εἰς τὰς ἐκδρομὰς αὐτοῦ· καὶ ἅμα τῇ προῖκῃ συνῆλθον εἰς τὸ μέρος ὅθεν μελλον νὰ ἀναχωρήσωσι. Τὸ ἐνδυμα αὐτῶν ἦτο ἀπλούστατον· ἡ μὲν βασίλισσα ἔφερε περὶ μὲν τὴν ὄσφυν τεμάχιον λευκοῦ πανίου, ἐπὶ δὲ τῆς κεφαλῆς χλοερὰ φύλλα πτέριδος, ῥόδα σινικὰ εἰς τὰς τρύπας τῶν ὠτίων καὶ ὄστρακα περὶ τοὺς βραχίονας καὶ τὸν λαιμόν· αἱ δὲ περὶ αὐτὴν ἔφερον μόνον χλοερὰ φύλλα κοκκοδένδρων καὶ βανανῶν.

Τὸ ἀνάστημα τῶν βιτείων γυναικῶν εἶναι μεσαῖον καὶ εὐπαγές· ἀλλὰ τὸ πρόσωπον οὔτε εὐρυθμον κάλλος οὔτε τὴν χάριν τῶν τῆς Νουκαίβας καὶ τῆς Ταίτης ἔχει· ἔχουσι ὅμως πλειότεραν αἰδῶ καὶ δὲν παραδίδονται εὐκόλως εἰς τοὺς ξένους. Ἐν γένει ὁ χριστιανισμὸς ἐβελτίωσεν, ἐξωτερικῶς τοῦλάχιστον, τὰ ἦθη. Εἰς τινὰ τῶν νήσων τοῦ ἀρχιπελάγους Βίτι, οἱ ἱεραπόστολοι τηρήσαντες τὰς ἐν χρήσει κατὰ τὴν Ἰκεανίαν ἀπαγορεύσεις τὰς καλουμένας ταβθοῦ, ἐφήρμοσαν αὐτάς εἰς τὰς γυναῖκας. Διὸ ὁσάκις ναῦται παρηνόχλων αὐτάς ἐκραζον «Ταβθοῦ! ταβθοῦ!» ἦτοι μὴ ἐγγίζετε· ἀλλὰ συγχρόνως παρέπεμπον αὐτοὺς εὐμενῶς πρὸς πλησιόχωρόν τινα φυλὴν τῆς ὁποίας αἱ γυναῖκες, ὡς μὴ ἀσπασθεῖσαι τὸν χριστιανισμὸν, δὲν ἔχουσι τὴν αὐτὴν δυσκολίαν. Αἱ Βίτειαι μέχρι τῆς ὥρας τοῦ γάμου περιέρχονται ὀλόγυμοι· τότε δὲ περιζωννύονται ζώνην στενωτάτην. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἄνδρες ὅταν μόνον γίνωσιν ἐφῆβοι περιβάλλονται ζώνην. Οἱ μὴ ἀσπασθέντες τὸν χριστιανισμὸν διατηροῦσι τὸ ἔθος τῆς πολυγαμίας, καὶ τινες τῶν ἀρχηγῶν ἔχουσι μέγαν ἀριθμὸν γυναικῶν. Ἐν γένει ὅμως οἱ γεωργοὶ, οἱ βιομηχανοὶ, οἱ ἀλίεις ἔχουσι μίαν μόνην γυναῖκα, πολλὰ καὶ δὲ καὶ αἰσθημα εὐγενὲς οἰκιακοῦ βίου. Ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐφόνευον τὰς γυναῖκας ἐπὶ τῶν τάφων τῶν συζύγων· τὸ ἔθος δὲ τοῦτο ἐπεκράτει καὶ τὸ 1856. Ὡσαύτως ἐφόνευον καὶ οἱ πρεσβύται καὶ οἱ πάσχοντες ἀνάτονον νόσημα· γὰρ

εις όμως εις την χριστιανικήν ἀγωγήν ἐξαλείφονται βαθμῶδ' τὰ φρικώδη ταῦτα ἔθιμα. Ἡ κατάσταση τῶν γυναικῶν δὲν φαίνεται δυσάρεστος, διότι καὶ εὐθυμοὶ εἶναι, καὶ ὁσάκις συνέρχονται συνδιαλέγονται μετὰ ζωηρότητος καὶ γελῶσι.

Αἱ συνοδεύουσαι τὸν ἡμέτερον περιηγητὴν ἐχρησίμευον ἀντὶ ὁδηγῶν καὶ ἐπιλοφρόνουσιν αὐτόν. Ἀναβαίνουσαι ταχύτερα εἰς τὰ ὕψη περιέμενον τοὺς συντρόφους αὐτῶν θλῶσαι κοκκοκάρυα καὶ ἐκμυζῶσαι σιγάρα ἐκ ξηρῶν ξύλων βανανέας. Περὶ δὲ δυσμᾶς ἡλίου ἐζήτησαν νὰ καταβῶσι, καὶ οὔτε μία ἔμεινε ὅτε ἔδυσεν ἐντελῶς· διότι φοβούμεναι τὰ πνεύματα τῶν δασῶν φαντάζονται ὅτι ἐάν ποτε ἀπαντήσωσιν αὐτάς διὰ νυκτὸς εἰς τὰ δάση ἢ τὰ ὄρη, θέλουσιν ἀρπάσει αὐτάς ὡς θύματα.

Ἐπὶ δὲ τῶν κορυφῶν κείται μέγας κρατὴρ, μεταβεβλημένος εἰς λίμνην, ὅπου βλέπει τις παράδοξον φυτικὸν φαινόμενον· σωροὶ εἶδους φυκῶν καλύπτουσι μέρος αὐτῆς, καὶ καθιστῶσι τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος σχεδὸν στερεάν, ἐπὶ τῆς ὁποίας καὶ πατεῖ τις οὐχὶ πάντῃ ἀκινδύνως, διότι τὰ μὴ ἔχοντα πολλὴν ἔκτασιν μέρη ὑπενδιδόντα βυθίζονται. Ἐπειδὴ δὲ τὰ φύκη ταῦτα ἔχουσι τὴν ὕψιν χλοερὰν ἐκλαμβάνει τις αὐτὰ ἀντὶ λίπους χελώνης. Οἱ Ἰθαγενεῖς διηγοῦνται ὅτι κατὰ πᾶσαν νύκτα ἐν τῶν πνευμάτων ἀφαιροῦν ἀπὸ τῶν στομάχων ὅσον λίπος χελώνης ἔφαγον μεταφέρει αὐτὸ εἰς τὴν λίμνην ἐκεῖνην. Ἀλλ' εἰς τὰ μέρη ὅπου δὲν ὑπάρχουσι φύκη τὸ ὕδωρ εἶναι καὶ διαγῆς καὶ δροσερόν.

Ἀπὸ Ταβιούνης ὁ Γερμανὸς περιηγητὴς μετέβη εἰς Πόρτ-Κίνναϊρδ, εἰς τὴν μικρὰν καὶ εὐλίμενον νῆσον Ὀβαλοῦ, ὅπου κατῴκουν ξένοι τινὲς καὶ ὁ Γάλλος Dumont-d'Urville ἐπεσκέφθη αὐτήν. Ἦσαν δὲ παντοῖοι οἱ ξένοι οὗτοι, ἤτοι δώδεκα λειποτάκται Ἄγγλοι καὶ Ἀμερικανοὶ, δύο ἐκ Ταϊτής καὶ Σανδουῦκης, εἰς μαῦρος καὶ εἰς ἐκ Βεγγάλης, καὶ ἐκάλουν ἑαυτοὺς Εὐρωπαϊοὺς ἀποίκους. Ἐκαστος αὐτῶν εἶχε πολλὰς γυναῖκας· εἶχον κτίσει οἰκίας ὅπως οὖν ἀνέτους, εἶχον τουφέκια καὶ ἔζων ἐν ἀρμονίᾳ μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Ὀβαλοῦ τὸν ὅπουτον ἐβοήθουν ἐν ὄρα πολέμου. Ἐκτοτε καὶ ἄλλοι καὶ μάλιστα κακοῦργοι ἐξ Αὐστραλίας ἐλθόντες ἠξήσαν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀποίκων· ἀλλὰ προσεκάλεσαν δυσαρρεσκείας διὰ τῆς ἀτόπου αὐτῶν διαγωγῆς. Πολλοὶ δὲ ἐπεδόθησαν εἰς τὸν ἄγριον βίον, εἰς τοιαύτας μάλιστα ἐκτραχηλισθέντες φονικὰς πράξεις καὶ παρεκτροπὰς, ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ Ἰθαγενεῖς ἐτιμώρησαν αὐτούς. Πρὸ τινων ἐτῶν ὁ Ταχομῶ, ὑποθέσας ὅτι ὑπεστήριζον τοὺς πολεμίους αὐτοῦ, ἀπέπεμψεν εἰς Βάνουα Λέβου· ἐπέτρεψεν ὅμως αὐτοῖς τὸ 1850 νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς Λεβουκα. Ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν παιδίων ἀναβαίνει σήμε-

ρον εἰς διακοσίους, καὶ χρησιμεύουσιν εἰς τοὺς Ἄγγλους ἀντὶ ναυαγῶν καὶ διερμηνέων.

Εὐρὸν εἰς Ὀβαλοῦ ὁ Κ. Σήμαν τὸν πρόξενον τῆς Ἀγγλίας, μετέβη μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν μεγάλην νῆσον ὅπως ἐξερευνήσῃ πολλὰ μέρη ἀνερεύνητα ἕως τότε. Τὸν Ἰούλιον τοῦ 1860 ἔτους κατέβησαν εἰς Μπῶ, τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Ταχομῶ, συγχειμένην ἐκ τινων καλυβῶν. Αἱ οἰκίαι δὲν εἶναι κακῶς κατεσκευασμέναι· ἐξ ἐναντίας εἶναι στερεαί, ἐνίοτε δὲ ἔχουσι καὶ τινα κομψότητα· τηρεῖται δὲ, πρᾶγμα σπάνιον παρὰ τοῖς ἀγρίοις, καὶ καθαριότης· ἐν αὐταῖς. Ἀντὶ κλίνης καὶ θρανίων μεταχειρίζονται ψιθάους, καὶ τὰ κεράμεια αὐτῶν ἀγγεῖα εἶναι τῶντι ἀξιοθαύμαστα διὰ τὴν ἐργασίαν, τὰ παντοειδῆ σχήματα καὶ τὴν στιλπνότητά· ἔχουσι δὲ καὶ ἐκ γεγλυμμένου ξύλου πινάκια, καὶ ὄργανα μουσικὰ οἷον τύμπανα κατεσκευασμένα ἐκ κορμοῦ δένδρου καὶ δέρμα καρχρίου φέροντα, αὐλοὺς καὶ καλάμους βαμβοῦ μῆκος ἔχοντας δεκακοκτὼ δακτύλων, διάμετρον ἐνὸς καὶ ἡμίσεως καὶ τρεῖς ἢ πέντε ὁπᾶς. Ὁ μουσικὸς προσαρμόζει τὸ στόμιον τοῦ ὄργάνου τούτου εἰς τοὺς βόθωνας, καὶ εἰσπνέων ἐκπέμπει ἤχον γλυκὺν μὲν, οὐχὶ ὅμως ποικίλον.

Μέχρι τοῦ 1854 οἱ κάτοικοι τῆς Μπῶ, ὅπου ἰδρῶθη ἀξιόλογον θρησκευτικὸν κατὰσταμα, ἀπέβαλλον ἐπιμόνως πάσας τὰς διδασκαλίας τῶν ἱεραποστόλων, καὶ οἱ κλίβανοι ἐν οἷς ἔψαινον ἀνθρώπους ἦσαν αἰώνως ἀνημμένοι. Καὶ οὐδένα μὲν ἱεραπόστολον ἔφαγον, πολλοὶ ὅμως ἔπεσαν θύματα ζήλου καὶ μόχθων. Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου ἡ καρτερία αὐτῶν ἐστέφθη πιστεύσαντος τοῦ ἀρχηγοῦ Ταχομῶ εἰς Χριστόν. Τὸ παράδειγμα δὲ αὐτοῦ ἐμιμήθησαν καὶ πολλοὶ ἄλλοι· οἱ βωμοὶ κατεστράφησαν καὶ ἐκκλησία ἀνηγέρθη, ἐκεῖ ὅπου ἦτο πρὸ μικροῦ σφαγεῖον ἀνθρώπων.

Ἀπὸ τῆς Μπῶ μετέβησαν οἱ περιηγηταὶ εἰς Νεκέλπι, μικρὸν παραποτάμιον χυνόμενον εἰς τὸν μέγαν ποταμὸν Ρεῦαν διὰ διώρυγος ἀρχαιοτάτης καὶ ἀξιολόγου κατασκευῆς. Φαίνεται δὲ ὅτι ὅτε κατεσκευάσθη τῶν κατοίκων ὁ ἀριθμὸς ἦτο πολὺς, διότι ὅλον τὸ χῶμα ἀφηρέθη διὰ ξυλίνων ἐργαλείων καὶ καλάθων. Οἱ Ἰθαγενεῖς λέγουσιν ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο εἶναι ἀρχαιοτάτον καὶ ὅτι κατεσκευάσθη χάριν στρατιωτικῶν ἐπιχειρημάτων. Ὁ ποταμὸς εἶναι πλατὺς καὶ βαθύς, ἢ περίξ γῆ πλουσία καὶ καλῶς καλλιεργημένη καὶ τὰ χωρία πολλὰ καὶ πολυάνθρωπα. Πολλοὶ εἶναι οἱ ἀρχηγοὶ τῶν κατὰ τὰς δύο ὄχθας φυλῶν. Τόσαι δὲ μάχαι συνεκροτήθησαν περὶ τὸν Ρεῦαν ὥστε ὠνομάσθη «ποταμὸς αἵματος». Οἱ Νὰ Σέιβαν ἐξωλοθρεύθησαν ὑπὸ τῶν Ναμουσῶν, ἀρχηγὸν ἔχόντων τὸν Κουρουδουαδουαν περὶ οὗ θὰ ὁμιλήσωμεν μετ' ὀλίγον. Καὶ οὐ μόνον οἱ ἄνθρωποι ἀλλὰ καὶ τὰ δένδρα καὶ

τὰ ἄλλα κάρπιμα φυτὰ κατεστράφησαν. Εἰς τὴν φυλὴν τῶν Σολόιρα ὑπῆρχε φάλαγξ ἀνδρῶν ἀξιούντων ὅτι δυνάμει μαγείας ἐγένοντο ἄτρωτοι· ἐπειδὴ δὲ ἤρχοντο εἰς τὸν πόλεμον ἀτρόμητοι, οἱ ἀντίπαλοι αὐτῶν κυριεζόμενοι ὑπὸ φόβου ἔφευγον· ὅθεν ὀνομάζοντο Βάχα καλοὶ βάτου, ἤτοι ἄτρωτοι. Ἀλλ' ἡ εἰσαγωγή τῶν πυροβόλων διεσκέδασε τὴν περὶ αὐτῶν δόξαν· διότι ἐπτά τῶν ἀηττήτων τούτων ἐφονεύθησαν κατὰ τινα μάχην, οἱ δὲ λοιποὶ ἔστρεψαν αἰσχροῦς τὰ νῶτα. Εἰς τὰ πλείστα τῶν μεγάλων δένδρων κρέμονται τὰ ὄστα τῶν πτωμάτων ἅτινα ἐγένοντο βορὰ τῶν νικητῶν ὁσάκις δὲ φυλὴ τις εἰσβάλλῃ εἰς τὴν χώραν ἄλλης ἐχθρᾶς, λαμβάνει τὰ ἀποτρόπαια ταῦτα τρόπαια ἵνα ἐνταφιάσῃ αὐτά.

Μετὰ ταῦτα οἱ δύο ὁδοιπόροι διευθύνθησαν δι' ἀμφιθαλασίου ἀτραποῦ πρὸς τόπον κλούμενον Νάουα ἀνήκοντα εἰς τὸν ἀρχηγὸν τῶν Ναμουσῶν Κουρουδουαδουά, ἐφ' οὗ ὁ πρόξενος εἶχεν ἀποκτήσει βαθμῶδ' ἐπισημοῦσιν ἐπιβόρην. Ζητήσας τὴν ἄδειαν νὰ ἐπισκεφθῇ μετὰ τοῦ συνοδοιπόρου τὴν ὑπ' αὐτὸν χώραν ἔλαβεν αὐτὴν· δὲ ἀρχηγὸς ὡς ἂν ἐκ τῶν ἰσχυροτάτων τῆς νήσου, ὑπεδέχθη αὐτοὺς μεγαλοπρεπῶς εἰς τὴν κυριωτέραν αὐτοῦ οἰκίαν ἔχων περὶ αὐτὸν συμβούλους τε καὶ ὑπηρέτας. Ὅτε ἐφάνησαν οἱ ξένοι ὁ διερμηνεὺς ἀποταθεὶς πρὸς τὸν ἀρχηγὸν εἶπεν ὅτι ὁ πρόξενος ἐξῆτει τὴν ἄδειαν νὰ παρουσιάσῃ αὐτῷ ξένον ἐπιθυμοῦντα νὰ σπουδάσῃ τὸ κράτος καὶ νὰ φιλοξενηθῇ ἐπὶ τινὰς ἡμέρας παρ' αὐτοῦ. Μετὰ βραχείαν δὲ σιωπῆν ὁ πρῶτος τῶν ἡτόρων, λαβὼν τὸν λόγον ἐν ὀνόματι τοῦ Κουρουδουαδουά, προσηγόρευσε τοὺς ξένους εἰπὼν ὅτι ἐτίμων τὴν πόλιν, καὶ ὅτι πᾶσα ἡ φυλὴ ἔμελλε νὰ εἰδοποιηθῇ ἐντὸς ὀλίγου περὶ τῆς ἀφίξεως αὐτῶν διὰ τυμπανοκρουσίας. Καὶ ἀμέσως πάντες οἱ περιεστώτες ἐκροτάλησαν τὰς χεῖρας κραυγάζοντες· *Mára, mára, mára!* ἀντήχησε δὲ καὶ τὸ τύμπανον. Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἀρχηγοῦ ἐλαμπον καὶ ἐμεδίᾳ ἡγεμονικῶς ἐνῶ οἱ ξένοι ἐκάθηντο ἐπὶ ψιθάων.

Ἐνῶ δὲ ἠτοιμάζοντο νὰ γευθῶσιν ὁ διερμηνεὺς, ἰδὼν μέγαν λέβητα σιδηροῦν, ἐν ᾧ πολλὰ πολλὰκις ἐκόχλασαν ἀνθρώπων μέλη, ἀπήγγειλε λόγον βιτιστὶ κατὰ τῆς ἀπαισίας ταύτης τροφῆς. Καὶ οἱ μὲν ἄγριοι ἠκούσαν ἀναληγῆτως τὸν λόγον τοῦτον· οἱ ξένοι ὅμως δὲν ἠσθάνθησαν ὄρεξιν νὰ φάγωσιν ὅτε παρετέθη χυρὸς παρασκευασθεὶς ἴσως ἐντὸς τῶν ἀγγείων ὅπου ἔθρασαν καὶ ἀνθρώπινα μέλη. Εἶδη γεωμήλων παρετέθησαν συγχρόνως· προσεφέρθη δὲ καὶ *υαγόνα* ὅ ἐστι ποτὸν κατεσκευασμένον ἐκ τοῦ χυμοῦ βίζης περιπίδος, παραπλήσιον πρὸς κράμα ὕδατος σαπωνείου καὶ μαγνησίας. Τὰ κύνυστρα τῶν γεωμήλων ἔφερον παρθένου, ὁδηγούμενου ὑπὸ τῆς προσφιλεστέρως τῶν γυναικῶν τοῦ ἡγεμόνος, αἵτινες πρὸς ἐνδειξιν σεβ-

σμοῦ ἐσύροντο ἐπὶ τῶν χειρῶν καὶ τῶν γονάτων. Ἐπειδὴ κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν εἰς τὰς νήσους ἐκεῖνας ἔθος ὁ οἰκοδεσπότης δὲν συνεστιᾶται μετὰ τῶν ξένων, ἀλλ' ἐπιβλέπει τὴν τράπεζαν, ὁ Κουρουδουαδουάς ἐφρόντιζε μὴ λείψῃ τι ἀναγκαῖον, καὶ ἀνὰ πᾶσαν ἡμίσειαν ὄραν προσεφέρετο *υαγόνα*. Μικρὸν κανόνιον πλησίον τῆς εἰσόδου ἐκρότησε, καὶ τὸ τύμπανον δὲν ἔπαυσε σημαῖνον. Ἀντὶ δὲ στρωμάτων εἶχον τὴν νύκτα ψιθάους ἐπισεσωρευμένας καὶ κωνοπεῖα ἐκ χάρτου κατεσκευασμένου ἐκ φλοιοῦ μωρέας. Τὴν ἐπιούσαν ὁ πρόξενος προσέφερε τῷ ἀρχηγῷ πελέκει, μαχαίρας καὶ ὑφάσματα.

Μετὰ ταῦτα προσεκάλεσε τοὺς ξένους εἰς μεγάλην ἐθνικὴν ἐορτὴν μέλλουσαν νὰ πανηγυρισθῇ μετ' ὀλίγας ἡμέρας· ὁ πρωτότοκος υἱὸς τοῦ Κουρουδουαδουά, γενόμενος ἐφηβος, ἔμελλε νὰ ἐνδύθῃ τὸ *μάρον*. Τὰ ἐπεισόδια τῆς ἐορτῆς ταύτης ἦσαν συνήθως τρομερὰ· ἔσφαζον μέγαν ἀριθμὸν ἐνόχων καὶ αἰχμαλώτων φυλακτομένων ἐπὶ τούτῳ· καὶ σήμερον λόγος ἦτο νὰ φονεύσῃ τοὺς πεντακοσίους κατοίκους πόλεως στασιασάσης· τὰ δὲ πτώματα συνεσωρεύοντο καὶ ἐπὶ τοῦ σωροῦ ἐβρίπτετο ζῶν δοῦλος. Ὁ νέος ἐφηβος, γυμνὸς ἕως τότε, διότι μόνον οἱ ἄνδρες φοροῦσι βράκος, ἐχωρίζετο ἀπὸ τῶν συντρόφων αὐτοῦ, ἀναβαίνων εἰς τὸν τρομερὸν σωρὸν τῶν πτωμάτων καὶ θέτων τοὺς πόδας ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ ζῶντος δούλου, ἔπαλλε βρομφίαν ἢ κεφαλοκρούστην ἐνῶ οἱ ἰσπεῖς ἐπεκαλοῦντο τὴν προστασίαν τῶν δαιμόνων, καὶ ἐδέοντο αὐτῶν νὰ ἀναδεικνύωσιν ἀεῖποτε νικητὴν τὸν νέον. Τὸ δὲ πλήθος συνεθίζε νὰ ἐπευφημῇ ἀγρίως. Μετὰ ταῦτα δύο θεοὶ τοῦ ἡγεμόνος ἀνέβαινον καὶ αὐτοὶ εἰς τὸν σωρὸν, καὶ περιέβαλλον τὴν ζώνην ἢ τὸ *μάρον*, λευκὴν ὡς ἡ χιών καὶ στενήν, ἀλλὰ μῆκος ἔχουσαν διακοσίων μέτρων.

Τοιαύτη ἦτο ἡ τελετή. Οἱ πεντακοῖοι κατὰδικοὶ ἀνέμενον τρέμοντες τὴν φρικώδη ὄραν, ὅτε οἱ δύο ξένοι προχωρήσαντες πρὸς τὸν ἀρχηγὸν ἐζήτησαν νὰ δεχθῇ αὐτοὺς ἀντὶ θεῶν. Ὁ Κουρουδουαδουάς ὅμως ἐδίστασε καὶ ἀποχωρήσας συνεβουλεύθη τὸν λαόν. Μετὰ τινὰς δὲ συζητήσεις ἐπανήλθε καὶ εἶπεν ὅτι παραχωρεῖ ὅτι ἐζητήθη παρ' αὐτῶν. Τότε ὁ πρόξενος καὶ ὁ σύντροφος αὐτοῦ ἐπλησίασαν τὸν ὀλόγυμνον νέον ὅστις ἔπαλλε μετὰ τοῦ πλήθους βόπαλον, καὶ ἐτύλιξαν περὶ αὐτὸν τριάκοντα πήχεις ὑφάσματος ἀγγλικοῦ ἐνῶ ὁ λαὸς καὶ οἱ ἱερεῖς ἐπεκαλοῦντο τοὺς δαίμονας. Ὁ δὲ πρόξενος λαβὼν τὸν λόγον προέτρεψε τὸν νέον εἰς ἔργα ἐντιμότερα τῶν προγονικῶν, καὶ εἰς ἀναζήτησιν ἀληθοῦς δόξης. Κατέληξε δὲ ἡ τελετὴ μετὰ τῶν ἐθνικῶν ἁσμάτων.

Σημειωτέον δὲ ὅτι τὰ περὶ τῆς τελετῆς ταύτης εἶχον ἀποφασίσει ἐκ συμφώνου οἱ δύο Εὐρωπαῖοι καὶ ὁ ἐνδίδων εἰς τὰς συμβουλὰς αὐτῶν ἀρχηγός. Ἦτο

δε ἀληθῆς κατόρθωμα, διότι κατηργήθη τρομερὸν ἔθος καὶ ἐσώθησαν πεντακάσιοι ἄνθρωποι. Ἀλλὰ καὶ τὸ πλῆθος εἶδεν εὐχαρίστως ταῦτα καὶ αὐτὸς ὁ γέρον Κουρουδουαδούας ἔκλαυσε διηγούμενος ὅτι πολὺ αἶμα εἶχε χυθῆ ὅτε ἐνεδύθη τὴν ἀνδρικήν ζώνην.

Ἐκείθεν οἱ δύο Εὐρωπαῖοι ἐχώρησαν πρὸς τὰ ἐνδότερα ἵνα παρατηρήσωσι τὸν Οὐόμαν, βράχον ἀπότομον ὕψος ἔχοντα χιλίων περίπου ἀγγλικῶν ποδῶν. Οὐδεὶς Εὐρωπαῖος εἶχεν ἕως τότε ἀναβῆ εἰς αὐτόν. Συνώδευσεν δὲ αὐτοὺς καὶ ὁ Κουρουδουαδούας μέχρι τῆς πρωτεύουσος Ναμούσης, παρακολουθούμενος ὑπὸ πολλῶν ὑπηρετῶν, καὶ ὑπὸ τινος Ἀγγλοῦ οὐ τινος αἰ περιπέτεται εἶναι περιέρχοι. Ὁ τυχοδιώκτης οὗτος κλυόμενος Ἑβραϊκῶς Δανφὸρ, ἐπωνομασθεὶς δὲ διὰ τὰς οὐχὶ πολλὰ ἐντίμους πράξεις αὐτοῦ Ἀβρὺ Ἑβραῖος, μὴ κατορθώσας ἐν Λονδίῳ νέος ἔτι, μήτε περὶ τὴν ἐμπορίαν, μήτε περὶ τὴν ναυτικήν ἢ εὐδοκίμησιν, ἤλθε πρὸ δεκαπέντε ἐτῶν εἰς τὰς νήσους Τόγγα, ὅπου κατέτριψεν ὀλόκληρον ἔτος στερούμενος καὶ τὸν ἐπιούσιον. Μεταβάς δὲ εἰς τὴν νῆσον τοῦ Κουρουδουαδούα συνέστησε μετὰ τινος ἄλλου τυχοδιώκτου κατὰστημα ἀλιείας, καὶ ἐπειδὴ προσέκρουον πρὸς τοὺς ἐγγωρίους τὸ κατὰστημα ἐγένετο παρανάλωμα τοῦ πυρός. Ἰδὼν λοιπὸν καὶ πάλιν ἑαυτὸν ὄλωσ ἄπορον κατέφυγεν ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ Κουρουδουαδούα, ὅστις ἠγάπησεν αὐτόν καὶ διὰ τὴν ζωηρότητα τοῦ πνεύματος καὶ διότι διηγείτο τὴν ἱστορίαν τῶν ἐπικρατειῶν καὶ τῶν ἡγεμόνων τῆς Εὐρώπης. ἔχων ἱκανὴν ἐπιτηδειότητα περὶ τὸ ἀφηγεῖσθαι ὁ Ἀγγλος τυχοδιώκτης ἐκέρδησεν εὐκόλως καὶ τῶν ἄλλων τὴν εὐνοίαν, καθόσον μάλιστα οἱ ἄγριοι τῶν νήσων ἐκείνων ἔχουσι καὶ ζωηρὰν φαντασίαν καὶ μεγίστην περιέργειαν καὶ αὐτοὶ οὗτοι διηγοῦνται ἱστορίας ἀναγομένας εἰς πνεύματα καὶ δαίμονας. Ὁ τυχοδιώκτης ὅστις ἀναγνοὺς ἄλλοτε τοὺς μύθους τῆς Χαλιμάς, διηγείτο αὐτοὺς Βιτιστί, οὐ μόνον ἀπέκτησε μεγάλην φήμην, ἀλλὰ καὶ γενναίως ἀντημείβετο. Ὁ μῦθος ἔλεγε τοῦ Σεβὰχ Θαλασσινοῦ ἀντήμειψεν αὐτόν διὰ δύο παχυτάτων χοίρων πεντήκοντα δραχμῶν ἀξίαν ἐχόντων· χάρις δὲ εἰς τοὺς μύθους ὁ ἡγεμὼν ἔδωκεν αὐτῷ γυναῖκα καὶ ἀγροὺς. Ἐπεμελεῖτο δὲ καὶ τῶν πυροβόλων τῆς φυλῆς, καὶ ἐπειδὴ εἶχεν ὑπάρξει ἄλλοτε ὑπὲρ τῆς φαρμακοπώλου ἐθεράπευε τοὺς νοσοῦντας.

Ἴνα προχωρήσῃ δὲ εἰς τὰ ἐνδότερα οἱ περιηγηταὶ διέβησαν ἐπὶ λέμβου τὸν Ναούαν, περὶ τὸν ὁποῖον ἡ γῆ εἶναι καὶ εὐφορος καὶ καλῶς καλλιεργημένη ἢ περὶ τὴν γεωργίαν ἐπιτηδειότης τῶν ἀγρίων εἶναι τῶν ἀξιοθαύμαστος. Καὶ τοὶ ἔχοντες ἀτελέστατα ἐργαλεῖα, σχηματίζουσιν ὅμως μικρὰ τετραγώνια, μεταξὺ τῶν ὁποίων φέρουσι τὸ ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ δι' αὐλάκων καταλλήλως κεχαρραγμένων ὥστε νὰ ποτίζονται πάντα τὰ φυτὰ.

Κατὰ τινὰ μέρη ὁ ποταμὸς μεταβάλλεται εἰς καταρράκτην· ἐπειδὴ δὲ διὰ τὴν ὥραν τοῦ χρόνου τὰ ὕδατα ἦσαν ὀλίγα οἱ ὄδηγοι ἀπέφυγον τὰ προσκόμματα διὰ μεγίστης ἐπιτηδειότητος· ἀλλὰ λέμβος φέρουσα σκευὴ κατεποντίσθη. Ἦλθον δὲ εἰς τὸ χωρίον Ναγάδι, κείμενον ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὄρους, αἱ πλευραὶ τοῦ ὁποίου χρησιμεύουσιν ἀντὶ νεκροταφείου. Οἱ Βιτειοὶ ὁμολογοῦσι πολὺ σέβας πρὸς τοὺς τεθνεώτας· σκάπτουσι δὲ ἐντὸς τῶν βράχων λάρνακας ἐν αἷς ἀποθέτουσι τοὺς νεκροὺς τὸ πρόσωπον ἔχοντας ἐστραμμένον πρὸς δυσμάς. Ἐνταῦθα, ὡς καὶ κατὰ τὰ ἀξιολογώτερα μέρη τοῦ ἀρχιπελάγους ὑπάρχει τόπος καλούμερος Βουρὲ ἤτοι ξενῶν, ὅπου καταλύουσι πάντες οἱ προσκληθέντες διὰ τινος ἐρη- ἢ ἄλλην τινὰ περίστασιν, ὄντες δὲ μακρὰν τῶν οἰκιῶν αὐτῶν.

Εἰς τοῦτον λοιπὸν τὸν ξενῶνα ἔμελλον νὰ καταλύσωσι καὶ οἱ ξένοι τοῦ Κουρουδουαδούα ἀλλ' ἐπειδὴ ἦτο εἰς ἄκρον ἀνάχατος καὶ πλήρης ἀνθρώπων, διότι διὰ τὴν παρουσίαν τῶν παπαλίχων (οὕτως ὀνομάζονται οἱ μὴ ἐγγωρίοι) εἶχον συρφεύσει πολλοὶ, οἱ Εὐρωπαῖοι ἐξηπλώθησαν εἰς τὰς ψιάθους αὐτῶν. Μόλις ὅμως ἐκάθησαν καὶ πλῆθος ἄμειτρον ἀγρίων συνῆλθον περὶ αὐτοὺς φέροντες χοίρους, γεώμηλα καὶ ἄλλα τοιαῦτα, πρὸς τοῦτοις δὲ καὶ μέγα ποσὸν πουδίγγας ἐκ βανανῶν ἐψημένων μετὰ γάλακτος κοκκοκαρῶν καὶ τετριμμένου σακχαροκλάμου. Πάντα ταῦτα προσεφέρθησαν εἰς τὸν ἀρχηγὸν ὅστις δεχθεὶς αὐτὰ διένειμε πρὸς τοὺς ξένους κρατήσαντας ὀλίγα.

Πρὸς δὲ τὸ ἐσπέρας φέρουσι κάβα ἤτοι ποτὸν ναρκωτικὸν σύνθετον εἰς τὰ ἀρχιπελάγη τῆς μεσημβρινῆς θαλάσσης. Καὶ ὁ πίνων μὲν ὀλίγον ἐξ αὐτοῦ ἀποκαρῶται καὶ βλέπει ὄνειρα· ἐπειδὴ δὲ εἶναι δύσκολον νὰ ἀναχαιτίσῃ τις τὴν ἰδίαν ὄρμην πρὸς τὴν μέθην ταύτην ὡς καὶ ἐπὶ πάσης ἄλλης, οἱ ἐπιτιμῶμενοι εἰς αὐτὴν μεταβάλλονται ἐντὸς ὀλίγου εἰς ἄλλα κτήνη καὶ εἰς νοσήματα τοῦ δέρματος ὑποπίπτουσιν.

Ὅσάκις προσφέρῃ τὸ κάβα ἀρχηγός, ἢ προσφορὰ γίνεται μετὰ τινος ἐπισημότητος· καὶ πρῶτον μὲν δοκιμάζει αὐτὸ ὅπως πεισθῆ ὅτι εἶναι καλῶς κατεσκευασμένον· μετὰ ταῦτα δὲ ὑπὲρ τῆς χεῖρας αὐτοῦ εἰς κοκκοκαρῶν, καὶ κρατῶν αὐτὸ ὄρθιος τείνει τὴν χεῖρα πρὸς τὸν ἀρχηγὸν καὶ περιμένει ἐπιταγὰς. Τότε ὁ βῆτωρ τοῦ ἀρχηγοῦ λέγει αὐτῷ ὅτι τὸ κάβα ἠτοιμάσθη, καὶ οὗτος ἀποκρίνεται ἀπαγγέλων τὸ ὄνομα ἐκείνου πρὸς ἃν ἐπιθυμεῖ νὰ δοθῆ. Ἡ σειρὰ δὲ καθ' ἣν τὰ ἡγεμονικὰ χεῖλη προσφέρουσι τὰ ὀνόματα ἀποδεικνύει τὸν βαθμὸν τῆς πρὸς ἑκάστον τιμῆς καὶ τῆς εὐνοίας τοῦ ἀρχηγοῦ.

Ὅσάκις δὲ εἶναι παρόντες ξένοι, πρὸς τούτους προσ-

φέρεται κατὰ πρῶτον τὸ κάβα· σπανίως ὅμως οἱ Εὐρωπαῖοι δέχονται ποτὸν οὕτω πως ἀηδῶς καὶ ἀκαθάρτως παρασκευασθῆν.

Ἐν Ναγάδι, ἢ τινος οἱ κάτοικοι δὲν ἠγαλίσθησαν εἰσέτι τὸν Χριστιανισμόν, ὑπάρχει νὰς ἐγγωρίους, εἰκοσιπέντε μὲν μῆκος δεκαπέντε δὲ ποδῶν πλάτος ἔχων, καὶ περιεκυκλωμένος ὢν ὑπὸ καλάμων. Αἱ σειραὶ δὲ καλάμων χωρίζεται ὁ βωμὸς τοῦ πνεύματος τὸ ὁποῖον λατρεύουσιν. Εἶδωλον ὅμως δὲν ὑπάρχει. Ρίζαὶ κάβα καὶ φύλλα καὶ κλάδοι κρέμονται ἀπὸ τῆς στέγης. Ὁ ἱερεὺς, ὅστις μετὰ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ κατοικεῖ ἐν τῷ ναῷ τούτῳ, φουᾶ ἐν καιρῷ τελετῆς εἰς αὐτὸν πολυκλάμων· ἐπειδὴ δὲ τις ξένος ἐδωρήσατο αὐτῷ σάλπιγγα, ἔκτοτε ἐκκωφεῖ τοὺς περιστώτας.

Τὴν θρησκείαν τῶν Βιτειῶν δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ προσδιορίσῃ τις· ἀπὸ δὲν ἔχει εἶδωλα παραδέχεται ἄρα τὴν ὑπαρξίν Θεοῦ; Οἱ διάφοροι λαοὶ προσβέβησαν καὶ διάφορα πνεύματα, ἃ τινὰ πολλάκις συγχέουσι καὶ μετὰ τῶν πνευμάτων τῶν τεθνεώτων. Ἐνίοτε δὲ τὰ πνεύματα ταῦτα σχετίζονται διὰ παραδόσεων καὶ μύθων μετὰ φυσικῶν τινῶν φαινομένων. Εἰς τὸ στόμιον παρδείγματος χάριν τῆς διώρυγος Δαβέτα, κεῖται μέγας ὄγκος κοράλλινος, περὶ τοῦ ὁποῖου οἱ ἐγγωρίοι διηγοῦνται ταῦτα· τὸ ἰσχυρότατον πνεῦμα Δαγγέη ἔστειλε ποτε τὰ νυκτερινὰ κατώτερα πνεύματα τὰ καλούμενα Λάνδο Ἀλέβα καὶ Λάνδο Ταγγάνε ἵνα κλείσωσι τὴν Δαβέταν· ἐπειδὴ δὲ κατελήφθησαν ὑπὸ τῆς ἡμέρας πρὶν ἔτι τελειώσωσι τὸ ἔργον αὐτῶν μετεμορφώθησαν εἰς τὸν κοράλλινον ἐκείνον ὄγκον ὀνομασθέντα Βάβα Τάγγα νι σαι-σαι, ἤτοι τόπον ἐν ᾧ ἀποτίθενται τὰ ἀλιευτικὰ ἐργαλεῖα· διότι ὁ Βαμβελῆς, ἀπέθετο ἐκεῖ τὸ σαι-σαι αὐτοῦ, δηλαδὴ τὸν κάμακα ὅτε μετὰ τὸ τέλος τῆς ἀλιείας ἀνέβη εἰς οὐρανοὺς. Ὁ Βαμβελῆς οὗτος εἶναι ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος τῶν ναυτῶν· σημαίνει δὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ « κυματοπλῆξ », καὶ εἰς τοῦτον ἀποδίδονται τὰ ναυάγια.

Καὶ εἰς ἄλλα μέρη εὐρίσκονται τοιοῦτοι ναοὶ, ὀνομαζόμενοι Κιναβουλά, ἤτοι κατοικία πνεύματος. Κεῖνται δὲ καὶ εἰς τῶν ὄδων τὰ πλάγια βωμοὶ ἐκ καλάμων καὶ πανίων, ἀφιερωμένοι εἰς τοὺς τεθνεώτας· καὶ ἵνα τρέφονται τὰ πνεύματα τούτων φέρουσιν εἰς τοὺς βωμοὺς τροφὰς, τὰς ὁποίας τρώγουσιν αἱ διαβάται καὶ τὰ ζῶα. Ἐπειδὴ πιστεύουσιν οἱ Βιτειοὶ ὅτι οἱ ἱερεῖς συγκοινωνοῦσι μετὰ τῶν πνευμάτων, ὑπετάσσοντο τυφλῶς εἰς τὰ νεύματα αὐτῶν ἐκ τούτου ἐξηγεῖται ἡ τόση τῶν ἱεραποστόλων ἐπιβροχή.

Οἱ ἡμέτεροι περιηγηταὶ ἀνέβησαν καὶ εἰς τὸ ὄρος Οὐόμα, τέσσαρας ἢ πέντε χιλιάδας πόδας ἀγγλικούς ἀνυψούμενον ὑπεράνω τῆς θαλάσσης· αἱ πλευραὶ αὐτοῦ εἶναι τραχεῖαι καὶ ἀπότομοι, καὶ ὁ κάσων ἐ-

πλήζανε τὸν κόπον. Οἱ ὄδηγοὶ ὅπως δροισισθῶσιν ἀνέβαινον εἰς τὰς κορυφὰς δένδρων. Καθόσον δὲ ἐχώρουν πρὸς τὰ ἄνω καὶ τὰ πτηνὰ ἐγίνοντο σπανιώτερα· βυθιτάτη δὲ σιωπὴ ἐπληρῶσε τὸ μεγαλεῖον τῆς φύσεως. Ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους φαίνονται ὡς ἐν χάρτη τὰ δύο τρίτα τοῦ ἀρχιπελάγους.

Γ.

Καταβάντες δὲ ἐπανῆλθον εἰς Ναμούσιν, ὅπου ὁ Κουρουδουαδούας συνεκάλεσε τοὺς ὑποτελεῖς ἀρχηγούς καὶ τοὺς πλουσιωτέρους γαιοκτήμονας. Πλῆθος ἄπειρον ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ παιδίων συνῆλθον ἐκ τῶν περιχώρων· ἢ δὲ συνάθροισις ἐγένετο ἐν σταθερᾷ μεσημβρίᾳ ἐπὶ εὐρυτάτου πεδίου ὑπὸ τὴν σκιάν κοκκοδένδρων καὶ πορτοκαλεῶν κατὰ τὴν ἄκρην τοῦ ποταμοῦ καὶ πρὸ τοῦ ξενῶνος. Ἀγγελοῦσι δὲ τῆς ἐνάρξεως ἐκάθησαν πάντες πλὴν τῶν γυναικῶν καὶ τῶν παιδίων αἰτινες ἀπεχώρησαν. Ἡ συνέλευσις αὕτη συγκειμένη ἐξ ἀνδρῶν γυμνῶν καὶ ἀγριοπροσώπων εἶχε τὴν ὄψιν παράδοξον· τὰ πρόσωπα ποικίλα χρώματα ἔχοντα ἦσαν κεχαρραγμένα διὰ γραμμῶν καὶ ἐστιγμένα διὰ διαφόρων σχεδίων τὸ παράδοξότερον ὅμως πάντων ἦσαν αἱ κόμαι, αἱ μὲν περιεπλεγμέναι ὡς σφαῖραι, αἱ δὲ περιτετυλιγμέναι ἐν συμμετρῇ καὶ ἄλλαι ἐρυθροβαφεῖς. Κοσμήματα δ' ἔφερον περὶ τοὺς βραχίονας καὶ τὸν λαίμῳν ὄστρακα, εἶχον τὰ ὄτα τετραμμένα κατὰ τοὺς χόνδρους καὶ τὸ σῶμα ἐστιγματισμένον δι' ἐκκασῶν καὶ ἐκκοπῶν. Μόνον δὲ ἐνδύμα ἐφόρουσαν ζώνην.

Ὁ Κουρουδουαδούας, φέρων κεφαλοδέσμιον περιλευκὸν καὶ ζώνην ἐρυθρὰν, τῆς ὁποίας αἱ δύο ἄκραι ἐσύροντο κατὰ γῆς, ἐκάθησεν ἐπὶ μικρᾷ κλίμακος· ἐκάθησεν δὲ ἐξ ἀριστερῶν καὶ οἱ ἀδελφοὶ καὶ οἱ σύμβουλοι αὐτοῦ, μετὰ τῶν ὁποίων ἦτο καὶ ὁ Δαμφὸρ. Θέσις ἰδιαιτέρη ὠρίσθη διὰ τοὺς ξένους, τοὺς ὁποίους ἄμα φανέντας ὑπεδέχθησαν κροτοῦντες τὰς χεῖρας καὶ κράζοντες· Μάνα, μάνα! Ἐκτεθέντων δὲ τῶν λόγων δι' οὓς συνεκαλέσθη ἡ συνέλευσις, ἀμέσως ἤρχισεν ἡ συζήτησις. Οἱ ἄγριοι ὠμίλουν πολλὰ καὶ μετὰ πολλῆς εὐπρεπειᾶς. Οὐδεὶς ὅμως ἐλάμβανε τὸν λόγον ἀνευ ἀδείας, καὶ ἀπαγγέλοντα λόγους διεξοδικοὺς ἤκουον πάντες μετὰ προσοχῆς καὶ πάντων οἱ ὀφθαλμοὶ ἠτένιζον τὸν βῆτορα. Αἱ φυσιογνωμίαι ἠρμήνευον τὰς ὑπὸ τοῦ λαλοῦντος προξενουμένας ἐντυπώσεις. Ὁ βῆτωρ ὠμίλει ἀταράχως, μεγαλοφῶνως καὶ ἀπταιστως, καὶ ἐχειρονόμει μετρίως καὶ εὐπρεπῶς· ἐνίοτε δὲ, μετὰ μακρὰν περίοδον, διέκοπτεν ἐπὶ μικρὸν τὸν λόγον, καὶ τὸ πλῆθος ἀνεσῶνε· Βι-νάκα! σάκα! ἤτοι καλά! καλά! ἀκούσατε!

Μετὰ δὲ τὴν συζήτησιν τῶν ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν συμφερόντων, βῆτωρ τις ἀναβάς εἰς τὰς βραθμίδας τοῦ Βουρὲ ὠμίλησεν ἐξ ὀνόματος τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ εἶπεν εἰς τὸν λαὸν τὴν μέλλουσαν πορείαν

τῆς κυβερνήσεως ἤκουσαν δὲ αὐτὸν μετὰ προσοχῆς πάντες καὶ, ὡς ἐφαίνετο, ἐπεδοκίμασαν τὰ λεγόμενα.

Μετὰ τὴν συνεδρίαν ἐκάθησαν πάντες εἰς συμπόσιον. Αἱ γυναῖκες αἵτινες διαρκούσης τῆς συζητήσεως εἶχον ἀποχωρήσει, ὡς εἶπομεν, εἰς παρακείμενον μικρὸν δάσος φοινίκων, μετεκλήθησαν καὶ μακρὰ γραμμὴ ἐκπὸν ἐξήκοντα παρθένων μόνον ἔνδυμα ἐγούσων ζώνων ἢ ἐρυθρὰν, ἢ λευκὴν, ἢ κιτρινήν, ἐφάνησαν φέρουσαι ἀνὰ κλάθρον γεωμήλων ὀπτῶν καὶ συγκροτήσασαι ὁμάδας κατὰ τὸ χρῶμα τῆς ζώνης ἦλθον περὶ τὸν Βουρὸ καὶ ἀπέθεσαν τοὺς καλὰθους εἰς χεῖρας νέων, οἵτινες συνεσώρευσαν τὸ περιεχόμενον αὐτῶν μετὰ τοςαύτης δὲ ταχύτητος ἐδίδοντο οἱ κάλαθοι, ὥστε ὁ σωρὸς ἐγένετο ἐν ἀκραιῖ μέγας. Μετὰ ταῦτα αἱ νέαι ἀπεχώρησαν ὅπως καὶ ὅτε ἦλθον· νέαι δὲ ἐλθόντες ἔφεραν ἑπτὰ χοίρους ὀπτοὺς τοὺς ὁποίους ἐπέθεσαν ἐπὶ τοῦ σωροῦ, καὶ διανεμήθέντων τούτων πάντων, ἐγένετο ἕναρξίς τοῦ συμποσίου.

Σημειωτέον ἐνταῦθα ὅτι πρὸ τοςσάρων μόνον μὴνῶν ὁ Κουρουδουαδούας εἶχε παύσει τρώγων ἀνθρώπους. Δύο Ἄγγλοι περιηγηταὶ εἶχον ἰδεῖ αὐτὸν τὸ 1856 βίψαντα ἐντὸς ὕδατος κοχλάζοντος ὄλοζῶντανον αἰγμάλωτον, τοῦ ὁποίου τὰς σάρκας διεμερίσαντο μετὰ ταῦτα πολλοὶ ἀρχηγοί. Καὶ οἱ μὲν Ἄγγλοι παρέστησαν αὐτῷ τὸ ἀπρεπὲς τῆς πράξεως· οὗτος δὲ καὶ τοὶ ὑποσχέθεις νὰ μὴ φάγη πλέον ἀνθρώπους, ἔτρωγε κατ' ἰδίαν. Σήμερον ἄρα (1860) ἢ ὑπόσχεσις αὐτοῦ εἶναι εἰλικρινεστέρη; Τὸ καθ' ἡμᾶς ἀμφιβάλλομεν· βέβαιον ὅμως εἶναι ὅτι τὸ ἀποτρόπαιον τοῦτο ἔθος ἔπαυσε γινόμενον δημοσίᾳ, καὶ ὅτι ἡ μερὶς τῶν ἐγγωρίων ἢ πρὸ πολλοῦ ἐνεργούσα κατ' αὐτοῦ κατέστη ἐπικρατεστέρη. Οἱ πτωχοὶ καὶ οἱ ἀδύνατοι οἵτινες ἐν καιρῷ διχονοῶν καὶ στάσεων κινδυνεύουσιν μᾶλλον τῶν ἄλλων, συνεκρότου μεριδά τῆς ὁποίας ὀδηγοὶ ἦσαν ἀρχηγοὶ τινες ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν διατελοῦντες τῶν ἱεραποστόλων, οἵτινες παρίσταντο τὸ ἔθος τῆς ἀνθρωποφαγίας ὡς ἀνάξιον παντὸς ὄντος νοήμονος καὶ πεπολιτισμένου. Οἱ πλείστοι ὅμως τῶν ἀρχηγῶν, καὶ μάλιστα οἱ ἰσχυρότεροι, δὲν ἀπέβαλλον μετὰ τῆς αὐτῆς εὐκολίας τὴν ἀρχαίαν ταύτην συνήθειαν ἠγάπων τὰς σάρκας τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἔλεγον ὅτι ὁ καταλληλότερος τρόπος τοῦ τιμωρεῖν τοὺς ἐχθροὺς ἦτο τὸ τρώγειν αὐτούς. Ἐκ τῶν ἀρχηγῶν τούτων ἦτο καὶ ὁ Κουρουδουαδούας, διοικητῆς Ναμάσης καὶ τις ἄλλος γείτων Νκούλου Μάτουας. Ὁ Νκούλου Μάτουας οὗτος εἶχε δύο μέτρα ὕψος καὶ ἕκτακτον βῶμην, καὶ εἰς τὸ μέρος ὅπου κατῴκει εἶχε βεῦσαι ἀφρονώτερον αἷμα. Ὁσάκις μετεκομίζετο εἰς τὴν πόλιν βόκολας, ἢ σῶμα ἀνθρώπου προορισμένου εἰς βρώσιν, ἐχάρασ-

σον τὸν φλοιὸν δένδρου κείμενον κατὰ τὴν εἴσοδον αὐτῆς. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι ὁ φλοιὸς οὗτος ἐβρίθε τοιούτων χαραγῶν. Παρόντων ποτὲ ξένων παρετέθησαν εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ Νκούλου Μάτουας δύο μηροὶ ὀπτοὶ ἄνευ ὀστέων καὶ καλῶς παρεσκευασμένοι ἐπὶ φύλλων βανανέας. Τὸν δὲ διοικητὴν Ναμούσης ἠγωνίζοντο νὰ καταπέσωσι καὶ μάλιστα ἡ προσφιλεστέρη αὐτοῦ σύζυγος, ἢ ἀποβάλλη τέλος πάντων τὸ βάρβαρον τοῦτο ἔθος. Σημειωτέον ὅτι αἱ Βίτειαι γυναῖκες δὲν ἔτρωγον ποτὲ ἀνθρώπινον κρέας.

Ὁ Δαμφὸρ ἐπροσπάθει νὰ μεταπέσῃ τὸν ἀδελφόν τοῦ Κουρουδουαδούας, παριστῶν τὴν ἀνθρωποφαγίαν ὡς λίαν ἐπιβλαβὴ εἰς τὴν ὑγίαν, διότι φαίνεται ἡ ἀνθρωπίνη σὰρξ εἶναι εἰς ἄκρον δύσπεπτος, καὶ ὅτι καὶ οἱ βρωμαλέτεροι ἀσθενοῦσι δύο καὶ τρεῖς ἡμέρας ἀφοῦ φάγωσι· μὴ λησμονώμεν ὅμως ὅτι εἶναι καθ' ὑπερβολὴν ἀκρατεῖς.

Εἰς τὴν Ναμούσην, καὶ μετὰ τὴν κατάργησιν τῆς ἀνθρωποφαγίας ἐσώζοντο τὰ ὄργανα τῆς παρασκευασίας τῶν θυμάτων, οἷον κλίβανοι, λέβητες παντὸς μεγέθους καὶ τὰ τοιαῦτα. Ὅτε ἐφέροντο εἰς τὴν πόλιν *βόκολαι*, ἐγένετο, ὡς προείπομεν, χαραγὴ καὶ ἐξρίπτετο μία πέτρα εἰς μέρος παρακείμενον τῷ Βουρῷ. Ὁ Κ. Σήμαν ἐμέτρησε τετρακοσίας, πλὴν ἐκείνων τὰς ὁποίας εἶχε παρασύρει ἐχειλίσας ὁ ποταμὸς. Αἱ σάρκες ἀλατιζόμεναι καὶ παρασκευαζόμεναι μετὰ λαχάνων ἐφυλάσσοντο. Εἶναι δὲ ἄξιον σημειώσεως ὅτι ἐνῶ πᾶν ἄλλο βρῶμα ἔτρωγον κρατοῦντες διὰ τῶν δακτύλων, τῶν ἀνθρώπων ὅμως τὰς σάρκας ἐλάμβανον διὰ περονῶν ἐκ σκληροτάτου ξύλου, εἰς αὐς ἐδίδον ἐνίοτε αἰσχροτάτα ὀνόματα. Αἱ περόναι αὐταὶ φυλάσσονται ἐπιμελῶς καὶ μεταβαίνουσιν ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν· μόλις δὲ δύο ἰθαγενεῖς, εἰ καὶ δὲν ἔτρωγον πλέον ἀνθρώπους κατεπέσθησαν νὰ δώσωσι τὰς ἰδίας περόνας εἰς τινὰ τῶν περιηγητῶν διὰ τὴν ἐθνολογικὴν αὐτῶν συλλογὴν. Συνήθειαι πρὸς τούτοις ὑπῆρχε νὰ κρεμῶσιν εἰς τὰ δένδρα τὰ ὀστᾶ ἀφοῦ ἔτρωγον τὰς σάρκας, ἢ τινὰ συνέκρουεν ὁ ἀνεμὸς ὡς ἄλλα πένθημα τρώπαια.

Εὐτυχῶς ταῦτα πάντα καταργοῦνται σήμερον· ναὶ μὲν δὲν κατηργήθησαν ἐξ ὀλοκλήρου, εἶναι ὅμως βέβαιον ὅτι ἡ δημοσίη γινόμενη προπαρασκευὴ καὶ διανομὴ τῶν ἀνθρωπίνων σαρκῶν ἔπαυσεν, εἰς τὰ μέρη τοῦλάχιστον ὅπου ἰσχύει τῶν ἱεραποστόλων ἢ ἐπιρροή. Ἀλλὰ καὶ οἱ κάτοικοι εἰς τὴν ἀνθρωποφαγίαν ἀποδίδουσι τὰ ἀποτρόπαια δερματικὰ νοσήματα. Οἱ ἐνεργοῦντες ὑπὲρ τῆς ἐξημερώσεως τῶν ἠθῶν ἀπαιτοῦσι νὰ μὴ σφαιριάζωνται αἱ γυναῖκες, λέγοντες ὅτι εἶναι ἀνανδρον τὸ νὰ θυσιάζωνται αὐταὶ καὶ τὰ παιδία. Ἀλλ' οἱ ὑπέρμαχοι τῶν ἀρχαίων ἐθίμων ἀπαιτοῦσι λέγοντες ὅτι αἱ γυναῖκες διεγείρουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον τὰς ἐριδας, καὶ ὅτι αὐταὶ εἶναι δίκαιον

νὰ τιμωρῶνται· ὅτι τότε μόνον ἡ ἐκδίκησις εἶναι τελεία ὅταν φονεῦθῃ ἡ σύζυγος τοῦ ἐχθροῦ, καὶ ὅτι ὁ λαὸς δὲν θέλει ἔχει οὔτε φόβον οὔτε σέβας ἐὰν πεισθῇ ὅτι δὲν ὑπόκειται πλέον οὔτε εἰς σφαγὴν οὔτε εἰς βρώσιν.

Τοιαύτη σήμερον ἡ κατάστασις τῶν κατοίκων τῶν νήσων Βίτι· τὰς μεταρρυθμίσεις δὲ ταύτας δὲν δεχονται ἀδιαφόρως, ἀλλὰ μετὰ συζητήσεων, ὑπὲρ ἀποδεικνύει ὅτι σκέπτονται καὶ ὅτι, ἀποπτύσαντες ἄπαξ τὸ ἄγριον ἔθος τῆς ἀνθρωποφαγίας δὲν θέλουσιν ἐπαναλάβει πλέον αὐτό. Ἐν γένει οἱ Βίτειοι ἐδείχθησαν κατὰ τὰς πρὸς τοὺς ξένους σχέσεις ἀνώτεροι ἢ ὅσον προσεδόκατο. Οἱ Εὐρωπαῖοι, οἵτινες μετὰ δυσκολίας ἐπλησίασαν τὴν καθημαγμένην αὐτὴν χώραν, ἠπόρησαν εὐρόντες κοινωνίας ἐχούσας ρυθμὴν τινὰ καὶ τάξιν, ἄνδρας φιλοπόνους, προθύμως ἀκούοντας τὰς ὀδηγίας τῶν Εὐρωπαίων καὶ ἐτοιμοὺς νὰ διδαχθῶσιν ἠθικὰς τινὰς βελτιώσεις. Ὁ Κ. Σήμαν ἐπαινεῖ τὴν πρὸς αὐτὸν εὐθύτητα τῶν Βιτειῶν καὶ τὴν λύπην τὴν ὁποίαν ἐδειξάν ὅτε ἐμελλε νὰ ἀναχωρήσῃ. Ἐπαινεῖ δὲ καὶ τὰ κοινωνικὰ αὐτῶν προτερήματα καὶ βεβαιῶν ὅτι ὑπὸ τὸν ἄγριον φλοιὸν ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι τοὺς ὁποίους δυνάμεθα νὰ μορφώσωμεν.

(Κατὰ τὸ γαλλικόν.)

ΦΘΙΣΙΣ.

Διήγημα ἱστορικόν.

(Συνέχεια καὶ τέλος. Ἰδε φυλλ. 292.)

— 000 —

— Μήπως ἔπαθε τίποτε ἡ Ἐλίξ; ἠρώτησε με σπουδῆν.

— Ὅχι, Κύριε, ὄχι, ἀπεκρίθη ἡ τροφὸς ἰδοῦσα τὴν τόσην ταραχὴν τοῦ γέροντος.

Καὶ διὰ μυρίων περιφράσεων περιέγραψε τὰ ἐπιφοβα συμπτώματα τὰ ὁποία εἶχον φανερωθῆ ἀπόντος τοῦ θείου ἢ ἀνεψιά του ἔβηχεν ὀλίγον, ἔπασχε συχνὰ ἀϋπνίαν, εἶχε ψυχρὸν ἰδρώτα καὶ πυρετὸν καθ' ἑσπέρα· καὶ ἐρύθημα στιλπνὸν εἰς τὰ μῆλα τῶν παρειῶν.

Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ὁ θεῖος ἤκουε με ὑπομονὴν τὴν περιπεπλεγμένην ταύτην ὁμιλίαν τῆς τροφοῦ ὅτε ὅμως ἤκουσε τὴν τελευταίαν φράσιν, ἐκτύπησε τὰς διόπτρας του εἰς τὴν τράπεζαν μετὰ τοςαύτης σφοδρότητος ὥστε τὰς συνέτριψε καὶ σηκωθείς εἶπε·

— Φθίσις λοιπὸν, φθίσις ἔχει! ἡ κοκκινάδα ἐκείνη εἶναι θάνατος! Διὰ τί δὲν με τὸ εἶπες; διὰ τί δὲν με τὸ ἔγραψες εἰς τὴν Ἰρλανδίαν; δὲν θὰ σὲ τὸ συγχωρήσω ποτέ.

Καὶ καλέσας ὑπῆρέτην, ἔστειλεν αὐτὸν εἰς τὸν ἰα-

τρὸν Βαλίν. Ἐπειδὴ δὲ ἦτον ἄρρωστος ἐκάλεσεν ἐμέ.

Τότε πρῶτον εὐρέθη μετὰ τῆς οικογενείας ἐκείνης, καὶ τότε πρῶτον ἐθαύμασα τὴν κατ' ἐκλογὴν καὶ ὄχι κατὰ καθήκον ἀγάπην. Ποτὲ πατὴρ δὲν ἐδειξε περισσοτέραν ἀνησυχίαν διὰ τὴν κόρην τοῦ ποτὲ σύζυγος δὲν ἐφάνη ὅτι ἀνέπνεε διὰ τῆς πνοῆς τῆς ὥραιας καὶ νέας γυναικὸς του. Μόνη ἡ λέξις φθίσις ἐπάγονε τὸ αἷμα τοῦ ταλαιπώρου θείου. Ὁ θεὸς γινώσκει πόσας προφυλάξεις με παρήγγειλε νὰ λάβω! με ποῖον ζῆλον με παρεκάλεσε νὰ φροντίσω ὥστε μήτε καὶ νὰ ὑποπτευθῇ τι ἢ ἀνεψιά του! Τρεμμων καὶ ἀγωνιῶν με ἔφερον εἰς τὴν αἵθουσαν, ὅπου τὴν ὥραν ἐκείνην ἐπινον τέλει. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἦτο τότε Σεπτέμβριος καὶ ὅτι τὸ μελαγχολικὸν φῶς τῆς φθινοπωρινῆς ἑσπέρας διερχόμενον διὰ τοῦ γοθικοῦ παραθύρου, ἐφώτιζε νέαν κόρην τὴν Κ. Ἐρβερτ, λεπτὴν φέρουσαν λευκὴν ἐσθῆτα καὶ ὠραιοτάτην.

Μόλις δὲ τὴν εἶδον καὶ ἐνόησα τί εἶχε νὰ φοβηθῇ. Κάκιστον σύμπτωμα θεωρεῖ ὁ ἰατρὸς τὴν λευκότητα τῆς ὄψεως συγκρουομένην οὕτως εἰπεῖν με τὸ ἐρύθημα τῶν μῆλων τοῦ προσώπου, καὶ τὴν παράδοξον λάμψιν δύο μαύρων ὀφθαλμῶν ἀκτινοβολούντων ὑπὲ ὄχρον μέτωπον. ἦτον ἀδύνατον ν' ἀπατηθῇ τις. Τὴν πρῶτην αὐτῆς ἐκείνης τῆς ἡμέρας εἶχον κλείσει τοὺς ὀφθαλμοὺς νέας κόρης τὴν ὁποίαν ἢ ἰδίᾳ νόσος εἶχεν ἀρπάσει ἀπὸ τὴν περίλυπον οικογένειάν της. Ἡ Κ. Ἐρβερτ μ' ἐχαιρέτισεν ἐν σιωπῇ καὶ ἐκάθησεν ἐκ νέου· μετὰ δὲ ταῦτα ἔστρεψε τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν θεῖόν της, οὗ τινος τὸ ἄπορον ἦθος ἠρμήνευε τοὺς φόβους του.

Ἡ ἐπίσκεψις αὕτη ἐλύπησεν ὅλους ἡμᾶς· τὴν μὲν νέαν, διότι ἤξευρεν ὅτι ἐκινδύνευεν ἡ ζωὴ της· τὸν θεῖόν της, διότι ἐπροσπάθει ματαίως νὰ κρύψῃ τὴν ταραχὴν τοῦ καὶ τὴν τροφὸν, διότι πρὸ πολλοῦ ἔζη μετὰ τῆς οικογενείας ἐκείνης καὶ ἠγάπα εἰς ἄκρον τὴν Ἐλίξαν. Ἐπὶ ἐν τέταρτον τῆς ὥρας εὐρισκόμην εἰς ἀμηχανίαν. Τέλος πάντων ἰδὼν κύμβαλον, εἶπον πρὸς τὴν νέαν θωπευτικούς τινὰς λόγους περὶ τῆς ἐμπειρίας της· αὐτὴ δὲ ἐμειδίσα ἀκούσασά με, καὶ τὸ μειδιάμα της ἦτο μεμιγμένον με καταφρόνησιν. Ἐφαίνετο ὅτι μοι ἔλεγεν· — Ἡξεύρω τί ἔχεις εἰς τὸν νοῦν σου. — Ἐγὼ ὅμως ἐξακολούθησας τὴν ὁμιλίαν μου περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου, τὴν παρεκάλεσα νὰ παύσῃ μουσικὸν τι τεμάχιον ἐκ τῶν τοῦ Βετόβεν, τὸ ὁποῖον καὶ ἐπαίξε τῶντι με ἄπειρον ἐπιτηδειότητα καὶ χάριν. Ἐν τοςούτῳ ὁ θεῖος ἀποχωρήσας με ἀφῆκε μόνον μετὰ τῆς νέας καὶ τῆς τροφοῦ. Ἡ ἔξετασις καὶ αἱ παρατηρήσεις μου ἐπεκύρωσαν δυστυχῶς τὴν πρῶτην ἰδέαν μου· ὁ ταχὺς καὶ ἄτακτος σφυγμὸς καὶ ἡ φλογερὰ καὶ δύσκολος πνοὴ της ἐδείκνυον προφανῶς τὰς προόδους τοῦ ὀλεθρίου ἀγγέλου ὅστις ἐσκίαζε με τὰς θανατηφόρους πτέρυγας του τὰ

ὄχρὸν μέτωπον τοῦ θύματος. Δὲν ἤξευρεν ὅτι ὄλαι αἱ ἀποκρίσεις ὅσας μοὶ ἐδίδεδε ἐπεκύρουν τὴν καταδικαστικὴν του ἀπόφασιν. Ἐνῶ δὲ προσποιούμενος ἤθος ἀδιάφορον ἐπροσπάθουν νὰ τὴν καθησυχάσω, ἐπειθόμην ἐτι μᾶλλον ὅτι ἀναπόφευκτος ἦτον ὁ θάνατός της. Καὶ μὲ ἤκουε μὲν μὲ προσοχὴν, ἡ πίστις της ὅμως εἰς τοὺς λόγους μου δὲν ἦτο βαθεῖα.

— Ἐχετε ὑγίαν, εἶπον ἐπὶ τέλους ἀναχωρῶν, τοιοῦτον πρόσωπον δὲν ἔχει ἀνάγκη ἰατροῦ.

— Εὐχαριστῶ, εὐχαριστῶ, ἀπεκρίθη βαλοῦσα τὴν χεῖρά της εἰς τὴν χεῖρά μου, εἰσθε πολλὰ καλὸς καὶ προσπαθεῖτε νὰ διασκεδάσῃτε τοὺς φόβους μου· σὰς παρακαλῶ νὰ ἰδῆτε τὸν θεῖόν μου καὶ νὰ τὸν καθησυχάσῃτε.

Ἐἶχον ὑποθέσει ὅτι ἡ νέα Ἔρβερτ, ἐπίστευσε τοὺς λόγους μου, ἀλλ' ἠπατήθη· διότι ὡς ἔμαθον μετὰ ταῦτα, μόλις ἀνεχώρησα καὶ εἰσελθούσα εἰς μικρὸν δωμάτιον ὅπου συνείλιξε νὰ προσεύχῃται ἔκλαυσε πολὺ· μὲ εἶχε λοιπὸν μαντεύσει.

Κατὰ χρέος ἐπρεπε νὰ εἰπῶ πρὸς τὸν θεῖόν της τὴν ἀλήθειαν. Ἐλθὼν εἰς τὸ δωμάτιόν του εὗρον αὐτὸν ὄρθιον, ἀνὰ χεῖρας ἔχοντα τὸν πῖλον καὶ τὰ χειρόκτιά του καὶ ἔτοιμον νὰ μὲ συνοδεύσῃ μέχρι τῆς θύρας τοῦ κήπου.

— Ἀφ' ὅσα εἶδα καὶ ἤκουσα, εἶπα, δὲν μ' ἔμεινε ἀμφιβολία ὅτι τὰ πρῶτα συμπτώματα τῆς φθίσεως ἐφανερώθησαν εἰς τὴν ἀνεψιάν σας· τὸ χρέος μου λοιπὸν μὲ ἀναγκάζει νὰ μὴ σὰς τὸ κρῦψω. Ναὶ μὲν περιποιηθεῖς ἰατρικαὶ καὶ ἀλλαγὴ κλίματος ἢμποροῦν νὰ ἀπομακρύνουν τὸν κίνδυνον καὶ ν' ἀναβάλουν τὴν ὀλεθρίαν ὥραν· πλὴν, σὰς τὸ λέγω μὲ λύπην μου, μόνος ὁ Θεὸς δύναται νὰ τὴν σώσῃ.

— Θεέ μου! ἀνερώνησεν ὁ Κ. Ἔρβερτ, στηριχθεὶς εἰς τὰς κιγκλίδας καὶ σιωπήσας ἐπὶ τινα ὥραν.

— Ἐλθσμόνησα νὰ σὰς εἰπῶ, ἀνέκραξε μετ' ὀλίγον, ὅτι ἡ Ἐλίζα ἐπανελάβε τὴν ὄρεξίν της. Δὲν εἶναι τὸ σύμπτωμα καλὸν, ἰατρέ; ἔ; ἀποκριθῆτε με.

Ἄλλ' ἡ ἀπόκρισίς μου κατελύπησεν ἐξεναντίας αὐτόν· διότι εἶπον ὅτι ὄλοι οἱ φθισιῶντες ἔχουσιν ὄρεξιν πρὸ τοῦ θανάτου αὐτῶν.

Ἐπρεπε νὰ ἰδῆ τις τὴν ἀπελπισίαν τοῦ ταλαίπωρου ἐκείνου.

— Πρέπει λοιπὸν, ἀνέκραξε, ν' ἀποθάνῃ ὁ ἄγγελος αὐτός! Πῶς ἰατρέ, δλόκληρος ἡ περιουσία μου δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ τὴν ἐξαγοράσῃ ἀπὸ τὸν θάνατον; Ἐλα ἰατρέ, εἰς τὴν οἰκίαν μου· μένει, διὰ παντός εἰς αὐτήν. κάμε ὅτι θελεῖς φθάνει μόνον νὰ τὴν σώσῃς. Θελεῖς νὰ τὴν μεταφέρω εἰς τὴν Ἰταλίαν, εἰς τὴν Γαλλίαν; εἶμαι ἔτοιμος· ἡ ζωὴ της εἶναι ζωὴ μου· καὶ ἐὰν αὐτὴ ἀποθάνῃ τί θὰ γείνω;

— Ἦσυχάσατε, εἶπα, καὶ μὴν ἀποδεικνύετε τὸ

παραμικρὸν ὅταν μάλιστα εἶναι παρούσα· θὰ ἐπιταχύνετε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὸν θάνατον της.

— Ἄ, ἰατρέ μου! τί λέγεις; Πῶς θέλεις νὰ τὴν βλέπω καὶ νὰ προσποιούμαι ἀταραξίαν;

Τὴν ἐπιούσαν εἶδον καὶ δεῦτερον τὴν Ἐλίζαν. Περιέγραψεν ἡ ταλαίπωρος μὲ ἀξιοθαύμαστον ἀγχινοῖαν τί ἠσθάνετο· ἠσθάνετο, εἶπε, ἐσωτερικῶς κενὸν τὸ στήθος της· ἐνόει ὅτι ἡ ζωὴ ἐξέλειπε μικρὸν κατὰ μικρὸν, ὅτι εἶχε κρυφίαν καὶ ὑπόκωφον φλόγα καὶ ἀδιάκοπον ἀνάγκη νὰ ἀποπτύῃ φλέγματα, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐφαίνετο ἐνίοτε καὶ αἷμα.

— Πόσον καιρὸν νομίζετε, ἐπρόσθεσεν, ὅτι θὰ ζήσω ἀκόμη;

— Μὴ, διὰ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ, μὴν κάμετε τοιαύτας ἐρωτήσεις· εἶναι περιτταί, τρελαί.

— Θὰ ὑποφέρω πολὺ;

— Ὀχι, δὲν μὲ φαίνεται πρὸς τὸ παρὸν, ἀπεκρίθη ἀπαγγεῖλας ἐντόνως τὰς τελευταίας λέξεις Κλίμα γλυκύτερον ἢμπορεῖ νὰ σὰς ὠφελήσῃ.

Τὸ ἀσθενὲς σῶμα τῆς νέας ἔτρεψε, καὶ ἡ κεφαλὴ της σκεπτομένη ἐφαίνετο ὅτι ἔλεγεν ὅτι δὲν ἐπίστευε πλέον τοὺς λόγους μου.

— Ταλαίπωρε θεῖέ μου! ἀνεφώνησε· ταλαίπωρε Οὐίλιαμς!

Καὶ ἔπεσε λειποθυμοῦσα εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς τροφῆς της.

Ὁ Κ. Ἔρβερτ, ἔχων χαρακτηρὰ εὐερέθιστον, εἰς τὸν ὁποῖον ποτὲ αἱ ἐναντιότητες τοῦ βίου δὲν ἐδίδαξαν τὴν ὑπομονὴν εἰσῆλθον αἰφνης, καὶ δι' ἐνδείξεων ὀργῆς καὶ θυμοῦ ἐφάνερωσε τὴν λύπην του. Εἶ καὶ ἦτο καλῶς ἀνατεθραμμένος καὶ εἶχε τοὺς τρόπους εὐγενεῖς, τὸν ἤκουσα ὅμως προφέροντα τρομερὰς βλασφημίας. Τὸν εἶδον δαίροντα τοὺς ὑπέρτατος του. Ὅτε δὲ παρέστησα αὐτῷ τὸ μάταιον καὶ μωρὸν τῆς διαγωγῆς του, ἔστρεψε τὰς ὕβρεις του κατ' ἐμοῦ, κατὰ τῆς ἰατρικῆς καὶ κατὰ τῶν ἰατρῶν.

— Μήπως νομίζετε, ἰατρέ, ὅτι χωρατεύω; πῶς γελάτε καὶ μὲ ὑβρίζετε; Πῶς! τήκεται, ἀναλύει, ἀποθνήσκει ὑπὸ τὰς ὕψεις μου καὶ θέλεται νὰ εἶμαι ἡσυχος; ὄχι, εἶμαι τρελὸς, ἀπὸ τὴν λύπην μου! Κατηραμέναι αἱ ψυχραὶ ψυχαὶ καὶ οἱ ἀδιάφοροι ἄνθρωποι!

Μετ' ὀλίγον ἐπεριποιούμην ἀντὶ ἐνὸς δύο ἀσθενεῖς, καὶ ἐφοβούμην μήπως ὁ γέρον παραφρονήσῃ. Ἦτον ἐκ τῶν μελαγχολικῶν καὶ ἐνθέρμων ἐκείνων ψυχῶν, αἵτινες ἀντιλαμβάνονται ἐκάστοτε μιᾶς μόνης ιδέας καὶ παραδίδονται δλόκληροι εἰς αὐτήν. Οἱ ἀγῶνες τοὺς ὁποίους κατέβαλλεν ἵνα συγκεντρώσῃ καὶ κρῦψῃ τὰς σφοδροτάτας συγκινήσεις του, ἐξῆψαν εἰς τὴν καρδίαν του θερμὴν ἐσωτερικὴν ἥτις ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ πέσῃ κλινῆρης.

Ὅτε ὁ ἰατρὸς Βαλίν, ὅστις εἶχε μελετήσῃ ἰδίως

τὰ τῶν σταθικῶν νοσημάτων ἀνέλαβε τὴν ὑγίαν του, τὸν ἐσυμβουλευθῆν περὶ τῆς νέας Ἐλίζας καὶ τὸν παρεκίνησα μάλιστα νὰ τὴν ἐπισκεφθῆ. Εἰσελθόντες εἰς τὸ δωμάτιόν της τὴν εὗρομεν ἡμίγυμον ἐξηπλωμένην εἰς τὴν κλινὴν της, καὶ κρατοῦσαν μὲ τὴν ἀριστερὰν μικρὰν μαύρην ταινίαν ἀφ' ἧς ἐκρέματο ἐγκύλιον περιέχον τρίχας ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ λοχχαγοῦ, ὅτε δὲ εἶδεν ἡμᾶς ἐσηκώθη καὶ προὔτεινε τὸν βραχίονά της εἰς τὸν Κ. Βαλίν. Οὗτος δὲ ἔμεινε κατ' ἀρχὰς σιωπῶν, καὶ μετὰ ταῦτα, εἰπὼν τινὰς λόγους παραμυθητικὸς τῶν ὁποίων τὴν σημάσιαν ἐνόησε, ἀνεχώρησεν. Ὁ δὲ θεῖος μόλις ἰδὼν αὐτὸν καὶ ἐμὲ ἔκαμε σφοδρὰν χειρονομίαν, καὶ σηκωθείς ἐστάθη πρὸ τῆς ἐστίας χωρὶς καὶ λέξιν νὰ προφέρῃ. Οἱ ὀφθαλμοὶ του ἦσαν ἑτεροπλανεῖς καὶ τρομεροί.

— Κύριε Ἔρβερτ, εἶπεν αὐτῷ ὁ ἰατρὸς Βαλίν, φοβούμαι μήπως αἱ προβρήσεις τοῦ συναδέλφου μου ἀληθεύσουν· τὸ φθινόπωρον ἐρχεται, καὶ τὸ νοσῶδες τοῦ ἀγγλικοῦ κλίματος διαρκούσης τῆς ὥρας ταύτης τοῦ χρόνου, ἀπειλεῖ τὴν ζωὴν τῆς ἀρρώστου. Ἡ φθίσις εἶναι διαφόρων εἰδῶν, καὶ ἐὰν δὲν ἀλλάξῃ κλίμα πιθανότατον εἶναι νὰ προσβληθῇ ἀπὸ τὸ δεινότερον. Πηγαίνετε εἰς τὴν Ἰταλίαν, διότι νομίζω ὅτι τὸ σωτηριωδέστερον μέσον εἶναι αὐτό.

Μετὰ τρεῖς ἑβδομάδας ὅλη ἡ οἰκογένεια ἦτον εἰς Νεάπολιν.

Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἀναχώρησιν ταύτην, ἐνῶ ἐπανελθὼν καταπεπονημένος εἰς τὴν οἰκίαν μου ἠτοιμαζόμενος νὰ κοιμηθῶ, ἤκουσα τὸν κώδιον σημαίνοντα καὶ εἶδον μετ' ὀλίγον ἀνοίγεισαν τὴν θύραν καὶ εἰσερχόμενοι νέον τινα, φοροῦντα ἔνδυμα ὀδοιπόρου. Ὁ ξένος εἶχε τὸ πρόσωπον ὄχρὸν, τοὺς ὀφθαλμοὺς κοίλους καὶ ἀμαυροὺς καὶ τὴν φωνὴν τρέμουσαν. Ἦτο δὲ ὁ λοχχαγὸς Φίτς Οὐίλιαμς, ὅστις εὐρισκόμενος εἰς Σκωτίαν εἶχε μάθει τὴν ἀσθενίαν τῆς μνηστῆς του. Ἐννοεῖται ὅτι μετεχειρίσθη πᾶν τὸ κατ' ἐμὲ διὰ τὸν καθησυχάσω. Μοὶ εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐκφράσω τὴν θλίψιν τῆς καρδίας μου.

— Τὸ βλέπω εἶπεν, ἐννοῶ τί τρέχει· καὶ αὐτὴ καὶ ἐγὼ εἶμεθα καταδικασμένοι· διὰ τί νὰ τὴν γνωρίσω; διὰ τί νὰ τὴν ἀκούσω;

Ὅσοι ὀνομάζουσιν ἐκυτοὺς φιλοσόφους καὶ διὰ τοῦ ὄρκιου τούτου τίτλου καλύπτουσι τὴν ἀτελεῖ ὑπαρξίν των· οἱ ἀνάλητοι ἐκείνοι ἐξ ὧν ὁ κόσμος εἶναι πλήρης, αἵτινες λύπην ἢ χαρὰν αἰσθάνονται ὁσάκις μόνον περιορίζονται ἢ ἀπολύονται ἀχαλίνωτοι αἱ κτηνώδεις αὐτῶν ὀρέξεις, καὶ αὐτοὶ λέγω δὲν θὰ ἐτόλμων νὰ διδάξωσι πρὸς τὸν ταλαίπωρον λοχχαγὸν τὴν περιφίλατον θεωρίαν των. Ἡ φθίσις δὲν εἶναι ἀσθένεια ὡς αἱ λοιπαὶ· εἶναι ὁ θάνατος αὐτοπρόσωπος σπαράσων βαθμηδὸν τὸ θῆμα. Εἰς τὰς ἄλλας

ἀσθενείας ἔχεις ἐλπίδα· ἀλλ' εἰς τὴν φθίσιν οὔτε καὶ ἐλαχίστην πιθανότητα σωτηρίας.

Ὁ λοχχαγὸς παρητήθη τῆς ὑπηρεσίας καὶ μεταβὰς εἰς Ἰταλίαν ἔμεινε μετὰ τῆς μνηστῆς· του μέχρι τοῦ Ἰουλίου. Τὸ θαυμάσιον κλίμα τῆς Νεαπόλεως ἐφάνη ὅτι ἐξωογόνησεν ἐπὶ τινα χρόνον τὴν νέαν. Ὅθεν ἀπατηθέντες ὅτε θεῖος καὶ ὁ μνηστήρ ὑπέθεσαν ὅτι θὰ παρετεινετο ἡ ζωὴ τῆς πασχούσης. Καὶ ὡς συμβαίνει πάντοτε καθόσον τὸ ἀντικείμενον τῆς ἀγάπης των ἐπλησιάζεν εἰς τὸν τάφον, ἐπὶ τοσοῦτον ἡ ἀγάπη ἐγένετο ἐνθερμότερα. Ἡ Ἐλίζα εἶπεν ἐπὶ τέλους ὅτι ἐπιθυμεῖ νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὴν Ἀγγλίαν, διότι, ἐπρόσθεσεν, ἤθελε ν' ἀποθάνῃ εἰς τὴν πατρίδα της καὶ νὰ ταφῇ πλησίον τῆς μητρὸς της.

Τὴν εἶδον λοιπὸν ἐκ νέου, ἀλλὰ δὲν ἦτο πλέον ἡ αὐτὴ. Τὸ χλοερὸν ἐκείνο ἄνθος τὸ ὁποῖον εἶδον ἄλλοτε λαμπρὸν καὶ ἀκμάζον, ἦτο σήμερον μεμαραμένον καὶ ἰσχνόν. Ὁμοιάζε τοὺς ὠραίους ἐκείνους κρίνους, αἵτινες ἀφ' ἐσπέρας μὲν ἀνυψοῦσι δροσερὰν τὴν κορυφήν, τὸ πρῶτ' ὅμως, ἀφοῦ ἡ θύελλα διέσχισε τὰ φύλλα καὶ κατέβριψεν αὐτοὺς, ἔπεσαν κατὰ γῆς. Ἐκάθητο ἡ μᾶλλον ἦτον ἐξηπλωμένη εἰς τὴν αὐτὴν αἴθουσαν εἰς τὴν ὁποίαν τὴν εἶδον ἄλλοτε κατὰ πρῶτον, ἀντικρὸ τοῦ μεγάλου γοτθικοῦ παραθύρου περὶ οὗ προεῖπον ὅτε εἰσῆλθον αἱ περιεστῶτες μὲ εἰδοποιήσαν διὰ νεύματος ὅτι ἐκοιμάτο· μόλις λοιπὸν ἐπάταυν τὸ ἔδαφος διὰ τὸν φόβον μὴ ἐξυπνήσῃ, καὶ ἐλθὼν ἐστάθη ἐμπροσθεν αὐτῆς. Ἄ! πόσον ἡ ὠχρότης καὶ ἡ ἰσχνότης της ἦσαν τρομεραὶ ἦτον ὡς ἄλλη σκιά. Τὴν εἶχον σκεπάσει μὲ σάλιον ἰνδικὸν διὰ νὰ τὴν καταβάσῃσιν εὐκολώτερον ἀπὸ τὸν κοίτωνά της. Ἦτο δύσκολον νὰ πιστεύσῃ τις ὅτι ἔζη, καὶ ὅτι ἐσώζετο σὰρξ καὶ αἷμα ὑπὸ τὸ διαφανὲς δέρμα της· ἐφαίνετο μᾶλλον ὡς σύμβολον ὑπνου ἀγγέλου, ἢ ὡς λεπτοφυεστάτη τις γραμμὴ χαραχθεῖσα ὑπὸ τὴν γλυφίδα τοῦ Φειδίου. Δὲν ἐβλεπες τὴν ἐλαχίστην κίνησιν· καὶ φύλλον βόδου ἀνέβαλλες εἰς τὰ χεῖλη της δὲν θὰ ἐσείετο· ἦτον ἐνὶ λόγῳ ἄλλος σκελετός· καὶ ὅμως τὸ κάλλος ἔλαμπεν εἰσέτι. Καὶ ὁ γέρον θεῖος, οὗ τινος ἡ κεφαλὴ εἶχεν ἀπογυμνωθῆ ὄλων της τῶν τριχῶν ἀφοῦ ἡ ἀνεψιὰ του καταδικάσθη ὑπὸ τῶν ἰατρῶν, ἐσφόγγιζε μὲ λεπτότατον μανδύλιον τὰς σταγόνας τοῦ ψυχροῦ ἰδρώτος ὅστις ἔρρεεν ἀπὸ τὰς κοίλας μὴνιγγας καὶ τὸ ὄχρὸν μέτωπόν της.

Ἐν τοσοῦτῳ ἀνοίξασα τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ στρέψασα τὴν κεφαλὴν πρὸς ἐμὲ καθήμενον πλησίον της ἔτεινε τὴν χεῖρα καὶ ὑπομειδῶσα ἠρώτησε μὲ φωνὴν ἀσθενεστάτην.

— Ἦλλαξα πολὺ ἰατρέ;

— Λυπούμαι βλέπων, ἀπεκρίθη, ὅτι εἰσθε ἀδύνατος καὶ ἰσχνή.

— Καὶ ὁ ταλαίπωρος θεὸς μου δὲν ἤλλαξε καὶ αὐτός ;

Εἶπε, καὶ μὲ δυσκολίαν ἔτεινε πρὸς αὐτὸν τὴν λευκὴν χεῖρά της· οὗτος δὲ ἀνασκηθεὶς κατησπάσθη τὸ μέτωπόν της.

— Λυπηθῆτέ με, λυπηθῆτέ με, θεῖέ μου, εἶπεν ἡ νέα· ἡ ἀγάπη σας μὲ σκοτώνει.

Καὶ ὡς ἂν ἡ συγκίνησις ἔδωκεν αὐτῇ δυνάμεις ἐσηκώθη καὶ ἐξῆλθε τῆς αἰθούσης κλαίουσα.

Ὅλοι αὐταὶ αἱ λεπτομέρειαι, τῶν ὁποίων ἡ μονοτονία θὰ φανῆ ἴσως πρὸς τὸν ἀναγνώστην ὀχληρὰ, συγκροτοῦσι τὸ ὄφασμα τῆς τραγωδίας τὴν ὁποίαν ὀνομάζομεν *ἀσθένεια*. Ὁ σφυγμὸς της δὲν ἔπαλλε σχεδὸν πλέον, αἱ φλέβες της δὲν εἶχον αἷμα, τὸ ψῦχος τοῦ θανάτου εἶχε κυριεύσει ὅλον τὸ σῶμά της, καὶ ὅμως ὁ γέρον ἠλπίζεν ἀκόμη. Μικρὰ τις ζωηρότης εἰς τὸ βλέμμα ἢ τὸ πρόσωπόν της ἤρκει νὰ ἀναπερώσῃ τὴν τυφλὴν πίστιν του εἰς τὸ μέλλον, πίστιν τὴν ὁποίαν οἱ γονεῖς δὲν συγκατατίθενται νὰ παραιτήσωσιν.

Ἐνθυμοῦμαι πρὸ πάντων μίαν ἐσπέραν, καθ' ἣν ἠσθάνθην τοιαύτην ἐδύνην ὥστε αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκην νὰ ἀναφέρω τί συνέβη. Γνωστὸν ὁποῖος εἶναι ὁ χαρακτήρ τῆς μουσικῆς τοῦ Μοζάρ καὶ μάλιστα τῆς ἱερᾶς· εἶναι οὕτως εἰπεῖν ὑπερφυῆς, ἀποβλέπων εἰς τὴν ψυχὴν μᾶλλον ἢ τὰς αἰσθήσεις, καὶ συνταράσσων τὰς λεπτοτέρας χορδὰς τῶν θρησκευτικῶν αἰσθημάτων. Τὴν μουσικὴν αὐτὴν ἐπανελάμβανεν ἡ Ἐλίζα ὡς ἄγγελος, καὶ ἐνόμιζε, ὅτι οἱ γλυκεῖς αὐτῆς τόνοι ἀπετέλουν ἁρμονίαν μὲ τὰς συγκινήσεις τῆς νεαρᾶς ψυχῆς της.

— Ἐλα, κόρη μου. εἶπεν αὐτῇ ὁ γέρον· παῖζε τὴν ὠραίαν λειτουργίαν τοῦ Μοζάρ τὴν ὁποίαν ἐπαίξεις χθὲς τὸ βράδυ.

Ἡ Ἐλίζα ὑπέκουσεν εἰς τὸν θεῖόν της· καὶ κατ' ἐμὲ ποτὲ δὲν ἐνόησα τὰ θέλητρα τῆς μουσικῆς τοῦ Μοζάρ ὅσον τὴν ἐσπέραν ἐκείνην. Οἱ τόνοι ἐγοήτευσον τὴν ἀκοήν, διεπέρων εἰς τὴν καρδίαν καὶ ἀπέσπων τὰ δάκρυα μου· καὶ, τὸ ὁμολογῶ, ἐδάκρυσα καὶ ἡ νέα Ἐρβερετ παρατηρήσασα τὰ δάκρυά μου εἶπεν·

— Λυπηρὰ μουσικὴ, ἰατρὲ.

Καὶ ὁ θεὸς καταταραχθεὶς ὅλος ἀνεχώρησεν.

— Ὅταν θὰ μὲ θάψουν, εἶπεν ἡ Ἐλίζα, ἐπιθυμῶ νὰ παίζω αὐτὴν τὴν μουσικὴν... Καὶ ἐκεῖνος ὁμοίως... Τὴν ἠγάπα!

Εἶπε καὶ ἀνεστέναξε· καὶ ἀπὸ τὸ ἀντικρὺ μέρος ἠκούσθη δεύτερος στεναγμὸς, στεναγμὸς τοῦ θεοῦ της ὅστις εἶχεν ἐπιστρέφει ἀγωνιζόμενος εἰς μάτην νὰ καταστείλῃ τὴν βαθεῖαν συγκίνησίν του.....

Ἀλλὰ πρὸς τί νὰ παρατείνω τὴν θλιβερὰν διήγησιν τῆς ἀγωνίας αὐτῆς. Καθ' ἐκάστην ἡ ἰσχνότης τῆς Ἐλίζας ἐμαρτύρει νέαν πρόαδον τῆς νόσου. Ὅτε ὁ

λοχαγὸς Φίτς Οὐίλλιαμς, ὅστις ἀσθενήσας εἶχε μείνει εἰς Μεδιόλανα, ἐπανῆλθεν εἰς Λονδίνον, εὔρε μόνον τὸ ἄπνον λείψανον ἐκείνης· τὴν ὁποίαν ἠγάπα. Ἡμῖν παρὼν εἰς τὰς τελευταίας στιγμὰς τῆς νέας, τῆς ὁποίας ἡ μὲν φαντασία εἶχεν ἐξαφθῆ, τὸ δὲ πνεῦμα ζωογονηθῆ ἀπὸ φλόγα ποιητικὴν ἐνόσω διήρκει ἡ παραφροσύνη τοῦ πυρετοῦ. Ἀποθανούσα δὲ εἴλκυσεν εἰς τὸν τάφον καὶ τὸν γέροντα καὶ τὸν νέον.

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικῶ.)

ΠΕΡΙ ΑΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΕΩΣ.

(Συνέχ. Ἰδε φυλλάδ. 292.)

—οοο—

Οἱ ναοὶ τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν τῆς Ἀδριανουπόλεως εἰσὶν οἱ ἑξῆς.

Α^{ον} Ὁ ναὸς τῆς κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου (Μητρόπολις), ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ ὁποίου εὐρίσκεται καὶ ἡ λαμπρὰ κατοικία τοῦ Ἀρχιερέως εἰς θέσιν ὑψηλὴν, κτισθεῖσα κατὰ τὸ 1818, ἐπὶ Δωροθέου, ἀνεγερθεὶς ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων· οὗτος μικρὸς ὦν καὶ σεσθρωμένος, πάλαι ποτὲ τῷ 1658, χιόνος πολλῆς καταπεσούσης, κατέββευσεν καὶ ἀνοικοδομήθη τότε ἐπὶ Ἀρχιερέως Νεοφύτου· περὶ τὸ 1678 ἐζωγραφήθη ἅπας ὁ ναὸς, τῇ ἐπιστάσει τοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐτελειοποιήθη κατὰ πάντα ὁ ναὸς καὶ τὸ φάτνωμα καὶ ὁ Νάρθηξ, τοῦ ὁποίου τὴν πρὸς βαφὴν καὶ τελειοποίησιν δαπάνην κατέβαλεν ἐξ ἰδίων του ὁ Νεόφυτος· ἀλλ' ἡ δυστυχία τῶν ὁμογενῶν ἦν τοσαύτη τότε, ὥστε ἀπέναντι δανείου ἐκ γροσ. 4,354 ἠναγκάσθησαν νὰ δώσωσιν ὅλα τὰ ἱερὰ σκευῆ, βιβλία καὶ Συμβόλαια (χοτζέτια) τῆς περιοχῆς τοῦ Ναοῦ ὡς ὑποθήκην εἰς χεῖρας δανειστοῦ (ἔθωμανοῦ βεβαίως), ὅπερ μόλις διὰ γενικῆς συνεισφορᾶς ἐξώφλησαν εἰς δύο δόσεις περὶ τὸ 1694, προτροπῇ τοῦ τότε Μητροπολίτου Ἀθανασίου καὶ τοῦ δευτέρου ἐνταῦθα δ' ὑποθέσεως του ἐνδημήσαντος Δοσιθέου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων ἀνδρὸς φιλογενεστάτου.

Β^{ον} Ὁ ναὸς τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, ἀνοικοδομήθεις τῷ 1804, ἐν ᾧ ὑπάρχει καὶ παρεκκλήσιόν τι χρησιμεῖον ὡς φρενοκομεῖον ἐλεεινὸν τὴν θεάν· ἐν τῇ περιοχῇ αὐτῆς τῆς ἐκκλησίας ὑπάρχει καὶ τὸ προαναφερθὲν Κεντρικὸν ἀλληλοδιδασκαλεῖον.

Γ^{ον} Ὁ πλησίον τοῦ ῥηθέντος Ναοῦ τῆς κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου (Παναγίας Κολυκαρέας) Ναὸς ὅστις ἠγέρθη τῷ 1820 ἔτει.

Δ^{ον} Ὁ ναὸς τῶν Ταξιαρχῶν ἀνοικοδομήθεις κατὰ τὸ 1849· 8βρίου 23.

Ε^{ον} Ὁ Ναὸς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, οὐ μακρὰν τοῦ μνησθέντος, κείμενος ὑπογείως ἄνευ περιοχῆς, καὶ Βαρὺς κοινῶς ἐπιλεγόμενος ἀνοικοδομήθη τῷ 1808 ἔτει μυστικῶς νύκτωρ τῇ ἀδείᾳ μόνον τοῦ διαβόητου Βοσταντζιμπασῆ Αἰγυπτέρον ὄγλου.

Ζ^{ον} Ὁ Ναὸς τοῦ ἁγίου Νικολάου, ἀνοικοδομηθεὶς τῷ 1829 ἐπὶ τῇ ἐνταῦθα ἀφίξει τῶν Ῥωσικῶν στρατευμάτων, καὶ ἐκ β'. ἀνοικοδομήθεις τῷ 1851, ἐπιχορηγησάσης καὶ τῆς Ῥωσικῆς κυβερνήσεως δι' ἀναφορᾶς τῶν ἐνοριτῶν, καὶ συνεργείᾳ τοῦ τότε Γεν. Προξένου τῆς αὐτῆς δυνάμεως Κ. Ν. Μούχεν χίλιζ βρούβλια ἀργυρᾶ.

Ζ^{ον} Ὁ Ναὸς τῆς ἁγίας Παρασκευῆς (Μετοχίου τοῦ ἁγίου Τάφου), πλησίον τῆς τοῦ ἁγίου Νικολάου ἐκκλησίας καὶ κατ' ἀντικρὺ αὐτῆς πλαγίως, ἀνοικοδομήθεις τῷ 1836 Ἰουλίου 26, ἄνευ ἐνορίας· ἐν αὐτῷ ἐκκλησιάζεται ὁ νῦν Ῥωσικὸς Πράκτωρ Κ. Ν. Στοῦπεν, κητορθώσας νὰ τῷ ἐπιτραπῇ διὰ τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων, ἵνα τελεῖται ἡ λειτουργία εἰς γλῶσσαν Σλαυικὴν κατὰ παρασκευὴν μόνον, ψάλλοντος καὶ τοῦ ἀριστεροῦ χοροῦ Σλαυιστί· ἀλλὰ δι' ἀδείας τοῦ φίλου του Κ. Κυρίλλου Ἀδριανουπόλεως τῷ ἐπετράπη ἵνα τελεῖται Σλαυικὴ λειτουργία καθ' ἐκάστην, ψαλλόντων καὶ τῶν δύο χορῶν εἰς τὴν αὐτὴν γλῶσσαν.

Η^{ον} Ὁ Ναὸς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου (Μετοχίου τοῦ Ὄρου Σινᾶ) ἀντικρὺ τῆς Μητροπόλεως πρὸς νότον ἄνευ ἐνορίας.

Θ^{ον} Ὁ Ναὸς τοῦ ἁγίου Στεφάνου (Μετόχιον τῆς Λαύρας), κείμενος πρὸς ἀνατολὰς τῆς Μητροπόλεως ἐν παραβύστω καὶ διαχωριζόμενος ὑπὸ τινῶν οἰκιῶν, ἔχων καὶ μικρὰν ἐνορίαν.

Ἐντὸς τοῦ ἄστεος ὑπάρχουσι καὶ πέντε ἐρείπια νεῶν πυρποληθέντων κατὰ τὸ 1694, ὧν τὰ δύο, τὸ τῶν Εἰσοδίων, εἰς Ὀρτᾶ Καποῦ, ὅπου ἤδη ἀνηγέρθη τὸ Βουλγαρικὸν Σχολεῖον, καὶ τὸ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, κείμενον πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Ναοῦ τῆς Παναγίας Κολυκαρέας, κατὰ τὸ Δαοῦκ Καποῦ, ἐξεποιήθησαν τὰ δὲ λοιπὰ δύο κείμενα παραλλήλως καὶ νοτιοδυτικῶς τῆς ἐκκλησίας Παναγίας· διαχωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων δι' ὁδοῦ, καὶ ἐτιμῶντο τὸ μὲν ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Δημητρίου, τὸ δὲ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου. Ταῦτα περικυκλούμενα ὑπὸ τῆς συνοικίας τῶν Ἑβραίων, περιορίσθησαν ἀρκετὰ, ἐπειδὴ οὗτοι ἐσφετερίσθησαν τὸ πλεῖστον τῆς περιοχῆς αὐτῶν, καὶ ἐξόχως τῆς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου περιεχοῦσης· κατ' ἀνατολὰς 28 δωμάτια, καὶ περὶ τούτων μεγίστη διαφιλονεικίσις ἐγένετο μετὰ τῶν Ἑβραίων κατὰ τὸ 1853, διοικούντος τοῦ Μεχμέτ Πασᾶ (Κιμπρίζι), ὡς καὶ μέχρι τοῦδε διαφιλονεικοῦνται· τὸ τρίτον τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Δημητρίου (παλαιῶ) κᾶται παρὰ τὴν δυτικὴν

ὄρειον γωνίαν τοῦ τείχους μὲ μικροτάτην περιοχὴν.

Ἰπάρχουσιν ἐντὸς τοῦ ἄστεος καὶ ἄλλα πέντε ἐρείπια μετασχηματισθέντα τὸ πάλαι εἰς Ὀθωμανικὰ τεμένη, ὧν τὰ ὀνόματα εἰσὶν ἄγνωστα· ἀλλὰ φήμη τις ἐκ παραδόσεως διατρέχει, ὅτι τὸ μὲν ἐξ αὐτῶν ἐτιμᾶτο ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Θεοδώρου, τὸ δὲ ἐπ' ὀνόματι τῆς ἁγίας Σοφίας· οὐ τινος καὶ μέρος τοῦ τροῦλλου διασώζεται μέχρι τῆς σήμερον· καὶ ἀπὸ τῶν ἐν τῷ ἄστει ἤδη ἐρείπιων ὅμως εἰκάζεται, ὅτι πολλὰ ἐκ νεῶν χριστιανικῶν μετεσχηματίσθησαν εἰς Τεμένη.

Ι^{ον} Ὁ Ναὸς τοῦ ἁγίου Γεωργίου κείμενος ἐκτὸς τοῦ ἄστεος ἀπέναντι τῆς δυτικῆς πλευρᾶς, ἀνοικοδομηθεὶς τῷ 1794, κατὰ τὸ σχέδιον τοῦ ναοῦ τῆς Μητροπόλεως καὶ τὰ δευτερεῖα κατέχων.

ΙΑ^{ον} Εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ Κιρισχανῆ 3)4 τῆς ὥρας ἀπέχουσαν τοῦ ἄστεος κᾶται ὁ Ναὸς τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, ἀναγερθεὶς τῷ 1833 Ἀυγούστου 16, εἰς μνήμην τοῦ ἀρχαίου ἐν τῷ ἄστει πυρποληθέντος καὶ εἶτα ἐκποιηθέντος Ναοῦ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, ἐνθα ἐκκλησιάζοντο οἱ ἐνορίται τοῦ Κιρισχανῆ, καὶ ὅθεν μετηνέχθησαν εἰς τὴν ἀνεγερθεῖσαν νέαν ἐκκλησίαν ἅπαντα τὰ ἐκ τῆς δευτέρας πυρκαϊᾶς, τῆς κατὰ τὸ 1746 συμβάσης, διασωθέντα ἱερὰ κειμήλια. Ἐν αὐτῷ ἤδη, πατριαρχικῇ ἀδείᾳ, πρὸ ἐνὸς σχεδὸν μηνὸς παρεχωρήθη νὰ ψάλλῃ ὁ ἀριστερὸς χορὸς Σλαυιστί, πρᾶγμα πρωτοφανές, κινήσαν τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ κοινῶ ἀΐφνης καταταραχθέντος καὶ κατασπευσμένως ἀναφερθέντος διὰ Γεν. ἀναφορᾶς πρὸς τὰ Πατριαρχεῖα, θεωροῦντος ὡς παραβίασθέντα τὰ ἀρχαῖα πατροπαράδοτα ἱερὰ καὶ ἀδιαφιλονεικῆτα μέχρι τοῦδε δικαιώματά του, καὶ περιῦβριζομένου ὑπὸ τινῶν εὐαρίθμων πρωταιτίων Ἀβραδαλιωτῶν (Κλίγκων) Βουλγάρων· ἀλλὰ δὲν εἰσηκούσθη.

Εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ Γιλδιριμίου, ἐντὸς τοῦ καταστήματος τοῦ Νοσοκομείου μετεσχηματίσθησαν δωμάτια τινα εὐρύχωρα εἰς εὐκέρειον οἶκον, ἐν ᾧ ἤδη τελεῖται ἡ θεία λειτουργία· ἀπὸ πέρουσι δὲ ἀνεγείρεται Ναὸς περικαλλῆς, ἐπ' ὀνόματι τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, ὅσον ὀπω εἰς ἀποπεράτωσιν εὐρισκόμενος.

Εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ Κιγικίου μετεσχηματίσθη ὁ πρὸ τινῶν ἐτῶν (1852) ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ ἀγορασθεὶς διώροφος οἶκος εἰς Ναϊτκον, καὶ ἤδη ἐτέθησαν τὰ θεμέλια τοῦ ἀνεγερθησομένου Ναοῦ ἐπ' ὀνόματι τῆς ἁγίας Τριάδος· πλὴν ἀρνοεῖται τὸ τέλος αὐτοῦ, ἕνεκα τῶν διενέξεων τῶν ἐκεῖ Βουλγάρων μετὰ τῶν Ἑλλήνων.

Ἐν ἅπκατι τοῖς ῥηθεῖσι Ναοῖς ἡ ἱερὰ λειτουργία τελεῖται ὅλως Ἑλληνιστί.

« 10. Καθόσον ἀφορᾶ ἰδίως εἰς τὸν ὀρθόδοξον « κλήρον, ὅποια τις εἶναι ἡ διανοητικὴ αὐτοῦ ἀγάπη, πόσος ὁ ἀριθμὸς τῶν Ἀρχιεπισκόπων καὶ

« *Ἐπισκόπων, τῶν κατὰ τὰς διασημοτέρας πό-
« λεις καὶ κομπούλες Ἱερῶν καὶ Ἱεροκηρύκων,
« τῶν Μοναστηρίων, τῶν εισοδημάτων αὐτῶν κλπ.*

Ἡ καθ' ἑκάστην αὐξανόμενη πλεονεξία τῶν Ἀρχιε-
ρέων καὶ ἡ ἀκόρεστος αὐτῶν πρὸς τοῦτο διάθεσις
τοὺς παρακινεῖ νὰ χειροτονῶσιν ἀδιακρίτως καὶ ἄνευ
ἀνάγκης τὸν τυχόντα προσερχόμενον ἀμαθέστατον
ἄνθρωπον, ἄνευ προηγουμένης ἐξετάσεως τῆς ἠθικῆς
αὐτοῦ, καὶ ὡς ἐκ τούτου περιήλθον εἰς τὸν κλῆρον
ἄνθρωποι χαμερπέστατοι καὶ ποταποί. Ἡ ἱερά ἐξο-
μολόγησις τελεῖται ὑπὸ Ἱερέων ἀνικάνων, μηδύλων
συντελούντων εἰς τὴν κατὰ Χριστὸν πολιτείαν, καὶ
ὑπὸ τινων Καλογήρων, ὑπερ ἀντιβαίνει, νομίζω, εἰς
τοὺς Συνοδικοὺς κανόνες.

Ἡ Ἐπαρχία τῆς Ἀδριανουπόλεως, πνευματικῶς
διευθύνεται ὑφ' ἐνὸς καὶ μόνου μητροπολίτου, ὑπερ-
τίμου καὶ ἐξάρχου παντὸς Αἰμημόντου, ἔχοντος καὶ
ἓνα ἐπίσκοπον, τὸν Εὐδοξιάδος.

Ἐν τῇ διοικήσει Ἀδριανουπόλεως ὑπάρχουσι καὶ
ἄλλοι Ἀρχιερεῖς, ὁ Ἡρακλείας μετὰ τοῦ Ἐπισκόπου
του, ὁ Διδυμοτέχου, ὁ Αἴνου, ὁ Μεσημβρίας, ὁ Βι-
ζύας, ὁ Ἀγγιῆλου, ὁ Σηλυβρίας, ὁ Σωζουαγαθου-
πόλεως, ὁ Γάνου καὶ Χώρας καὶ ὁ Λιτίτσης.

Ἱερεῖς καθ' ὅλην τὴν Ἐπαρχίαν τῆς Ἀδριανουπό-
λεως ὑπάρχουσι περὶ τοὺς διακοσίους πεντήκοντα
ἐντὸς τῆς Ἀδριανουπόλεως ὑπάρχουσι 37. ὧν οἱ μὲν
23 εἰσὶν ἔγγαμοι μετ' ἄλλων 10 ἀγάμων, ἔχοντες
καὶ ἐνορίας, οἱ δὲ 4 Ἱερομόναχοι Καλόγηροι μετο-
χίων καὶ ταξιδιωταί. Ἱεροκήρυκες οὐδαμοῦ τῆς ἐπαρ-
χίας ὑπάρχουσι. Πρῶτος Ἱεροκήρυξ ἐνταῦθα προσε-
κλήθη ὑπὸ τοῦ πρώην Ἀδριανουπόλεως Γερασίμου
ὁ Νικόδημος Τενέδιος χρηματίσας καὶ Ἱεροδιδάσκα-
λος ἐπὶ τετραετίαν ἀπὸ 4 Σεπτεμβρίου 1851 μέχρι
τέλους Αὐγούστου τοῦ 1854 ἐν τῇ Ἑλληνικῇ σχολῇ.
Πρὸ τινων ὅμως ἐτῶν περιήρχοντο κατὰ καιροὺς Ἱε-
ροκήρυκες τινες ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἀποστελλόμε-
νοι, ἢ οἰκοθεν ὀρμώμενοι, καὶ ἐκήρυττον τὸν λόγον
τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν λαόν, ὡς καὶ οἱ προκατόχοι Ἀρχιε-
ρεῖς τοῦ πρώην Ἀδριανουπόλεως καὶ τοῦ νῦν Κυρίλ-
λου αὐτοπροσώπως ἐκήρυττον, ὑπερ συνέβαλλε τὰ
μέγιστα εἰς τὴν ἠθικὴν βελτίωσιν τῶν τε Ἱερέων καὶ
τῶν λαϊκῶν ἀλλ' αὐτὸ ἤδη διέλιπε, καὶ ἐντὸς τῆς
ἀπὸ 311 χωρίων συγκευμένης εὐρυχώρου ταύτης ἐ-
παρχίας οὐδεὶς ὑπάρχει. Ὁ νῦν Ἱεροδιδάσκαλος τῆς
Ἀδριανουπόλεως Γερμανὸς Μιχαηλίδης διδάσκει μὲν
ἐνίοτε, οὐχὶ ὅμως μετὰ τὴν πατριωτικὴν ἐκείνην ἔρεσιν,
τὴν πολυμαθεῖαν καὶ τὴν στωμιλίαν τοῦ διαληφθέν-
τος Νικοδήμου.

Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τοῦ Ἀδριανουπόλεως ὑπάρχουσι
δύο μοναστήρια, τὸ μὲν πρὸς δυσμὰς τῆς Ἀδριανου-
πόλεως 7 ὥρας μακρὰν παρὰ τῷ ποταμῷ Ἀρδας, κα-
τὰ τὰ μεθόρια τῆς Ἐπαρχίας τοῦ Λιτίτσης τῆς Ἀδρι-

ανουπόλεως, ἀνοικοδομηθὲν τῷ 1815, προτροπῇ τοῦ
Θείου ἐκείνου ἀνδρὸς Δωροθέου, διὰ συνδρομῆς τῶν
σωματείων καὶ περιχώρων, ἐπ' ὀνόματι τῶν 12 Ἀ-
ποστόλων, καὶ Μοναστηρίου τῆς Λαμποῦς ἐπιλεγό-
μενον, ὁ ὁποῖος ἠθέλησε μὲν τότε νὰ τὸ προσαρτήσῃ
εἰς τὸ Μοναστήριον τοῦ Ξηροποτάμου, ἀλλ' οἱ τότε
πρόκριτοι δὲν ἔστερξαν κατ' ἔτος τὴν 30 Ἰουνίου
τελεῖται ἐν αὐτῷ πανήγυρις, καὶ συρρέει πλήθος Ἀ-
δριανουπολιτῶν καὶ τῶν πέριξ χωρικῶν. Τοῦτο ἤδη
ἀεγνωρίστη κτήμα τῶν ἐκπαιδευτικῶν καταστημά-
των, ὑποχρεωθέντος τοῦ γηραιῦ προηγουμένου Π.
Χριστοδούλου Ἀδριανουπολίτου νὰ πληρῶν κατ'
ἔτος ἐν ὅσῳ ζῇ γρῶσις τρεῖς χιλιάδας, τὸ δὲ πρὸς
βορρῆν τῆς Ἀδριανουπόλεως 12 ὥρας μακρὰν, σε-
μνυνόμενον ὑπ' ὀνόματι τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἀνοικο-
δομηθὲν πρὸ ὀλίγων ἐτῶν καὶ κεῖται ἐν τῷ μεταξὺ
ἑλληνικῶν τινων χωρίων, μεταξὺ τῶν ὁποίων προσ-
ξάρχουσιν αἱ δύο μεγάλαι καὶ πολυπληθεῖς κῶμαι
Καρναῖς καὶ Καβακλή, ὧν οἱ κάτοικοι φέρουσι τὴν
ἐνδυμασίαν τῶν χωρικῶν τῆς Ἑλλάδος, καὶ μεταχει-
ρίζονται ἑλληνικωτάτας τινὰς λέξεις ἀχρήστους πα-
ρὰ τοῖς λοιποῖς. Τὰ δύο ταῦτα Μοναστήρια δια-
τηροῦνται διὰ τῶν ἐσόδων τῶν γαιῶν τῶν καὶ τῆς
συνδρομῆς τῶν πέριξ καὶ ἀπανταχοῦ τῆς Ἐπαρχίας
χριστιανικῶν χωρίων, ἔχοντα καὶ κτήματά τινα καὶ
ζῶα. Ἐν αὐτοῖς οἱ Ἱερεῖς εἰσὶν ἔγγαμοι κοσμικοί.

Αἱ ἐκκλησίαι τῆς Ἐπαρχίας Ἀδριανουπόλεως καὶ
τῆς πρωτεύουσος τῆς διατηροῦνται διὰ τῶν ἐν αὐταῖς
περιφερομένων δίσκων, διὰ τοῦ ἐκ τῆς κηροπωλη-
σίας πηγάζοντος ἐπιστητοῦ κέρδους καὶ λοιπῶν προσ-
φορῶν καὶ κληροδοτήσεων τῶν χριστιανῶν. Οἱ Ἱερεῖς
τῆς μὲν Ἀδριανουπόλεως ζῶσι διὰ τῶν καθ' ἑρτάς
καὶ Κυριακὰς δίσκων τῶν, καὶ διὰ τῶν πληρωμῶν
εἰς ἀπάσας τὰς Ἱεροτελεστίας, καὶ διὰ τινων μικρῶν
ἐτησίων τῶν ἐνοριτῶν εἰς δὲ τὰς ἔξω κῶμας καὶ χω-
ρία διατηροῦνται διὰ τῶν ἀναφερθέντων μέσων καὶ
δι' ἐπιχορηγήσεως ὠρισμένου ποσοῦ σίτου ἢ κριθῆς
ἐνίοτε.

« 11. Τέλος πάντων, καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν Γε-
« ωργίαν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν, ποῖα
« εἶναι τὰ κυριώτερα ἤδη τῆς παραγωγῆς, τῶν εισ-
« αγομένων καὶ ἐξαγομῶν ἐμπορευμάτων καὶ
« τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων ; »

Ἡ Γεωργία ἐσχάτως ἀνεπτύχθη ἐπιστητικῶς, καὶ
ὡς ἐκ τούτου αἱ μὲν νομαὶ τῶν ζῶων καθ' ἑκάστην
περιορίζονται, αἱ δὲ τιμαὶ τῆς ἐνοικιάσεως τῶν ὑπερ-
τιμῶνται. Ὁ τελευταῖος πόλεμος, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἡ
τιμὴ τῶν σιτηρῶν ἐτετραπλασιάσθη, πρᾶγμα ἀνή-
κουστον ἕως τότε, κατεπλούτισε πολλοὺς τῶν γεωρ-
γῶν καὶ ἐνεθάρρυνε πολλοὺς ἵνα ἐπιδοθῶσιν εἰς τὴν
γεωργίαν, ὑπερύψωσεν ὅμως ἀναλόγως καὶ τὰς τι-
μὰς τῆς ἐργασίας ἢ δὲ πτώσις τῆς τιμῆς τῶν Δε-

μητριακῶν ἀπὸ τοῦ 1857 καὶ ἐπέκεινα κατενάρκω-
σεν αὐτοὺς καὶ τὸ ἐμπόριον, καὶ ἐπαπειλεῖ κατα-
στροφὴν εἰς τοὺς κτηματίας (Τσιφλικ Σκληπίδας).

Τὰ κυριώτερα ἤδη τῆς ἐξαγωγῆς εἰσὶν οἱ Δημη-
τριακοὶ καρποὶ, ἡ μετάξι, ὁ ὄϊνος, ὁ λινόσπορος, τὰ
σάρωθρα, ὁ τυρὸς καὶ ὁ χαλβάς, ὧν μεγίστη ἐξα-
γωγὴ κατ' ἔτος γίνεται ἀπὸ τοῦ 1840 μέχρι τοῦ
1856 μεγίστη ἐξαγωγὴ ἐγένετο Δημητριακῶν, δη-
λονότι σίτου, κριθῆς, βρώζης, βρώμης, ἀραβοσίτου,
λινοσπόρου καὶ μετάξις, ἧς ἡ τιμὴ ἐδιπλασιάσθη
πρὸς τούτοις ἐνεθάρρυνθέντες οἱ κάτοικοι ὡς ἐκ τῆς
διπλασιασθείσης τιμῆς τῶν κουκουλιῶν, ἐπεδόθησαν
εἰς τὴν βομβυκοτροφίαν ἀρκετὰ, καὶ πλείστοι γαῖαι
ἐντὸς ὀλίγου κατεκαλύφθησαν ὑπὸ μωροεδένδρων.

Τὰ κυριώτερα εἶδη τῆς εἰσαγωγῆς εἰσὶ τὰ ἀποι-
κιακά, καὶ ἅπαντα τὰ ἐν χρήσει Εὐρωπαϊκὰ ὑφά-
σματα, μεταξωτὰ, βαμβακερὰ, λινὰ, ἐριούχα, ὧν
μικρὸν καταναλίσκεται ἐν τοῖς χωρίοις, καὶ σκευὴ
ἐκ σιδήρου καὶ λοιπῶν μετάλλων κατεσκευασμένα,
καὶ σίδηρος πολὺς ἀκατέργαστος.

Πολιτικά Ἄρχα καὶ Δικαστήρια.

1ον. Ὁ Γενικὸς Διοικητὴς μετὰ τῶν πολυαριθμῶν
ὑπαλλήλων του, Γεν. Γραμματέως, (Διὲν Ἐφένδι),
Συμβούλου (Κιχαγια Βέη), Ἀρχιχωροφύλακο. (Κα-
βάζμπασα), κλπ.

2ον. Γενικὸς Ταμίης, ἴσως οἰκονομικὸς Ἐφορος
(Δεφδεράρης) μετὰ τῶν ὑπαλλήλων του ἀρχιγραμ-
ματέως (Μπάς Κιατίπ), ὑπογραμματέων κτλ. (α)

3ον. Ἀστυνόμος (Τουρεκτζίμπασα, ἢ συνήθως
Τομπρούκ Ἀγασῆ) μετὰ τῶν ὑπαστυνόμων (Τσαού-
σιδων) καὶ κλητῆρων του (Σεϊμένιδων).

4ον Ἀγορανόμος (Ἰχτισάπ Ἀγασῆ ἢ Τζαρός Ἀγασῆ)
μετὰ τῶν ὑπαλλήλων του.

5ον. Ἐρκάφ (ἐκκλησιαστικὸν ταμεῖον), καὶ ὁ ἀρ-
χηγὸς αὐτοῦ (Ἐρκάφ Ναζιρῆ) μετὰ τῶν γραμματέων,
ἐπιτρόπων (Μουτεββελιδων, Τσαμπιδων) κτλ.

6ον. Τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον (Μεντζλίσι Κε-
πίρ), ἦγουν Γεν. Συμβούλιον.

7ον. Τὸ Ἐλεγκτικὸν Συμβούλιον (Τακίχ Μεντζλί-
σι) συστήθην κατὰ τὸ 1854, καὶ ὡς μὴ ὑπάρχον.

8ον. Τὸ Ἐμποροδικεῖον (Τιτζαρέτ Μεντζλίσι), κάλ-
λιον νὰ μὴ ὑπῆρχε.

9ον. Τὸ Ἱερόν Δικαστήριον (Μαχκεμέ), τοῦ ὁποῖου
ὁ προϊστάμενος καλεῖται Μολλάς, ἔχων καὶ ἀναπλη-
ρωτὴν του (Ναῆην), Μουφτῆν, γραμματεῖς κτλ.

(α) Ὁ πρὸ ὀλίγου παυθεὶς Δεφδεράρης Χ. Φερίτ Ἐφέν-
δης, φίλος μου, λαμβάνων κατὰ μῆνα 26 χιλδ. γροσ. περί-
που μισθόν, ὑπέκυψεν εἰς χρεὴ 180 χιλδ. γροσίων εἰς διά-
στημα δύο ἐτῶν ἄλλως τε ὁ ἀνὴρ διέπρεψεν εἰς τὴν ὑπη-
ρεσίαν του τιμιώτατα. Ἐκ τούτου δύναται τις νὰ συμπε-
ράνῃ καὶ τῶν Πασάδων τὴν πολυτέλειαν.

40ον. Τὸ Ποινικὸν Δικαστήριον (Ἰστινδάκ Μεντζλί-
σι) ἐσχάτως συστήθην, ἔχει πρόεδρον καὶ μέλη χρι-
στιανούς, εἰς παράλυσιν μᾶλλον εὐρισκόμενον (α).

41ον. Ἡ τετραμελὴς Δημογεροντία, καθ' ἑκάστην
συνεδριάζουσα, τῆς Κοινοῦτος τῶν Ἑλλήνων.

42ον. Ἡ δωδεκαμελὴς Δημογεροντία κατὰ παρα-
σκευὴν μόνον, τῆς Κοινοῦτος τῶν Ἑλλήνων.

43ον. Ἡ Δημογεροντία τῆς Κοινοῦτος τῶν Ἀρμε-
νίων καὶ ὁ ἀρχιερεὺς των (Βαρταμβέτης).

44ον. Ἡ τῶν Ἑβραίων Κοινοῦτος καὶ ὁ ἀρχιερεὺς αὐ-
τῶν.

Περὶ τῆς Κοινοῦτος τῶν Ἀρμενίων.

Ἡ Ἀρμενικὴ κοινοῦτος ἔχει Ἀρχιεπίσκοπον (Βαρ-
ταμβέτ) καὶ Ἀρχιμανδρίτην (Χαί-σοῦρπ), πρωτοιερέα
Ἱερεῖς τινὰς καὶ τρεῖς Ἱεροδικηνοὺς, κατοικοῦντας ἐν-
τὸς τῆς περιοχῆς τῆς ἐκκλησίας των, ἧτις τὸ πάλαι
ἦν ἐκ τῶν ἡμετέρων, τιμωμένη ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου
Θεοδώρου τοῦ Τύρωνος, τὸ ὅποιον καὶ διετήρησε μέ-
χρι τοῦδε ἐν τῇ αὐτῇ περιοχῇ εὐρίσκονται καὶ δύο
Σχολεῖα χωρισμένα ὑπ' ἄλλήλων τὸ μὲν τῶν ἀρ-

(α) Αἱ ἀνωτέρω ἀρχαί, ἐκτὸς τοῦ Ἱεροῦ Δικαστηρίου ἦ-
σαν συγκεντρωμέναι εἰς τὸ λαμπρότατον καὶ εὐρυχωρότατον
κατάστημα τῆς Διοικήσεως, τὸ ὅποιον δυστυχῶς πυρπολυ-
θὲν τὴν νύκτα τῆς 8 Φεβρουαρίου 1858 ἐντὸς τριῶν μόνων
ὡρῶν, ἠρημώθη, καὶ αἱ ἀρχαὶ διεσκορπίσθησαν μόνον τὸ
συμβούλιον συνεδριάζει εἰς τὸ Βοσταντζίμπασα τὸ κλίσκι,
μακρὰν τῆς πόλεως, καὶ πλησίον τοῦ ποταμοῦ Τούσου κεί-
μενον, καὶ τοῦ παλατίου τοῦ Σουλτάνου ἐπεται σύντομος
ἐκθεσις τούτου. Ἀφ' οὗ οἱ Τούρκοι περὶ τὰ τέλη τοῦ II'
αἰῶνος, διὰ τῆς Καλλιπόλεως, διέβησαν ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς
τὴν Θράκην καὶ πολλὰ αὐτῆς μέρη ἐκυρίευσαν, ἐγκατεστά-
θησαν εἰς τὴν πρωτεύουσαν αὐτῆς Ἀδριανουπόλιν, ἔπου καὶ
ἀνῆγειραν οἱ τότε Σουλτάνοι παλάτιον εὐρυχωρότατον καὶ
μεγαλοπρεπέστατον παρὰ τὸν ποταμὸν Τούσον, κείμενον
πρὸς τὸ βόρειον μέρος τῆς πόλεως, εἰς ἑσθινὴν καὶ
τερπνοτάτην ἀλλὰ μετὰ 90 ἔτη ὁ κατακτητὴς Σουλτάν
Μεχμέτης, κυριεύσας καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν, μετέφε-
ρεν ἐκεῖ τὸν θρόνον του (Γάχτ) τὸ δὲ τῆς Ἀδριανουπόλεως
παλάτιον ἔμεινε ἀκατοίκητον, ἐπισκεπτόμενον μόνον ὑπὸ
τῶν Σουλτάνων ἐνίοτε χάριν διασκεδάσεως τὸ ὅποιον κατ'
ὀλίγον ὡς ἐκ τῆς πολυκαρίας καὶ ἀμελείας τῆς ἐξουσίας ἐ-
ρημώθη εἰς τὸν προτελευταῖον πρὸς τὴν Τουρκίαν πόλεμον
τῶν Ῥώσων πολλὴ ὕλη καὶ διάφορος ἐσφατερίσθη ἐκ τού-
του, ὅσον μολύβδος, μάρμαρα λαμπρὰ, κίονες, καὶ λοιπὰ
πολυτελεῖα πράγματα, καὶ κατέστη ἤδη ἐρείπιον καὶ πάσης
προηγουμένης καλλονῆς ἔρημον πρὸς τὸ δυτικοβόρειον καὶ
πλησίον τοῦ παλατίου τούτου κεῖνται παραλλήλως καὶ τρία
καταστήματα τῆς κυβερνήσεως, ἀποθηκαὶ 2, καὶ στρατῶν
χωρητικότητος 12 χιλδ. ἀνδρῶν καὶ 2 χιλδ. ἵππικῶν, ἀνε-
γερθέντα πρὸ 30 περίπου ἐτῶν, ἤδη μένουσι καὶ ταῦτα ἔ-
ρημα, πυρποληθέντος πρὸ ἐνὸς ἔτους τοῦ σημαντικωτέρου
μέρους, τοῦ στρατῶνος. Ἐντὸς τοῦ εἰρημένου παλατίου ἐ-
γένετο ἡ εἰρήνη μεταξὺ τῶν πληρεξουσίων τῆς Πύλης καὶ
τῆς Ῥωσσίας, Χ. Γεῖμ Πασά καὶ Διδιτζ Ζαβαλκάντζη,
κατὰ τὸ 1829 περὶ τὸν Ὀκτώβριον. Ἐπισκέψθη τὴν αἰ-
θουσαν, ἐν τῇ ἐγγραφῇ ἡ συνθήκη.

Πρόεδρος.

ρένων, τὸ δὲ τῶν κορασίων τὸ τῶν ἀρρένων διακρίνεται εἰς 2 τμήματα, ἄνω καὶ κάτω, ἐξ ὧν τὸ μὲν σπουδάζει τὴν κυρίαν γλῶσσαν καὶ τινὰ μαθηματικά· τὸ δὲ τὰς προκαταρκτικὰς γνώσεις. Ἐν αὐτῷ ἐδιδάσκειτο ἐπὶ ἐπιτασίαν πρὸ χρόνων καὶ ἡ Ἑλληνικὴ, ἣτις ἤδη ἐξέλιπον, ἕνεκα τῶν διχονοιῶν τῶν πολιτῶν, τὸ ὁποῖον ἐπέφερον καὶ τὴν παράλυσιν τῆς σχολῆς· ὡσαύτως ἐδιδάσκειτο καὶ ἡ Ὄθωμανικὴ, εἰς ἣν ἐπέδωκαν πλεῖον τῶν ἡμετέρων, ὡς συνωκειωμένοι μετ' αὐτῆς καὶ μητρικὴν αὐτὴν ἔχοντες. Ἐκτὸς τοῦ ἄσπετος παρὰ τῆς γερύρας (Γιαλινίτζ Γκιόζ) ἔχουσι καὶ δευτέραν ἐκκλησίαν ἐν εἰδει παρεκκλησίου· κατὰ τὸ εἶδος τῆς τετραμελοῦς καὶ δωδεκαμελοῦς τῶν ἡμετέρων ἔχουσι καὶ αὐτοὶ τετραμελῆ καὶ δωδεκαμελῆ Δημογεροντιαν συγκροτουμένην ἐκ τῶν προύχοντων αὐτῶν. Αἱ ἐκκλησίαι τῶν διατηροῦνται διὰ

τῶν ἐν αὐταῖς περιφεραμένων δίσκων, διὰ τῆς κηροπωλησίας, γινομένης ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας, καὶ διὰ τῶν κληροδοτημάτων, ὡς καὶ ἡ δαπάνη τῶν σχολείων τῶν. Οἱ Ἀρμένιοι φθάσαντες εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς δόξης, μεγαλοπρεπείας καὶ τοῦ πλοῦτου, καὶ ἐσχάτως εἰς ἐκτεταμένας σιτεμπορικὰς πράξεις περιπλεχθέντες, ὡς καὶ εἰς ἐνοικιάσεις δεκάτου τῶν προύχοντων (Πιτιζαμίω), ἐπετάχονον τὴν πτωσίαν τῶν, καὶ ἤδη ἐπτώχευσαν οἱ πλείστοι αὐτῶν ἔμποροι καὶ τραπεζίται. (Ἐπεται τὸ τέλος.)

ΙΑΠΟΝΙΚΗ ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΕΝ ΕΥΡΩΠῃ.

— 000 —

Ἡ πρώτη εἰς Εὐρώπην στελλομένη ἰαπωνικὴ πρεσβεΐα ἐφθάσε πρὸ μικροῦ εἰς Παρισίους

Διερμηνεύς.

ἔθεν, διατρίψασα δεκαπέντε ἡμέρας, ἀνεχώρησεν εἰς Λονδίνον. Σύγκειται δ' ἐξ εἰκοσιδύο ἀνδρῶν· δύο πρέσβειων, δύο γραμματέων, δύο διερμηνέων, ἑνὸς ἰατροῦ, ἑνὸς μαγεύρου καὶ δεκαεὶς κατωτέρων ἀξιωματικῶν.

Ὁ πρῶτος καὶ κύριος πρέσβυς, Τακανό-ούτσι-Σιμῶδ-Σουκί-νο-Καμί οὗ τινος παρατίθεται ἡ εἰκὼν, κατὰ τὴν φωτογραφίαν τοῦ περιφήμου ἐν Παρισίοις Nadar, ἄγει τὸ πεντηχοστὸν ἔτος· εἶναι δὲ Νομάρχης ἐν Ἰαπωνίᾳ. Ὁ δεῦτερος Μαντσδαϊρό-Υθανινὸ-Καμί εἶναι ὀλίγη νεώτερος καὶ ὑπονομάρχης. Ἀμφότεροι δὲ πρίγκηπες ἢ δαμιῶνοι.

Οἱ δύο γραμματεῖς εἶσι νεώτεροι. Οἱ διερμηνεῖς, ὧν τὸν ἕτερον βλέπομεν ἐν τῇ παρατιθεμένῃ εἰκόνι, ὀμιλοῦσιν Ὀλλανδικά, Ἀγγλικά καὶ Γαλλικά.

Ὁ πρῶτος τῶν πρέσβειων εἶναι σιωπηλοῦ χαρακτήρος. Ὁ δὲ δεῦτερος ὀμιλητικώτατος·

πάντες δὲ πραότατοι καὶ ὄλως ἐνδεεῖς περιεργείας πρὸς τὰ περὶ αὐτοὺς πράγματα.

Μετὰ πλείστου κόπου πείθονται νὰ ἐξέλθωσι τοῦ Ξενοδοχείου· μισοῦσι τὴν κίνησιν καὶ φοβοῦνται μέχρι τοῦδε πολὺ τὸν σιδηρόδρομον. Μόλις δὲ καὶ μετὰ βίας ἐπέισθησαν νὰ ἐπισκεφθῶσιν ἑνὰ τῶν περιχώρων τῶν Παρισίων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

Γενικὸς πίναξ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἔμπορίου τῆς Ἑλλάδος διὰ τὸ ἔτος 1860 ἐν Ἀθήναις. Ἐκ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν 1862.

Γενικὴ ἔκθεσις τοῦ διοργανισμοῦ καὶ τῆς προόδου τῆς ἐν Ἑλλάδι Ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας ἀπὸ τοῦ ἔτους 1829 μέχρι τῆς 4 Ὀκτωβρίου 1861 ἐν Ἀθήναις, 1862.

Τῶν στατιστικῶν εἰδήσεων ἡ μελέτη εἶναι, ὡς καὶ ἄλλοτε εἶπομεν, ἀναπόφευκτος· νὰ μὲν ξηρὰ καὶ ἀπὸ τῆς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀδύνατον ὁμῶς ν' ἀποφύγη αὐτὴν ὁ ἀξιῶν μάλιστα νὰ πράττη τὰ δημόσια ἢ καὶ νὰ λέγη ὀρθῶς περὶ αὐτῶν ὁ Γλαύκιος, ἀρχαῖος μὲν τῶν Ἀθηναίων πολίτης, ὁμοῖος δὲ πρὸς τοὺς πολλοὺς τῶν νεωτέρων κατὰ τὸν τύπον πρὸ πάντων, ἠθέλην ἀφεύκτως ν' ἀναβῆ ἐκεῖ ὅπου ἐκάθησεν ὁ Περικλῆς καὶ νὰ κυβερνήσῃ τὴν πρώτην πολιτείαν τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ λοιποῦ γνωστοῦ κόσμου· ἀλλ' ἕτερός τις Ἀθηναῖος, Σωκράτης καλούμενος, ἀνὴρ πένης καὶ ἀγοραῖος, ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ ὁποῖου οὔτε λέξις ἐρμηνεύουσα τὴν στατιστικὴν ὑπῆρχεν, ἐν ᾧ ὁμοῖος ὑπῆρχεν, ὡς φαίνεται, καὶ νοῦς καὶ φιλοπατρία, ἠρώτησε τὸν οἰηματιαν ἀριστοκράτην ἂν ἐγνώριζε πόσου σίτου ἔχει χρεῖαν ἢ ἐπικράτεια, καὶ πόσος στρατὸς ἀπαιτεῖται νὰ φυλάξῃ αὐτὴν ἢ νὰ πολεμήσῃ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς, καὶ πόση τούτων ἡ δύναμις, καὶ πόθεν ἔπρεπε νὰ αὐξήσῃ τὰ δημόσια εἰσοδήματα, ἢ πῶς θὰ ἰσοστάθμιζε τὰς δαπάνας πρὸς τὰ ἔσοδα καὶ τὰ τοιαῦτα. Καὶ ἐπειδὴ ὁ μέλλων κυβερνήτης οὐδὲν τούτων ἐγίνωσκεν, ὁ Σωκράτης ἐταλάνισε τὴν πατρίδα, ὡς καὶ ἡμεῖς σήμερον ταλανίζομεν πολλάκις αὐτήν. Ἀναπόφευκτοι ἄρα, ὡς προεῖπον, αἱ στατιστικαὶ εἰδήσεις, καὶ διὰ τοῦτο οὐ μόνον πρέπει νὰ ὁμολογῶμεν χάριν πρὸς ἐκείνους οἵτινες, ἐπιτιμώμενοι καρτερικῶς εἰς τὴν ὀχληροτάτην συλλογὴν καὶ σύγκρισιν καὶ ρύθμισιν αὐτῶν, διευκολύνουσιν εἰς ἡμᾶς τὴν μελέτην, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐνθαρρύνωμεν τὸ ἔργον αὐτῶν. Ἡ στατιστικὴ συντελεῖ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν ἀκμὴν πασῶν τῶν ἐπιστημῶν, πασῶν τῶν τεχνῶν, πάντων τῶν ἀνθρωπίνων ἐπιτηδευμάτων· διότι καταδεικνύουσα τὰ πράγματα οὐχὶ διὰ λόγου ἀλλὰ δι' ἀριθμῶν, θέτει ἀπέναντι τῆς ὑποθέσεως τὴν ἀπόδει-

ξιν, απέναντι του προβλήματος την λύσιν. Και μὲν, ὡς εἶχον καὶ πρὸ δύο μηνῶν γράφει περὶ τῶν πινάκων τοῦ Κ. Ι. Σούτζου, δὲν ἀνέβη εἰσέτι εἰς τὴν περιωπὴν τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν, οὐδὲν ἦττον ὅμως εἶναι χρησιμωτάτη καὶ πολύτιμος.

Ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἀνεπόλουν ἐπεξερχόμενος τὰ δύο ταῦτα πονήματα τῶν ὁποίων ἀναγγέλλεται ἀνωτέρω ἢ δημοσίευσαι.

Ὁ Γενικὸς πίναξ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου τρίτον ἤδη ἐκδίδεται ὑπὸ τοῦ φιλοπόνου συγγραφέως τῆς περὶ τῆς ἐγγείου φορολογίας διατριβῆς. Πρὸ τοῦ 1858 ἔτους τοιοῦτοι πίνακες δὲν ἐξεδίδοντο, ἢ ἐάν ποτε ἐδημοσίεοντο εἰδήσεις τινές, ἦσαν καὶ ἀτελεῖς καὶ ἀμφισβητήσιμοι. Ὁ τρίτος οὗτος πίναξ εἶναι μεθοδικώτερος τῶν δύο ἄλλων κατὰ τὰς διακρίσεις, νομίζομεν δὲ καὶ ἀκριβέστερος κατὰ τοὺς ἀριθμούς, ἢ ἀκριβεῖς εἶναι ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ διότι ἐάν οἱ ἀριθμοὶ δὲν ἔχωνται ἀληθείας ἀντὶ ὠφελείας προκύπτει βλάβη. Οὔτε τὴν οἰκονομικὴν ἢ τὴν κοινωνικὴν κατὰστασιν ἔθνους τινὸς δυνάμεθα νὰ ζυγοστατήσωμεν, οὔτε τὴν πρόοδον ἢ τὴν ὀπισθοδρόμησιν νὰ ἐξελέγξωμεν, καὶ, τὸ συνηθέστατον, οὔτε ὁποῖα καὶ ὁπόση ἢ ἐπενέργεια τῆς νομοθεσίας ἐπὶ τὴν κοινωνίαν νὰ μάθωμεν ἄνευ ἀληθῶν ἀριθμῶν.

Ὁρθὸν λοιπὸν καὶ εὐσυνειδήτως συντεταγμένον ὑπολαμβάνοντες τὸν ἀνὰ χεῖρας Γενικὸν Πίνακα ἐκδίδομεν τὴν εἰσαγωγικὴν αὐτοῦ ἔκθεσιν, ἐν ἣ συγκεφαλαιούται πᾶσα ἢ κατὰ τὸ 1860 ἐνέργεια τῆς ἐμπορίας. Ταύτην δὲ τὴν ἔκθεσιν ἀναγινώσκοντες θέλομεν πορισθῆ εὐκολώτερα τὰς πληροφορίας ὅσας μετὰ πολλοῦ κόπου καὶ πολλῆς ἰσως εἰς μάτην ἠ' ἀνεζητῶμεν εἰς τὸν διὰ τῶν τῶν ἀναλυτικῶν πινάκων, διότι καὶ δύσκολος καὶ ἐπίπονος καὶ ἀγῆτης ἢ τοιαύτη ἐργασία (*).

Περὶ δὲ τῆς ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας, στατιστικὴ ἔκθεσις πρῶτον ἤδη ἐκδίδεται, ὅσον ἔνεστι πλήρης καὶ σαφῆς, χάρις εἰς τὸν Γεν. Διευθυντὴν τῶν Ταχυδρομείων Κ. Θ. Λεονάρδον. Ἡ ἱστορία τῆς ἐλληνικῆς ταχυδρομίας δὲν εἶναι ἀναξία προσοχῆς. Ἐπὶ μὲν τουρκοκρατίας ἢ ὑπηρεσία αὕτη ἦτο σχεδὸν ἄγνωστος· διαρκούσης δὲ τῆς ἐπαναστάσεως, ὅσας παρυσιάζετο ἀνάγκη ἐπέλλοντο πεζοδρόμοι. Πρῶτον τὸ 1828 ἐγένετό τις πρόνοια περὶ τακτικῶν ἐσωτερικῶν ταχυδρομείων, ἀλλὰ καὶ τότε κύριος σκοπὸς προέκειτο ἢ ἀνταλλαγῆ τῶν μεταξὺ τῆς κυβερνήσεως καὶ τῶν ἄλλων ἀρχῶν ἀνταποκρίσεων. Τὸ 1829 ἡ Ταχυδρομία ἐξετάθη καὶ μέχρις Ἐπτανήσου, τὸ δὲ 1833

(*) Ἀνάγνωθι τὴν Εἰσαγωγικὴν ἔκθεσιν μετὰ τὸ τέλος τοῦ παρόντος ἄρθρου. Περὶ δὲ τῶν προεκτεθέντων δύο πινάκων ἐργασίαν ἐπισταμένους καὶ ἐν ἐκτάσει ὁ Κ. Π. Καλλιγῆς ἐν τῷ 226 φυλλαδίῳ τῆς Πανδώρας τῆ 15 Ἀυγούστου 1859.

πολλά τινὰ ἐπὶ τούτῳ ναυλωθέντα μετεκόμεζον τὰς μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ τινων μερῶν τῆς δυτικῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Τουρκίας ἀνταποκρίσεις. Καὶ ἐσωτερικῶς μὲν ἀνεπτύσσοντο τὰ τῶν ταχυδρομείων, ἐξωτερικῶς ὅμως ἐχώλαινον μέχρι τοῦ 1838, ὅτε γαλλικὰ ἀτμόπλοια ἤρχισαν νὰ καταπλέωσι, τακτικῶς εἰς τοὺς ἡμετέρους λιμένας. Μετὰ τινὰ ἔτη, τὸ 1843 ἢ Ἀυστρία ἐμιμήθη τὴν Γαλίαν, καὶ οὕτως ἢ μετὰ τοῦ λοιποῦ κόσμου συγκοινωνία κατέστη ἀδιάκοπος καὶ τακτικὴ. Ἡ ἐσωτερικὴ ὅμως ταχυδρομία δὲν ἐκτελεῖται μετὰ τῆς αὐτῆς τάξεως καὶ ἀκριβείας, οὐχὶ δι' ἔλλειψιν ζήλου ἢ ἐμπειρίας, ἀλλὰ «δι' ἔλλειψιν ἀμαξητῶν ὁδῶν καὶ γεφυρῶν, ὡς λέγει ἡ ἔκθεσις, καὶ διὰ τὴν λυπηρὰν ὑποχρέωσιν τῶν ταχυδρομείων τοῦ νὰ ἐξαποστέλλωσι τὰς πρὸς διανομὴν ἐπιστολάς δι' ἐπίπλων καὶ πεζῶν, ὅπερ καθιστᾷ τὴν κυκλοφορίαν τῶν φακέλων οὐ μόνον ἀνεπίδεκτον τῆς ἀκριβείας ἧτις ὑπάρχει εἰς τὴν λοιπὴν Εὐρώπην, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκθέτει πολλάκις εἰς ποικίλας δυσχερέστους περιπετείας.»

Ἀλλὰ καὶ ἄλλη τις οὐσιωδὲστάτη ἔλλειψις ὑπάρχει, κατὰ τὴν ἔκθεσιν, ἢ τῶν δημοτικῶν ταχυδρομείων· τὰ ὑπάρχοντα εἶναι καὶ πλεῖστα καὶ ἀτελῶς ὀργανισμένα, καὶ διὰ τοῦτο οὐ μόνον ἢ διανομὴ τῶν ἐπιστολῶν γίνεται ἀτάκτως ἀλλὰ διὰ τὰς δυσκολίας καὶ ἢ ἀνταποκρίσεις εἶναι σπανία.

Ἐν γένει ὅμως, εἴτε διὰ τὸ εὐάριθμον τῶν κατοίκων τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος, εἴτε διὰ τὸ εὐτελές τῆς ἐγχωρίου ἐμπορίας καὶ βιομηχανίας, εἴτε διὰ τὴν μετρίαν ἀνάπτυξιν τῶν κοινωνικῶν ἀναγκῶν, ὡς ἀξιοὶ ἢ ἔκθεσις, ἢ ἀνταποκρίσεις οὐ μόνον δὲν εἶναι δραστηρία ὅσον καὶ ἐν τῇ δυτικῇ Εὐρώπῃ, ἀλλὰ καὶ κατὰ πολὺ ἐλαττοῦται αὐτῆς.

«Κατὰ τοὺς πρώτους ἑννέα μῆνας τοῦ 1861, λέγει ἡ ἔκθεσις, παρεδόθησαν εἰς τὰ ταχυδρομεία τοῦ Κράτους 999,851 ἐπιστολαί, ἧτοι ἰδιωτικαὶ μὲν 566,947, ἐπίσημοι δὲ 424,906. Ἐάν εἰς ταύτας προστεθῶσι κατ' ἀναλογίαν καὶ αἱ τῶν λοιπῶν τριῶν μηνῶν καθ' οὓς ἐνεργεῖται ὁ νόμος τοῦ γραμματοσήμου, θέλομεν συμπεράνειν ὅτι καθ' ὅλον τὸ 1861 παρεδόθησαν εἰς τὰ ταχυδρομεία 1,322,470 ἐπιστολαί. Παραδεχόμενοι δὲ ὡς δεδομένον ὅτι ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἑλλάδος ἀναβαίνει εἰς 1,100,000 ψυχὰς, ἐξάγομεν ὅτι εἰς ἕκαστον κάτοικον ἀναλογεῖ ἰδιωτικῆς μὲν καὶ δημοσίου ἐπιστολῆς 1 καὶ 1)5, ἰδιωτικῆς δὲ μόνον 7)10.

» Εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἐξακολουθεῖ ἡ ἔκθεσις, κατὰ μέσον ὄρον 15 ἰδιωτικαὶ ἐπιστολαὶ ἀναλογοῦσι κατ' ἔτος εἰς ἕκαστον κάτοικον, εἰς δὲ τὴν Γαλίαν 7 ἢ 9 1)2, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ἐπιστήμων. Ὅθεν ἢ μὲν τῆς Ἀγγλίας συγκρινομένη πρὸς τὴν τῆς Ἑλλάδος ἀποτελεῖ 20 πρὸς 1, ἢ δὲ τῆς Γαλλίας 10

πρὸς 1, ἢ 14 πρὸς 1 ἐάν συμπεριληφθῇ καὶ ἡ ἐπίσημος ἀνταπόκρισις.»

Οὐχ ἦττον περιεργὸς εἶναι καὶ ἡ βαθμιαία ἀνάπτυξις τῆς ἰδιωτικῆς ἀλληλογραφίας ἐν τῷ διαστήματι δέκα ἐτῶν, καὶ παρατηρητέον ὅτι εἰς τὴν παρατιθεμένην σημείωσιν δὲν συμπεριλαμβάνονται τὰ ἀτελῆ σταλέντα εἰς τὸ ἐξωτερικόν, οὔτε τὰ ἐκεῖ προαποτίσαντα τὸ τέλος γράμματα.

1840.	323,300.
1845.	370,794.
1850.	438,121.
1855.	550,220.
1856.	576,152.
1857.	608,208.
1858.	646,820.
1859.	691,629.
1860.	735,708.
1861.	566,947. δι' ἑννέα μόνον μῆνας.

Παραλείποντες τὰ πρῶτα τρία ἔτη ὡς διεστῶτα ἀπ' ἀλλήλων καὶ συγκρίνοντες τὰς ἐπιστολάς τῶν ἄλλων ἑπτὰ ὡς συνεχῶν, ἐξάγομεν ὅτι τὸ ποσὸν τῆς κατ' ἔτος αὐξήσεως ἐβραχύνθη ἐνίοτε καὶ εἰς τεσσαράκοντα χιλιάδας.

Ἄξιον μελέτης θεωρῶ καὶ τὸν πίνακα τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων τῆς ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας· ὁ πίναξ οὗτος περιλαμβάνει εἰκοσιπέντε ἔτη, ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ 1833, ὅτε ἰδρύθη ἡ βασιλεία, καὶ λήγων τὸ 1861. Ἐν αὐτῷ παρατηροῦμεν ὅτι πλὴν τριῶν ἐτῶν, τοῦ 1845, 1846 καὶ 1848 καθ' ἃ τὰ ἔσοδα ὑπερέτησαν κατὰ μικρὸν τὰ ἐξοδα, καθ' ὅλα τὰ λοιπὰ εἰκοσιεῖς τὰ ἐξοδα ἐγένοντο ἀνώτερα τῶν ἐσόδων καὶ ὑπὲρ τὸ διπλάσιον πολλάκις. Τὸ 1835 παρὰ χάριν τὰ μὲν ἔσοδα εἶναι 43,473, τὰ δὲ ἐξοδα 97,761, τὸ δὲ ἐπόμενον ἔτος ταῦτα μὲν ἦσαν 184,320, ἐκεῖνα δὲ 72,985. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθινὸν ὅτι ἡ διπλασίωσις αὕτη δὲν προϋσιάζεται πλέον, οὐδὲν ἦττον ὅμως ἢ ὑπερέτησις τῶν ἐξόδων ἐξακολουθεῖ, καὶ ἐνίοτε μάλιστα καθίσταται ἀξία λόγου.

Ἄλλ' ἐκ τῶν ἀριθμητικῶν πορισμάτων τῆς τελευταίας τριμηναίας τοῦ 1861 ἔτους συμπεραίνομεν ὅτι ἢ ἐπιζήμιος αὕτη διαφορὰ θέλει ἐκλείψει, ἂν καὶ ἢ Προσθήκῃ τὴν ὑποίαν ἀναγινώσκουμεν εἰς τὸ τέλος τῆς Ἐκθέσεως διδῆ ἀφορμὴν εἰς διάφορον συμπεράσμα, καθ' ὃ αἱ προσδοκίαι τῶν συνταξάντων τὸν περὶ χάρτοςήμου νόμον κινδυνεύουσι ν' ἀποβῶσι φροῦδοι. Οἱ συντάξαντες τὸν νόμον, ὑποπτεύοντες ὅτι οἱ διαχειρίζοντες τὰ τῆς ταχυδρομίας ἐπεβούλευον τὰ δημόσια κεράτια, ἐδόξαζον ὅτι διὰ τῶν γραμματοσήμων θὰ προελαμβάνοντο αἱ ἐπιβουλαί, καὶ τὸ ταμίον θὰ μετεβάλλετο εἰς πύργον Δανάης, εἰς ὃν θὰ κατέπιπτε βραχδαῖος, οὐχὶ πλέον ὁ Ζεὺς, ἀλλ' ὁ Πλούτος μορφήν ἔχων χρυσῆς βροχῆς. Καὶ πρὸς μὲν τὰς ὑποψίας οὐδὲν λέγω, διότι ὁ φθόνος καὶ ἢ συ-

κοφαντικὰ οὐδενὸς, οὐδὲ τοῦ προηλότερον ἐναρέτου ἐφείσθη εἰς τὴν Ἑλλάδα. Περὶ δὲ τῆς ἀφθονίας τῶν εἰσοδημάτων ἀρκοῦμαι νὰ παραθέσω ἐνταῦθα ἀπαράλλακτον αὐτὴν τὴν Προσθήκην. Ὅπου ὀμιλεῖ ἢ ἀριθμητικὴ σιγησάτω πᾶσα γλῶσσα.

Ἀξίαντος δὲ τοῦ ἔτους 1861, ὅτι εἰσέτι εὐρίσκειτο ὑπὸ τὰ πιστήρια τὸ παρὸν φυλλάδιον, ἐνομίσαμεν ἀναγκαῖον νὰ συμπληρώσωμεν τὰς προλαβούσας στατιστικὰς πληροφορίες μας διὰ τῆς κατωτέρω σημειώσεως, ἧτις καταδεικνύει τὰ ταχυδρομικὰ ἔσοδα τῆς τελευταίας τριμηναίας τοῦ ἔτους 1861, τὰ εἰσπραχθέντα διὰ τοῦ γραμματοσήμου, καθὼς καὶ τὴν γερομένην κυκλοφορίαν τῆς ἰδιωτικῆς ἀλληλογραφίας καὶ τῶν ἐντύπων κατὰ τὴν αὐτὴν τριμνηνὴν ἐποχὴν.

Κατὰ τὴν γερομένην ἑκκαθάρσιον τῆς τελευταίας τριμηναίας τοῦ 1861, παρεδόθησαν εἰς ὅλα τὰ ταχυδρομεία τοῦ Κράτους καὶ διεβιβάσθησαν δι' αὐτῶν,

α. Ἰδιαιτέραι ἐπιστολαί, εἰς ἃς συμπεριλαμβάνονται αἱ εἰς τὸ ἐξωτερικόν σταλεῖσαι ἀπλήρωται, καὶ αἱ ἐκεῖθεν ληφθεῖσαι προπληρωμέναι .268,961,

β. Ἐντυπα, ἐφημερίδες, δέσμαι ἐφημερίδων, ἐντύπων καὶ βιβλίων. . . 119,754, Ἐκ τοῦ ὀλικοῦ δὲ τούτου ποσοῦ τῶν ἐπιστολῶν, ἐφημερίδων ἐντύπων κτλ. εἰσπραχθήσαν διὰ τοῦ γραμματοσήμου. . . Δραχ. 99,385.32[00

Ἐκ τοῦ ποσοῦ τῆς ὀλικῆς ταύτης εἰσπράξεως πρέπει νὰ ἐκπεσθῶσι τ' ἀκόλουθα ποσά, ἅτινα εἰσὶν ἐκπεσμένα ἐπίσης ἀπὸ τὰς εἰσπράξεις ὄλων τῶν ἄλλων προλαβόντων ἐτῶν, καθὼς καὶ ἀπὸ τοὺς πρώτους ἐννέα μῆνας τοῦ 1861, ἧτοι

α. Ἡ ἀξία τῶν ἀχρηστών ἐπιστολῶν καὶ ἐντύπων. . . Δρ. 230: 40

β. Αἱ κατὰ τὸ διάταγμα τῆς 5 Ἰουλίου 1861 χορηγούμεναι σταθεραὶ ἀντιμισθίαι εἰς τοὺς ἐπιφορτισμένους τὴν ἐπιστασίαν διαφόρων ταχυδρομείων ἰδιώτας ἢ ὑπαλλήλους ἄλλῶν ὑπηρεσιῶν, ἀρτὶ τοῦ χορηγουμένου εἰς αὐτοὺς, μέχρι τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ γραμματοσήμου, ποσοῦ τῶν 20 0[0 ἐπὶ τῶν εἰσπράξεων. Αἱ ἀντιμισθίαι αὗται ἀναβαίρουσι καθ' ὅλην τὴν τριμνηνὴν εἰ . . . » 3960

γ. Τὰ ἐκ τῆς πωλήσεως τοῦ γραμματοσήμου ποσοστά, ἀναβαίοντα, ἀνὰ 4 0[0 ἐπὶ τῆς εἰσπραχθείσης ποσότητος τῶν δραχ. 99,385.32, εἰς » 3775 41

Τὸ ὅλον » 7965: 81

Ὡστε τὸ καθαρὸν ποσὸν τῶν διὰ τοῦ γραμματοσήμου ταχυδρομικῶν εισπράξεων τῆς τελευταίας τριμηνίας τοῦ 1861 ἀναβαίνει εἰς δραχ. 91,419:51

Παρατηρητέον ὅτι ἐκ τῶν εισπράξεων τούτων δὲν ἐξεπέσθησαν τὰ διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ γραμματοσήμου ἔξοδα, τὰ ὁποῖα μένουσιν εἰς βάρος τοῦ ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν.

Κατὰ τὸν πίνακα τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων, τὰ ἔσοδα ἤϋξανον σχεδὸν κατ' ἔτος, ὥστε τὰ τοῦ 1860 ἀνέβησαν εἰς 343,800 δραχμὰς, ὑπερτερήσαντα κατὰ 40 περίπου χιλιάδας τὰ τοῦ προηγηθέντος ἔτους ἄρα καὶ ἄνευ τοῦ γραμματοσήμου ἢ αὐξήσις ἦτο βεβαία. Ἀλλ' ἢ ἐκ τοῦ γραμματοσήμου θὰ ἦναι τοιαύτη ὥστε καὶ τὰ ἔξοδα ἢ ἀντισταθμίσῃ καὶ διὰ περισσεύματος νὰ ἔλθῃ εἰς βοήθειαν τοῦ δημοσίου θησαυροῦ; Οὗτος ἦτο ἐξ ἀρχῆς ὁ σκοπὸς τῶν συνταξάντων τὸν νόμον κατ' ἐμὲ ὅμως εἶναι ζήτημα καὶ μετὰ τὸ ἐξαγόμενον τῆς τελευταίας τριμηνίας τοῦ 1861 ἔτους. Ἡ κατάχρησις, καὶ ἂν ὑπῆρχεν, ἦτο βεβαίως μικρὰ, ἐνῶ διὰ τοῦ νέου νόμου, καὶ ἂν αὐξήσῃ τὰ ἔσοδα, αὐξάνουν καὶ αἱ δαπάναι ἢ αὐξήσις δὲ πρὸ πάντων θὰ προκύψῃ οὐχὶ κυρίως ἐκ τῶν ἐπιστολῶν, ἀλλ' ἐκ τῶν ἐφημερίδων, ἐντύπων, δικαστικῶν ἐγγράφων καὶ ἀνταποκρίσεων βουλευτικῶν κλπ. ἅ τινά πρὸ τοῦ νέου νόμου ἀπέτιον τὸ τέλος κατ' ἀποκοπὴν ἢ ἀπέλαυον ἀτελείας.

Ὁ περὶ γραμματοσήμου θεσμὸς εἶναι ἀναντιρρήτως ἄριστος ἄλλ' οἱ συντάξαντες τὸν νόμον κατὰ τοῦτο ἐλανθάσθησαν ὅτι ἐξέλαβον αὐτὸν ὡς ἐπιπόνημα ἐλέγχου καὶ χρηματισμοῦ, ἐνῶ καὶ ἐπενοήθη καὶ ἐφηρμύθη ὡς τρόπος ταχύτητος. Ὡς τὰ ἀρχαία πεπολιτισμένα ἔθνη ἔλεγον « φεῖδου χρόνου, » οὕτω καὶ τὰ νεώτερα πρεσβεύουσιν ὅτι « time is money ». Καὶ σημειωτέον ὅτι αἱ προθύμως παραδεχθεῖσαι τὸ γραμματόσημον κυβερνήσεις δὲν ἐπεζήτησαν τὴν ταχύτητα δι' ἑαυτάς, ἀλλὰ διὰ τοὺς πολίτας. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅμως, ὅπου ἐπικρατεῖ ἀκάθεκτον τὸ λεγόμενον ταμειυτικὸν πνεῦμα, τὰ δὲ συμφέροντα τῶν πολιτῶν τίθενται ἐν μοίρᾳ Καρὸς, καὶ ὁ νόμος οὗτος γενόμενος ἐπὶ σκοπῷ ἀργυρολογίας ἀπώλεσε τὴν κυρίαν αὐτοῦ ἀρετὴν καὶ οὐ μόνον ἀπώλεσεν αὐτήν, ἀλλ' ἀντὶ ταχύτητος καὶ τριπλασίαν βραδύτητα ἐπέφερον. Πρὸ τοῦ γραμματοσήμου αἱ διὰ τῶν ἀτμοπλοίων ἐρχόμεναι εἰς Ἀθήνας ἐπιστολαὶ διενέμοντο δύο ὥρας μετὰ τὴν ἐκ Πειραιῶς ἀφίξιν τῶν ταχυδρόμων μετ' αὐτὸ ὅμως διανέμονται ἐξ ὥρας μετὰ τὴν ἀφίξιν ταύτην. Καὶ τοῦτο διότι ὁ Ἕλληνας νομοθέτης, οἰόμενος ἑαυτὸν σοφώτερον καὶ τῶν Ἀγγλων καὶ τῶν Γάλλων καὶ τῶν Ἰταλῶν καὶ τῶν Γερμανῶν καὶ τῶν ἄλλων ὅσοι ἐνεκομπώθησαν τὸν προκείμενον θεσμὸν, ἐψήφισεν ὅ,τι ἐκεῖνοι ἐθεώρησαν καὶ πε-

ριττὸν καὶ ἐναντίον τῆς ταχύτητος ἐψήφισε, λέγων, τὴν ἐπίθεσιν γραμματοσήμου καὶ ἐπὶ τῶν ἐξωθεν στελλομένων ἄνευ προαποτίσεως τοῦ τέλους. Τί δὲ προέκυψεν ἐκ τούτου; Προσβολὴ οὐσιωδестаτῆ τῶν ἐμπορικῶν πρὸ πάντων συμφερόντων διότι ἐνῶ πρὶν ὁ λαμβάνων τὴν ἐπιστολὴν εἶχε καιρὸν νὰ ἤρᾳψῃ διὰ τῆς αὐτῆς εὐκαιρίας, σήμερον ἢ εὐκολία αὕτη κατ' ἔστη ἀδύνατος.

Ἀλλὰ πρὸς τῇ βλάβῃ καὶ ἀπανθρωπίᾳ ἔνοχος ἐγένετο ὁ Ἕλληνας νομοθέτης διότι οἱ ἐν τῷ ταχυδρομείῳ, συσσωρευόμενοι μετὰ τὴν διαλογὴν καὶ τὴν διατίμησιν τῶν ἐπιστολῶν περὶ μακρὰς τραπέζας, ἐμβάπτουσιν ἀνένδοτοι εἰς τὸν ἴδιον σίαλον τὰ γραμματόσημα καὶ ἐπειδὴ ἡ σιαλώδης αὕτη πράξις, διαρκούσα ὀλοκλήρους ὥρας, ἀποξηραίνει τοὺς λάρυγγας, κινδυνεύουσιν οἱ ταλαίπωροι νὰ πάθωσι φθίσις.

Ἄξιον δὲ σημειώσεως ὅτι ἐκ τῆς διατάξεως ταύτης καὶ τοῦ δημοσίου τὰ συμφέροντα ζημιούνται οὐ μόνον διότι ἀναγκάζεται νὰ προσλάβῃ καὶ νέους ὑπομισθίους, ἀλλὰ καὶ διότι μὴ γενομένων ἐνίοτε δεκτῶν ἐπιστολῶν, τὸ γραμματόσημον κολλᾶται ἐπὶ ματαίῳ.

Πλὴν τούτου ὁ νόμος ἔχει καὶ ἄλλην ἑλλειψιν οὐχὶ ἀναξίαν λόγου, τὴν διπλασίασιν τοῦ τέλους ὁσάκις ἐφημερίδες ἢ φύλλαδια στέλλονται συνδεδεμένα. Ἐν φυλλάδιον, παραδείγματος χάριν, Παρθώρας στελλόμενον μόνον, ὑποβάλλεται εἰς τριῶν λεπτῶν ἐσωτερικὸν τέλος ἔαν ὅμως σταλῇ μετ' ἄλλων ὑπὸ τὴν αὐτὴν ταινίαν, ἀγνοῶ διὰ τί τιμωρεῖται καὶ καταδικάζεται εἰς ἀνώτερον φόρον. Δεκαπέντε φέρ' εἰπεῖν φυλλάδια διδόμενα ὑπὸ ἰδίαν ταινίαν ἕκαστον τελοῦσι φόρον λεπτῶν 45 ἔαν ὅμως συνδεθῶσιν ἀποτίουσι δραχμὴν μίαν, ὅ ἐστὶ ὑπὲρ τὸ διπλάσιον. Ἄς ἐρμηνεύσῃ ὅστις δύναται τὴν διάταξιν ταύτην.

Ἐπανερχόμενος εἰς τὴν Ἐκθεσιν ὀφείλω νὰ ἐπικαλεσθῶ τὴν προσοχὴν τοῦ ἀναγνώστου εἰς τὴν λεπτομέρειαν μεθ' ἧς συνετάχθη ἡ περιγραφή ὑπηρεσίας ὁποῖα ἢ ταχυδρομικὴ, ἐξιστοροῦσα τὴν κίνησιν, τὴν αὐξήσιν καὶ τὴν πρόοδον αὐτῆς, καταδεικνύουσα τὰς ἐσωτερικὰς καὶ ἐξωτερικὰς σχέσεις, ὀρίζουσα τὰ ἔσοδα καὶ τὰ ἔξοδα, θέτουσα τὸν δάκτυλον εἰς τὰς ἐλλείψεις, καὶ περιλαμβάνουσα τριάκοντα καὶ πέντε ἔτων διαχειρίσιν δὲν εἶναι ἔργον εὐκόλον ὅταν δὲ τοῦτο γίνηται καὶ εὐσυνειδῶτως, ὅπως τὸ ἀνά χεῖρας, καθίσταται καὶ εὐγνωμοσύνης ἄξιον τὸ κατ' ἐμὲ ὁμολογῶ ὅτι μετὰ τῆς ὀδύνης τὴν ὁποῖαν οἱ ἐπιζητοῦντες τὴν ἄλλοτε τῆς πατρίδος εὐδαιμονίαν αἰσθάνονται ἔνεκα τῆς παραλυσίας εἰς τὴν κατακυλιόνται τὰ τῆς δημοσίου ὑπηρεσίας, διότι καὶ ὁ ἐλάχιστος τῶν λειτουργῶν, παραμελῶν τὸ διοικητικὸν αὐτοῦ καθήκον ἐπιδίδεται εἰς ἔριδας καὶ σκευωρίας πολιτικὰς, σύμπτωμα παραμυθητικῶν καὶ ἀγαθὰ οἰω-

νιζόμενον ἐξέλαβον τὴν σύγχρονον δημοσίευσιν τῶν Πινάκων τοῦ ἐμπορίου, τῆς Ταχυδρομικῆς ἐκθέσεως, τῆς Στατιστικῆς τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς περὶ τῆς Ἑγγείου φορολογίας διατριβῆς (*).

Ἴδου ἡ περὶ τῆς ἐμπορίας Εἰσαγωγικῆ Ἐκθεσίς. Ν.

Α'. ΚΙΝΗΣΙΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ.

1. Γενικὸν ἐμπόριον.

Τὸ γενικὸν ἐμπόριον τῆς Ἑλλάδος διὰ τὸ ἔτος 1860 παρουσιάζει δραχμὰς 88,118,156 ποσὸν ἀνώτερον τοῦ γενικοῦ ἐμπορίου τῶν ἐτῶν 1859 καὶ 1858 τοῦ μὲν πρώτου κατὰ δραχ. 10,267,592, τοῦ δὲ δευτέρου κατὰ δραχ. 15,051,460 ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου δρ. 57,650,727 ἀνήκουσιν εἰς τὴν εἰσαγωγὴν, καὶ δραχ. 30,467,429 εἰς τὴν ἐξαγωγὴν ἢ εἰσαγωγὴ τοῦ 1860 ὑπερβαίνει τὴν μὲν τοῦ 1859 κατὰ δραχ. 7,688,410 τὴν δὲ τοῦ 1858 κατὰ δραχ. 13,449,216 ἑπίσης ἢ ἐξαγωγὴ εἶναι ἀνωτέρα τῆς μὲν τοῦ 1859 κατὰ 2,579,182 τῆς δὲ τοῦ 1858 κατὰ 1,602,244.

2. Εἰδικὸν ἐμπόριον.

Τὸ εἰδικὸν ἐμπόριον παριστᾷ κατὰ μὲν τὴν εἰσαγωγὴν δραχ. 53,979,899, κατὰ δὲ τὴν ἐξαγωγὴν 26,931,413, ἤτοι τὸ ὅλον δραχ. 80,911,312. Τὸ εἰδικὸν ἐμπόριον τοῦ 1860, λαμβανόμενον ἐν συνόλῳ, εἶναι ἀνώτερον ὅλων τῶν προηγουμένων ἐτῶν καὶ ὑπερτερεῖ τὸ μὲν τοῦ ἀμέσως προηγουμένου ἔτους 1859 κατὰ 10,234,670, τὸν δὲ μέσον ὄρον τῶν παρελθόντων πέντε ἐτῶν κατὰ 22,830,696. Ἡ εἰσαγωγὴ ὑπερβαίνει τὴν μὲν τοῦ 1859 κατὰ 7,735,044, τὸν δὲ μέσον ὄρον τῆς πενταετίας κατὰ 18,031,879; ἢ δὲ ἐξαγωγὴ εἶναι ἀνωτέρα τοῦ μὲν 1859 κατὰ 2,499,626, τοῦ δὲ μέσου ὄρου κατὰ 4,798,817.

3. Τρόπος μεταφορᾶς τῶν ἐμπορευμάτων

Ἐξαιρέσει ζῶων τινῶν καὶ ἄλλων τινῶν ἀσημάντων εἰδῶν, τὰ ὁποῖα εἰσάγονται καὶ ἐξαγονται διὰ ξηρᾶς καὶ τῶν ὁποίων ἢ ἀξία δὲν ὑπερβαίνει τὸ ἐν ἑκατομμύριον δραχμῶν, ἐξ ὧν 900,000 ἀνήκουσιν εἰς τὴν εἰσαγωγὴν, 100,000 εἰς τὴν ἐξαγωγὴν, ὅλον τὸ λοιπὸν εἰσαγωγικὸν καὶ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον τῆς Ἑλλάδος ἐνεργεῖται διὰ θαλάσσης. Καὶ ἡ μὲν εἰσαγωγὴ γίνεται διὰ μόνον τῶν τελωνείων καὶ ὑποτελωνείων τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς ἀναβαίνει εἰς 55, ἢ δὲ ἐξαγωγὴ ἐπιτρέπεται καὶ διὰ τῶν τελωνιακῶν σταθμῶν, ὡς καὶ διὰ πολλῶν ἄλλων θέσεων, καταλλήλων διὰ τὴν φόρτωσιν τῶν διαφόρων προϊόντων.

(*) Κατακειμένης ἤδη ὑπὸ τὰ πειστήρια τῆς παρούσης διατριβῆς, ἐλάβομεν τὸ δεύτερον μέρος τῆς Στατιστικῆς τῆς Ἑλλάδος ἐν ᾧ ἐκτίθεται λεπτομερέστατα ὑπὸ τοῦ Κ. Ι. Σούτσου ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς κατὰ τὸ ἔτος 1861. Σ. Π.

4. Τόποι προελεύσεως καὶ διευθύνσεως τῶν ἐμπορευμάτων.

Λαμβανομένης ἐν συνόλῳ τῆς εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς, τὴν πρώτην θέσιν διὰ τὸ 1860, ὡς καὶ διὰ τὰ τρία προηγούμενα ἔτη, κατέχει ἡ Ἀγγλία, ἧς ἢ εἰσαγωγὴ καὶ ἢ ἐξαγωγὴ συγκεφαλαιοῦνται εἰς 27,444,432, ἤτοι 34 περίπου ἑκατοστὰ τοῦ ὅλου ποσοῦ. Μετ' αὐτὴν ἔρχεται ἡ Τουρκία διὰ 14,123,267, ἀκολούθως ἡ Αὐστρία καὶ ἡ Γαλλία ἢ μὲν διὰ 12,012,690, ἢ δὲ διὰ 9,736,556, αἱ τέσσαρες αὐταὶ ἐπικρατεῖαι ἀποτελοῦσιν ὁμοῦ ὑπὲρ τὰ 78 ἑκατοστὰ τοῦ ὅλου ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος.

Συγκρινόμενον τὸ εἰσαγωγικὸν καὶ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον τοῦ 1860 πρὸς τὸ τοῦ 1859, παρουσιάζει αὐξήσιν εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἐκ 5,800,417, εἰς τὰς Ἡγεμονίας 2,599,706, εἰς τὴν Ῥωσσίαν 2,358,254, τὴν Αὐστρίαν 1,811,431, τὴν Ἑπτανήσον 510,624, τὴν Αἴγυπτον 412,837, καὶ τὸ Βέλγιον 200,390 ἐλάττωσις ὑπάρχει εἰς τὸ ἐμπόριον τῆς Ἰταλίας ἐκ δραχ. 1,771,886, τῆς Τουρκίας 622,502, τῆς Γαλλίας 532,468, τῆς Ἀμερικῆς 308,492, τῆς Ὀλλάνδας 205,685 καὶ τῆς Ἰσπανίας 17,953.

5. Τόποι προελεύσεως.

Μεταξὺ τῶν ἐπικρατειῶν, ἐξ ὧν προήλθον τὰ κατὰ τὸ 1860 εἰσαχθέντα ἐμπορεύματα τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ Ἀγγλία ἐξ ἧς ἐγένετο εἰσαγωγὴ 14,282,602, ἀποτελοῦσα τὰ 26 1/2 περίπου ἑκατοστὰ τοῦ ὅλου εἰσαγωγικοῦ ἐμπορίου. Τὰ κυριώτερα εἶδη τῶν εἰσαχθέντων ἐκ τῆς ἐπικρατείας ταύτης ἐμπορευμάτων εἶναι ὑφάσματα βαμβακερὰ διὰ δραχ. 6,451,507, νήματα διὰ 2,096,717, μάλλινα ὑφάσματα διὰ δραχ. 728,300, γαιάνθρακες 464,789, σίδηρος ἀκατέργαστος καὶ κατεργασμένος 978,232, πνεύματα 339,955, παστὰ 255,554, ζάκχαρι 363,080, δέρματα ἀκατέργαστα 314,003 καφὲς 247,657.

Τὴν δευτέραν θέσιν κατέχει ἡ Τουρκία, τῆς ὁποίας ἢ εἰσαγωγὴ ἀναβαίνει εἰς 9,791,390, ἀποτελοῦντα τὰ 18 ἑκατοστὰ τοῦ ὅλου τῆς εἰσαγωγῆς τὰ κυριώτερα εἶδη, ἐξ ὧν ἀπαρτίζεται ἢ ἐκ Τουρκίας εἰσαγωγὴ, εἶναι δημοτριακοὶ καρποὶ διὰ 3,137,200, ζῶα 1,912,155, δέρματα ἀκατέργαστα 429,836, ξυλεῖα ἐν γένει 695,341, παστὰ 583,381, ὀπώραι 313,891, ὑφάσματα μάλλινα 235,547, βαφαὶ 247,644, τυροὶ 112,616, καπνὸς 114,320.

Μετὰ τὴν Τουρκίαν ἔρχεται ἡ Αὐστρία διὰ δρ. 8,252,419 καὶ ἡ Γαλλία 7,863,478. Μεταξὺ τῶν εἰσαχθέντων ἐξ Αὐστρίας κατέχει τὴν πρώτην θέσιν ἡ ξυλεῖα, ἐκτιμηθεῖσα διὰ δρ. 1,577,572, ἀκολού-

θως έρχονται τὰ μαλλινα υφάσματα διά 833,928, τὰ φρέσα διά 515,426, τὸ χαρτί 272,019, ὁ σίδηρος 313,324, ἡ ὄρυζα 162,127, τὸ βούτυρον 161, 570, ὁ χρυσὸς καὶ τὸ χρυσόνημα 200,487' ἐκ δὲ τῶν εἰσχυθέντων, ἀπὸ τὴν Γαλλίαν προέρχουσι τὸ ζάχαρι διά 1,271,745, τὰ μάλλινα υφάσματα 1,017,847, τὰ μεταξωτὰ 316,282, τὰ ἀκατέργαστα δέρματα 459,929, τὰ κατεργασμένα ἐκτιμηθέντα διά τὸ αὐτὸ περίπου ποσόν, τὰ ἄλευρα 325,235, ὁ καφὲς 335,814, τὰ παστὰ 278,300, τὸ χαρτί 204,091.

Αἱ ἀνωτέρω τέσσαρες ἐπικράτεια, ὁμοῦ λαμβανόμεναι, εἰσέγαγον 40,189,889, ποσὸν ἀποτελοῦν τὰ 7½ 1/2 ἑκατοστὰ, ἤτοι τὰ τρία τέταρτα τοῦ ὅλου ἡμῶν εἰσχυγικῶν ἐμπορίων.

Ἐκ τῆς Ῥωσσίας ἐγένετο εἰσχυγὴ 4,032,144, ἐκ δὲ τῶν Παραδουναβίων Ἡμεμονιῶν 3,333,031, προσερχόμενα κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος ἀπὸ δημοτικῶν καρπῶν.

Συγκρινόμενον τὸ ἐμπόριον τοῦ 1860 πρὸς τὸ τοῦ 1859 κατ' ἐπικράτειαν προελεύσεως, παρουσιάζει αὐξήσιν μὲν εἰς τὴν Ἀγγλίαν, τὰς Ἡγεμονίας, τὴν Ῥωσσίαν, τὴν Αὐστροίαν, τὴν Αἴγυπτον, τὴν Γαλλίαν, τὴν Ἑπτάνησον καὶ τὸ Βέλγιον, ἐλάττωσιν δὲ εἰς ὅλα τὰ λοιπὰ Κράτη ἢ αὐξήσεις εἶναι πρὸ πάντων σημαντικὴ διά τὴν Ἀγγλίαν, συνισταμένη ἐκ δρ. 4,026,286, προσερχομένων κυρίως ἀπὸ βυμβακερὰ καὶ μάλλινα υφάσματα, διότι ἐνῶ κατὰ τὸ 1859 εἰσέχθησαν ἐξ Ἀγγλίας τοιαῦτα ἀξίας δρ. 3, 587,669, κατὰ τὸ 1860 εἰσέχθησαν ἐξ Ἀγγλίας τοιαῦτα ἀξίας δρ. 8,256,224 ἢ αὐξήσεις τῆς Ῥωσσίας καὶ τῶν Ἡγεμονιῶν εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς εἰσχυγῆς πλειοτέρων σιτηρῶν κατὰ τὸ 1860 ἢ τὸ 1859, ἢ δὲ τῆς Αὐστροίας προέρχεται ἀπὸ ζάχαρι, καφὲν, κικιάλις, υφάσματα κτλ. Ἡ φαινόμενη εἰς τὸν πίνακα τῆς Ἰταλίας μείωσις προέρχεται, διότι ἐγένετο ὀλιγωτέρα εἰσχυγὴ θείου καὶ ἀκατεργάστων δερμάτων.

6. Τόποι διευθύνσεως.

Εἰς τὸν πίνακα τοῦ ἐξχυγικῶν ἡμῶν ἐμπορίου τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ Ἀγγλία ἣτις εἶναι ὁ κυριώτερος τῆς καταναλώσεως τύπος τοῦ πρωτίστου τῆς Ἑλλάδος προϊόντος, ἤτοι τῆς σταφίδος ἢ γενομένην διά τὴν ἐπικράτειαν ταύτην ἐξχυγὴ ἀναβαίνει εἰς 13,161,300 δραχμὰς ἀποτελοῦσας τὸ ἡμισυ τοῦ ὅλου τῆς ἐξχυγῆς καὶ προσερχομένης ἀπὸ σταφίδα 11,791,741, κουκούλια 631,440, σμύριδα 197,010, σῦκα 163,893 κτλ.

Μετὰ τὴν Ἀγγλίαν ἔρχεται ἡ Τουρκία, διά τὴν ὁποίαν ἐξήχθησαν προϊόντα ἀξίας δρ. 4,321,877, ἤτοι 16 ἑκατοστὰ τῆς ὅλης ἐξχυγῆς. Προέρχεται

δὲ ἡ ποσότης αὕτη ἀπὸ κατεργασμένα δέρματα 679,190, οἴνους 632,163, σῦκα 392,354, ὀπώρας νοπὰς 337,084, τυρὸν 229,597, καπνὸν 180, 302 κτλ.

Μετὰ τὴν Τουρκίαν κατέχει τὴν πρώτην θέσιν ἡ Αὐστροία διά δρ. 3,770,171, ἀκολούθως ἔρχεται ἡ Γαλλία διά δρ. 1,873,078, ἡ Ἑπτάνησος διά 1,496,268, ἡ Ἰταλία δὲ 1,017,838, ἡ Ῥωσσία δὲ 533,623.

Ἡ γενομένη δι' Ἀγγλίαν ἐξχυγὴ ὑπερβαίνει κατὰ 1,774,131, τὴν τοῦ 1859, ἢ δὲ διαφορά αὕτη προέρχεται ἀπὸ σταφίδα καὶ κουκούλια ἢ δι' Αὐστροίαν εἶναι ἐπίσης ἀνωτέρα κατὰ 1,081,977, αἱ ὁποῖαι προέρχονται ἀπὸ σταφίδα, σῦκα, οἶνον καὶ σπόγγον' εἰς τὸν πίνακα τῆς Γαλλίας παρουσιάζεται ἐλάττωσις ἐκ δρ. 961,051, προσερχομένων κυρίως ἀπὸ κουκούλια.

7. Εἶδη εἰσχυθέντων ἐμπορευμάτων.

Κατὰ τὸν ἐν σελ. 34 πίνακα τῶν εἰσχυθέντων ἐμπορευμάτων, τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸ ἐμπόριον τῆς εἰσχυγῆς κατέχουσι τὰ υφάσματα, ἐκτιμηθέντα διά δρ. 12,367,115, ἐξ ὧν 6,862,846 προέρχονται ἀπὸ βυμβακερὰ, 2,837,960 ἀπὸ μάλλινα, 476,499 ἀπὸ μεταξωτὰ, 525,673 ἀπὸ λινὰ καὶ 1,664,137 ἀπὸ διάφορα ἄλλα. Τὰ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος 1859 εἰσχυθέντα υφάσματα ἐξετιμήθησαν διά δρ. 8,733,539, ὥστε ὑπάρχει διαφορά ἐπὶ πλέον ἐκ δρ. 3,633,576, προσερχομένη κυρίως ἀπὸ βυμβακερὰ καὶ μάλλινα.

Τὴν δευτέραν θέσιν κατέχουσιν, ὡς καὶ κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος, οἱ δημοτικῶν καρποὶ καὶ τὰ ἄλευρα τῶν ὁποίων ἡ εἰσχυγὴ ἀναβαίνει εἰς κοιλὰ 1,409,587, ἐκτιμηθέντα διά δρ. 10,164,748 ἢ εἰσχυγὴ αὕτη τῶν σιτηρῶν ὑπερβαίνει κατὰ τὸ ποσὸν καὶ τὴν ἀξίαν ὅλα τὰ προηγούμενα ἔτη, καὶ εἶναι ἀνωτέρα τῆς τοῦ 1859 κατὰ κοιλὰ 284,587.

Μετὰ τὰ σιτηρὰ ἔρχονται τὰ δέρματα, ἐξ ὧν εἰσέχθησαν ἀκατέργαστα μὲν ὀκτάδες 2,137,736 ἀξίας 3,801,585, κατεργασμένα δὲ ὀκ. 73,275 ἀξίας 677,782' συγκρινόμενη ἡ εἰσχυγὴ τῶν ἀκατεργάστων δερμάτων μὲ τὴν τοῦ 1859 παρουσιάζει κατὰ μὲν τὸ ποσὸν αὐξήσιν ἐξ ὀκ. 46,856, κατὰ δὲ τὴν ἀξίαν ἐλάττωσιν ἐκ δρ. 139,501' ἀκολούθως ἔρχεται τὸ ζάχαρι, τοῦ ὁποίου ἡ εἰσχυγὴ ἀποτελεῖ ὀκ. 1,823,364 ἐκτιμηθείσας διά δρ. 2, 667,702, κατωτέρα οὕτως τῆς τοῦ 1859 κατ' ὀκ. 318,196 καὶ κατὰ δραχμὰς 348,147.

Μετὰ τὰ ἀνωτέρω εἶδη παρουσιάζεται ἀξία λόγου ἢ εἰσχυγὴ τῆς ξυλείας, τῆς ὁποίας τὰ διάφορα εἶδη ἐξετιμήθησαν διά δρ. 2,467,001, ποσὸν ἀνωτέρων τῆς ξυλείας τοῦ 1859 κατὰ δρ. 168,685,

ἀκολούθως ἔρχονται τὰ νήματα, συμποσοῦμενα εἰς ὀκ. 562,526 καὶ ἐκτιμηθέντα διά δρ. 2,206,909. Μετὰ τὰ νήματα ἀκολουθοῦσι τὰ ζῶα διά δρ. 1, 942,711, ἔπειτα ὁ σίδηρος διά δρ. 1,023,155, τὰ παστὰ δι' 1,512,806, ὁ καφὲς δι' 1,219,401. κτλ.

8. Εἶδη ἐξχυθέντων ἐμπορευμάτων.

Ἡ Κορινθιακὴ σταφίς κατέχει πάντοτε τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸν πίνακα τοῦ ἐμπορίου ἢ ἐξχυγῆ αὐτῆς κατὰ τὸ 1860 ἀναβαίνει εἰς λίτρας ἐνετικὰς 79,201,868, ἐκτιμηθείσας διά δρ. 14,106,954, ὑπερβαίνει δὲ τὴν τοῦ προηγούμενου ἔτους κατὰ μὲν τὸ ποσὸν κατὰ λίτρας 23,686,210, κατὰ δὲ τὴν ἀξίαν κατὰ δρ. 1,549,403.

Μετὰ τὴν σταφίδα ἔρχονται τὰ σῦκα ἐκτιμηθέντα διά δρ. 1,729,422, ἀκολούθως τὰ κουκούλια διά 1,548,158, ἔπειτα ὁ οἶνος δι' 1,233, 160, τὰ κατεργασμένα δέρματα διά 1,124,432, ὁ καπνὸς διά 883,782 κτλ.

Β'. Τελωνιακαὶ εἰσπράξεις.

Αἱ κατὰ τὸ 1860 ἐνεργηθεῖσαι εἰς τὰ Τελωνεῖα τοῦ Κράτους εἰσπράξεις ἀπὸ τέλη ἐμπορευμάτων καὶ δικαιώματα ναυτιλίας συμποσοῦνται εἰς δρ. 4,942,887, ἐξ ὧν μόνον 157,676 προέρχονται ἀπὸ ναυτιλιακὰ δικαιώματα, αἱ δὲ ἄλλαι εἶναι τέλη ἐμπορευμάτων ὑποδικαιούμενα ὡς ἀκολούθως.

Ἀπὸ εἰσχυγῆν	δρ. 4,055,888
ἐξχυγῆν	» 642,712
δικυμετακόμισιν	» 52,316
λαθρεμπόρια	» 25,589
ἀπρόβλεπτα	» 8,706
τὸ ὅλον	4,785,214

Αἱ εἰσπράξεις τοῦ 1860, ἀνωτέραι οὕτως ὅλων τῶν παρελθόντων ἐτῶν ὑπερτεροῦσι τὰς μὲν τοῦ προηγούμενου ἔτους κατὰ δρ. 385,064, τὸν δὲ μέσον ὄρον τῆς πενταετίας κατὰ 552,375 ἢ αὐξήσεις αὕτη προέρχεται κυρίως ἀπὸ δικαιώματα εἰσχυγῆς.

Οἱ εἰσπραχθέντες κατὰ τὸ 1860 εἰς τὰ Τελωνεῖα ἔγγειοι φόροι συμποσοῦνται εἰς δρ. 1,185,879, ποσὸν ἀνωτέρων τοῦ μὲν 1859 κατὰ 278,339, τοῦ δὲ μέσου ὄρου τῶν πέντε ἐτῶν κατὰ 426,993.

Ἐξεταζόμεναι αἱ τελωνιακαὶ εἰσπράξεις τοῦ 1860 συγκριτικῶς μὲ τὰς τοῦ 1859 κατὰ τελωνεῖον παριστάνουσιν αὐξήσιν 148,405 δρ. εἰς τὸ Τελωνεῖον Πατρῶν, 83,298 εἰς τὸ τοῦ Πειραιῶς, 47, 201 εἰς τὸ τῶν Ἀθηνῶν, 63,261 εἰς τῶν Καλαμῶν ἐλάττωσις παρουσιάζεται εἰς τὸ Τελωνεῖον τῆς Τήνου, τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει καὶ τὸ ὑποτελωνεῖον τῆς Ἄνδρου, ἐκ δρ. 31,609, εἰς τὸ τῆς Βονίτσας ἐκ 13,244, εἰς τὸ τῆς Χαλκίδος ἐκ 10,454 καὶ εἰς τὸ τῆς Σόρου ἐκ 10,246.

Γ'. Κινήσεις τῶν ἀποταμιευτικῶν καταστημάτων

Αἱ κατὰ τὸ 1860 ἐργασίαι τῶν ἀποταμιευτικῶν καταστημάτων τοῦ Κράτους ὀλίγον διαφέρουσιν ἀπὸ τὰς τῶν δύο προηγούμενων ἐτῶν. Καθ' ὅλον τὸ ἔτος τοῦτο εἰσέχθησαν ἐν αὐταῖς 7,763,802 δραχμῶν ἐμπορεύματα, τὰ ὁποῖα, ἐνούμενα μὲ τὸ ἐκ δρ. 1,478,056 ὑπόλοιπον τοῦ προηγούμενου ἔτους ἀποτελοῦσιν 9,241,858, ἐξ ὧν ἐτέθησαν εἰς ἀνάλωσιν 4,042,659, ἀπεστάλησαν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν 3, 536,016 καὶ ἔμειναν εἰς τὰς ἀποθήκας τῆς ἐναποταμιεύσεως 1,693,183.

Δ'. Κατάστασις τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας.

Τὰ εἰς τὰ νηολόγια τῶν διαφόρων λιμένων τοῦ Κράτους ἐγγεγραμμένα κατὰ τὴν 31 Ὀκτωβρίου, 1860 ἐμπορικὰ πλοῖα συνεποσοῦντο εἰς 4,070, ἔχοντα χωρητικότητα τόνων 263,075 καὶ πληρώματα 23, 842 ἀνδρῶν.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν Α' τάξεως ἐμπορικῶν πλοίων, ἢ τοῦ τῶν ἐχόντων χωρητικότητα κατωτέραν τῶν 60 τόνων, ἀναβαίνει εἰς 2,857 ἔχοντα χωρητικότητα 29,193 τόνων τὰ δὲ τῆς Β' τάξεως, ἤτοι τὰ ἔχοντα χωρητικότητα ἀνωτέραν τῶν 60 τόνων, ἀριθμοῦνται εἰς 1,213 μὲ χωρητικότητα 233,882.

Κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1859 τὰ ἑλληνικὰ ἐμπορικὰ πλοῖα ἠριθμοῦντο εἰς 3,984, ὧν ἡ χωρητικότης ἀπετέλει τόνους 274,480 τὰ δὲ πληρώματα συνίσταντο ἐκ 23,918 ἀνδρῶν.

Ε'. Κατάπλοι καὶ ἀπόπλοι πλοίων.

Καθ' ὅλον τὸ ἔτος 1860 κατέπλευσαν εἰς ὅλους τοὺς λιμένας τοῦ Βασιλείου 77,958 πλοῖα, ἔχοντα χωρητικότητα 2,298,158 τόνων, ἀπέπλευσαν δὲ 78,107 πλοῖα μὲ χωρητικότητα 2,321,084.

Τὰ ἐξ ἄλλων ἐπικρατειῶν καταπλεύσαντα ἀριθμοῦνται εἰς 10,223, τόνων 928,176, ἐξ ὧν ἀτμοκίνητα μὲν 714 τόνων 384,434, μεγάλα δὲ ἰστιοφόρα 2,641 τόνων 453,115, καὶ μικρὰ ἰστιοφόρα 6,868 τόνων 90,557' τὰ ἀποπλεύσαντα δι' ἄλλας ἐπικρατείας συμποσοῦνται εἰς 9,265, τόνων 981, 151. ἐξ ὧν 794 ἀτμοκίνητα τόνων 429,835, 2,616 μεγάλα ἰστιοφόρα τόνων 472,339 καὶ 5,855 μικρὰ, τόνων 78,977.

Ἡ μεταξὺ τῶν διαφόρων λιμένων τοῦ Κράτους κινήσεις ἢ ἀκτοπλοῖα περιλαμβάνει ἐν μὲν τοῖς κατάπλοις 67,735 πλοῖα χωρητικότητος 1,369,982 τόνων, ἐν δὲ τοῖς ἀπόπλοις 68,642, τόνων 1,339 933, τὸ ὅλον πλοῖα 136,577 μὲ χωρητικότητα 2, 709,915 τόνων. Ἐκ τούτων 2,507 εἶναι ἀτμοκίνητα τόνων 1,211,069, 12,552 μεγάλα ἰστιοφόρα πλοῖα τόνων 402,666 καὶ 121,518 μικρὰ, τόνων 1,096,180.

ΔΙΑΦΟΡΑ.

ΟΘΩΝ κτλ.

Ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ Ἡμετέρου ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν Ὑπουργῶν, ἀπερασίσαμεν καὶ διατάττομεν.

Ἐγκρίνεται ἡ σύστασις ἐπιτροπῆς, συγκειμένης ἐκ τῶν ΚΚ. Μισαήλ, Μητροπολίτου Ἀθηνῶν καὶ Προέδρου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἑλλάδος, Σπυρίδωνος Ἀνωτιάδου, Νομάρχου Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας, Γρηγορίου Γ. Παπαδοπούλου, καθηγητοῦ, Δασκ. Π. Δασκαρίδου καὶ Γεωρ. Ἀγγελόπουλου, ἰατροῦ, πρὸς ἰδρυσὶν ἐνταῦθα μνημείων εἰς τὸν ἀείμνηστον Πατριάρχην Γρηγόριον.

Ὁ Ἡμέτερος ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν Ὑπουργῶν θέλει δημοσιεύσει καὶ ἐκτελέσει τὸ παρὸν Διάταγμα.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 10 Μαΐου 1862.

Ὑπουργ. ΟΘΩΝ.

Προστυγ. Χ. ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ.

ΑΓΓΕΛΙΑ,

Πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ ὁμογενεῖς.

Μεταξὺ τῶν ἐνδόξων τῆς Ἑλληνικῆς παλιγενεσίας γεγονότων, τῶν μεγάλων ἐκείνων ἡρωϊκῆς ἀφοσιώσεως παραδειγμάτων, διαπρέπει πάντως ὁ μαρτυρικός τοῦ αἰδίου πατριάρχου Γρηγορίου θάνατος· διότι μέγα ὄντως θέαμα παριστᾷ, οὐ μόνον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς ὀρθοδοξίας, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀνθρωπότητος ἐν γένει, τὸ ἄκρον ἐκεῖνο τοῦ ἐλληνισμοῦ πρόσωπον, ὁ ἀρχιερεὺς ὁ τὰ ναυάγια τῆς ἐλληνικῆς πολιτείας καὶ ἐθνότητος καὶ τὸ ἐν αὐτοῖς θεῖον ζώπυρον ἐν τῇ θυσιαστηρίῳ περιθάλων ποτὲ, ἀπὸ τῆς ἀγχοῦνης ἐκτείνων τὰς χεῖρας καὶ εὐλογῶν τὴν ἐθνικὴν ἀνάστασιν καὶ συγχωρῶν τοὺς δημίους αὐτοῦ. Ἀλλὰ τὸ γεγονός τοῦτο, μετὰ πλείστον ἄλλων, τρανῶς τεκμηριοῦν τὴν ἀδιάσπαστον σχέσιν τῆς ὀρθοδοξίας καὶ τοῦ ἐλληνισμοῦ καὶ τὸ ἀληθές τῆς ἐλληνικῆς ἐκκλησίας πνεῦμα, ἐπέδρασε μάλιστα καὶ θέλει ἐπ' ἀγαθῶν ἐπιδρᾷ ἐπὶ τὸ αἶσθημα καὶ τὸ φρόνημα τῶν Ἑλλήνων.

Πρὸ τίνος ἤδη καιροῦ ἐγένετο φροντίς, διὰ τῆς προθύμου συμπράξεως τοῦ Κ. Γεωργίου Ἀγγελόπουλου, πρὸς πατρὸς ἀνεψίου τοῦ αἰδίου πατριάρχου, ἕπως εἰκὼν τις, θεωρηθεῖσα ὡς παριστώσα τοὺς σεβαστοὺς ἐκείνους χαρακτῆρας, κατασταθῆ, συντελούσης καὶ τῆς Κυβερνήσεως, καὶ κοινοτέρα, ἕπως, ὡς τις παραμυθία καὶ ἐλπίς, ἐμπνέη διηνεκῶς τὰ θερμὰ ἐκεῖνα καὶ ἀγὰ τῆς φιλοπατρίας αἰσθημάτων, ἅπερ ἐνεψύχουν ἐκεῖνον ζῶντα· διότι τοῦ καλοῦ τούτου τῶν ἡμετέρων πατέρων ἠθικοῦ κλήρου κατὰ τὰς παρούσας μάλιστα περιστάσεις καὶ τὰς μελλούσας τύχας τῆς πατρίδος ἀνάγκη ἔχομεν.

Ἄλλ' ὁ σκοπὸς ἀπολείπεται πάντως ἀτελής, μέχρις οὗ ἀνεγερθῆ δημοτελές τι μνημεῖον, ἄξιον τῶν αἰσθημάτων, ἅπερ μέλλει νὰ παριστᾷ· ἔθεν τὸ καθῆκον τοῦ νὰ ἐκφρασθῆ δημοσιώτερον ἢ ἐθνικὴ εὐγνωμοσύνη συναισθανθέντες πολλοὶ τῶν ἐκτὸς καὶ ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος ὁμογενῶν, καὶ πρόθυμοι ὄντες νὰ καταβάλλωσιν ἐπὶ τούτῳ, ἀπετάθησαν εἰς ἡμᾶς, ὅπως ἀποτελέσωμεν ἐπιτροπὴν τὴν φροντίσουσαν περὶ τῆς ἐκπληρώσεως τῆς ἐθνικῆς ταύτης εὐχῆς.

Εὐγνωμόνως λοιπὸν ὑπακούσαντες, καὶ νομίζοντες ἔτι

εἰς τοῦ ἐθνικοῦ τούτου ἔργου, συμβόλου ὄντος πανελληνίου ὁδοῦ, ἕπως τηραθῆ ὁ οὐσιώδης αὐτοῦ χαρακτῆρ, καὶ τὴν ἐπιπόνησιν καὶ τὴν πραγματοποίησιν, ἀρμόζει μάλιστα πάντες οἱ φίλοι τῆς ἐλληνικῆς ἐκκλησίας νὰ συμμετάσχωσιν, ἀποτεινόμεθα εἰς τοὺς ἀπανταχοῦ ὁμογενεῖς καὶ ἀναγγέλλομεν αὐτοῖς, ἔτι διὰ τοῦ ἀπὸ 10 ἰσταμένου Β. διατάγματος διωρίσθη ἐπὶ τούτῳ ἐπιτροπῇ, συγκειμένη ἐκ τῶν ὑποτεινομένων, ἧτις θέλει φροντίσει περὶ τῶν ἐξῆς.

Αὐν. Θέλει εἰσπράττει πᾶσαν αὐθόρμητον ὑπὲρ τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ μνημείου προσφορὰν, Ἑλλήνων καὶ φιλελλήνων ἕπως δὲ ἕκαστος, κατὰ τὸ μέτρον τῆς δυνάμεώς του, δύνηται συνεισφέρειν νὰ μετέχη τὸ ἐθνικὸν τούτου ἔργον, ἢ προσφορὰ θέλει γίνεσθαι δεκτῇ, ἔσον μικρὰ καὶ ἂν ἴηται, ἐκδομένου τακτικοῦ διπλοτύπου καὶ κατατιθεμένων τῶν χρημάτων εἰς τὴν τράπεζαν.

Εἰς τὸ ταμεῖον τοῦτο τῆς ἐπιτροπῆς ὡς ἀπ' ἀρχὴν κατέβαλεν ἤδη ὁ Κύριος Γ. Ἀγγελόπουλος δρ. 3,000.

Βον. Ἀναλόγως τοῦ εἰσπραττομένου ποσοῦ θέλει φροντίσει νὰ σχεδιασθῆ ἢ προπλασθῆ τὸ μνημεῖον, διὰ διαγωνισμού Ἑλλήνων καλλιτεχνῶν ἐνταῦθα, κατ' ἀκριβῆς τι πρόγραμμα, ἕπερ συντάξασα θέλει ἐγκρίτως δημοσιεύσει ἐπὶ ὠρισμένη προθεσμία, ὡς καὶ τὸν ἐπὶ τοῦ διαγωνισμοῦ κανονισμόν.

Γον. Παραλαμβάνουσα πέντε τεχνολόγους, ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν καταλληλοτάτων Ἑλλήνων καὶ ἀλλοδαπῶν, θέλει ἀναθέσει εἰς τὴν ἐγκρισιν αὐτῶν τὰ ἐμφανισθησόμενα ἀνωνόμως σχέδια. Τὸ δ' ἐγκριθησόμενον θέλει δημοσιεύσει μετὰ τοῦ ἀνήκοντος προϋπολογισμοῦ καὶ τοῦ καταλόγου τοῦ μέχρι τοῦ καιροῦ ἐκείνου εἰσπεπραγμένου ποσοῦ τῶν προσφορῶν.

Δον. Θέλει ἐπιθλῆψαι εἰς τὴν ἐκλογὴν καὶ ἀγορὰν τοῦ γηπέδου, εἰς ἐκτέλεσιν καὶ τοποθέτησιν τοῦ μνημείου, δι' ἑαυτῆς καὶ διὰ καταλλήλων ἐπιστατῶν.

Δεῖται δὲ προσπαθῆσαι δι' οἰουδήποτε μέσου νὰ ἐπιτύχη τῆς μετακομιδῆς τῶν λειψάνων τοῦ αἰδίου πατριάρχου ἐξ Ὁδησοῦ, ἅπερ θέλουσι καταθεθῆ ἐν τῇ μνημείῳ τούτῳ.

Εὐν. Τέλος θέλει δημοσιεύσει ἐκθεσιν τῶν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους πρακτικῶν αὐτῆς, μετ' ἀκριβοῦς σχεδίου τοῦ ἤδη ἰδρυμένου μνημείου.

Πεποιθότες ἔτι οἱ ἀπανταχοῦ ὁμογενεῖς, ἐννοοῦντες τὸ καθῆκον τῆς πανδήμου ἐκφράσεως τῆς ἐθνικῆς εὐγνωμοσύνης, ἐνθυμούμενοι τὴν ἐπίδρασιν τῶν μνημείων ἐπὶ τὸν καρταρισμὸν τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος, καὶ ἐπὶ τὴν πρόσοδον τῆς ἐγχωρίου καλλιτεχνίας θέλουσι πεῦσαι ν' ἀποδείξωσι διὰ τῶν πράξεών των, ἔτι οἱ ἀσταθέντες πρὸς ἡμᾶς καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ ἐγενόμεθα ἀπλοὶ διερμηνεῖς τῶν γενναίων αὐτῶν αἰσθημάτων καὶ παρεστάθην εἰσηγηταῖ μόνον τοῦ ἐθνικοῦ τούτου ἔργου, εὐχόμεθα ἂν ἴδωμεν ταχέως περὶ τὸν ἀνδριάντα τοῦ πατριάρχου καὶ ἄλλους ἰδρυόμενους ἄλλων προμάχων τῆς ἐθνεγερσίας, παρορμίωντας τοὺς ἐπιγόνους εἰς ἀρετὴν καὶ φιλοπατριαν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 13 Μαΐου 1862.

« ΜΙΣΑΗΛ ΑΠΟΣΤΟΛΙΑΔΗΣ, Μητροπολίτης Ἀθηνῶν
« καὶ πρόεδρος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

« ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ, Νομάρχης Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας.

« Γ. Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, καθηγητῆς καὶ γραμματεὺς τῆς ἐπιτροπῆς.

« ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ, Ἰατροῦς.

« ΔΑΣΚ. Π. ΔΑΣΚΑΡΙΑΔΗΣ, ταμίης τῆς ἐπιτροπῆς.